

MAJÁK

ROČENKA ÚSTAVU PRE KULTÚRU VOJVODINSKÝCH SLOVÁKOV | GODIŠNJAK ZAVODA ZA KULTURU VOJVODANSKIH SLOVAKA

www.slovackizavod.org.rs

Prihovor

INFORMAČNO-DOKUMENTAČNA I KOMUNIKAČNA ČINNOST

- 4 Portál kultúry vojvodinských Slovákov 2012
6 Elektronická databáza o kultúre vojvodinských Slovákov
7 Rozvoj príručnej knižnice ÚKVS

ROZVOJOVO-VÝSKUMNÁ ČINNOST

- 9 Slováci v Srbsku z aspektu kultúry
12 Príprava monografie o Silbaši
13 56. literárne snemovanie
15 Pamätná tabuľa Jánovi Kvačalovi
19 Zborník prác VII. konferencie muzikológov a hudobných odborníkov
20 VIII. konferencia muzikológov a hudobných odborníkov
21 Kultúra vo Vojvodine ako súčasť kreatívnej Európy – perspektívy, vízie, možnosti
23 Bibliofília Juraja Ribaya

PREZENTÁCIA KULTÚRY SLOVÁKOV V SRBSKU

- 24 Prezentácia slovenskej vojvodinskej kultúry doma a v zahraničí prostredníctvom knihy Slováci v Srbsku z aspektu kultúry
34 Podpora celomenšinových podujatí a festivalov
39 Otvárací program Slovenských národných slávností
41 Výstava Milana Sudiho
42 Slovenskí vojvodinskí kultúrni dejatelia štetcom Pavla Čániho
43 Panelové fotografie Michala Madackého

MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA

- 44 Výstava výtvarných diel slovenských akademických maliarov zo Srbska v Bratislave
46 ÚKVS na III. evanjelických cirkevných dňoch v Lučenci na Slovensku
47 ÚKVS na služobnej návšteve kultúrnych inštitúcií v Martine
49 Koncert organistu Jána Vladimíra Michalka zo Slovenska
50 Zasadnutie na tému spoločných dolnozemskej projektov v Nadlaku

PODPORILI SME

- 51 Mesačník pre literatúru a kultúru Nový život
51 Dejiny Slovenska Dušana Kováča v preklade do srbsčiny
52 Antológia slovenskej vojvodinskej poézie v preklade do angličtiny
52 Darčeky do predškolských ustanovizní
53 Rozprávkové dni v Múzeu Vojvodiny

V ÚSTAVE BOLO...

- 54 Spod závejev amerických / From Under the American Snowdrifts
55 Můj život je tisíc písní
56 Životné jubileum Miroslava Dudka
57 Symboly slovenskej národnostnej menšiny v ÚKVS
58 Literárny večierok s Jánom Zamborom a Emiliou Čelovskou
59 Aj keby som nebol / I kada ne bih bio
61 Dielne pre mladých odborníkov z rôznych oblastí kultúry vojvodinských Slovákov
62 Navštívili nás

Uvodna reč

INFORMACIONO-DOKUMENTACIONA I KOMUNIKACIONA DELATNOST

- 4 Portal kulture vojvođanskih Slovaka 2012.
6 Elektronska baza podataka o kulturi vojvođanskih Slovaka
7 Razvoj priručne biblioteke ZKVS

RAZVOJNO-ISTRAŽIVAČKA DELATNOST

- 9 Slovaci u Srbiji s aspekta kulture
12 Priprema monografije o Silbašu
13 56. književno savetovanje
15 Spomen-ploča Jana Kvačale
19 Zbornik radova sa VII konferencije muzikologa i muzičkih stručnjaka
20 VIII konferencija muzikologa i muzičkih stručnjaka
21 Kultura u Vojvodini deo kreativne Evrope – perspektive, vizije, mogućnosti
23 Bibliofilija Juraja Ribaja

PREZENTACIJA KULTURE SLOVAKA U SRBIJI

- 24 Prezentacija slovačke vojvođanske kulture u zemlji i inostranstvu posredstvom knjige Slovaci u Srbiji s aspekta kulture
34 Podrška svemanjinskim manifestacijama i festivalima
39 Program otvaranja Slovačkih narodnih svečanosti
41 Izložba Milana Sudiha
42 Poznate ličnosti vojvođanskih Slovaka kičicom Pavla Čanjiha
43 Fotografije velikog formata autora Mihala Madackog

MEĐUNARODNA SARADNJA

- 44 Izložba likovnih radova slovačkih akademskih slikara iz Srbije u Bratislavi
46 ZKVS na III evangelističkim crkvenim danima u Lučencu u Slovačkoj Republici
47 ZKVS u poslovnoj poseti kulturnim institucijama u Martinu
49 Koncert orguljaša Jana Vladimira Mihalka iz Slovačke Republike
50 U Nadlaku održan sastanak na temu zajedničkih projekata Slovaka iz Donje zemlje

PODRŽALI SMO

- 51 Časopis za književnost i kulturu Novi život
51 Istorija Slovačke autora Dušana Kováča prevedena na srpski jezik
52 Antologija slovačke vojvođanske poezije prevedena na engleski jezik
52 Pokloni predškolskim ustanovama
53 Bajkodani u Muzeju Vojvodine

DOGODILO SE U ZAVODU...

- 54 Ispod američkih smetova/From Under the American Snowdrifts
55 Moj život je hiljadu pesama
56 Jubilej Miroslava Dudoka
57 Simboli slovačke nacionalne manjine predati ZKVS
58 Književno veče sa Janom Zamborom i Emilijom Čelovskijom
59 Aj keby som nebol/I kada ne bih bio
61 Radionice za mlade stručnjake iz raznih oblasti kulture vojvođanskih Slovaka
62 Posetili su nas

Maják

2012, ročník IV, nepredajné / 2012., godište IV, besplatán primerak

Ročenka Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov/Godišnjak Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka

- Vydavateľ/Izdavač: Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov/Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka (Njegoševa 16/III/7, 21 000 Novi Sad, Srbija, Tel.: +381 21 54 55 70, +381 21 54 55 71/ Fax: +381 21 54 55 72, e-mail: office@slovackizavod.org.rs, www.slovackizavod.org.rs)

- Za vydavateľa/Za izdavača: Milana Sklabinská

- Ročenku pripravila/Godišnjak sastavila: Katarína Mosnáková

- Autori príspevkov/Autori textova: Milana Sklabinská, Katarína Mosnáková, Nataša Simonović, Ján Botík, Zoroslav Spevák, Juraj Bartoš, Juraj Berédi-Duky

- Preklad do srbsčiny/Prevod na srpski jezik: Milana Sklabinská, Katarína Mosnáková, Nataša Simonović

- Lektorovanie a korektúra slovenských príspevkov/Lektura i korektura slovačkih tekstova: Dr. Juraj Glovňa

- Lektorovanie a korektúra srbských príspevkov/Lektura i korektura srpskih tekstova: Helena Despić

- Dizajn a grafická úprava/Dizajn i grafička obrada: Đula Šanta

- Fotografie/Fotografije: Arhiv ÚKVS.

- Tlač/Štampa: Štamparija Stojkov, Novi Sad

- Registračné číslo/Registarski broj: ISSN 1821-4045

- Distribúcia/Distribucija: ÚKVS/ZKVS

- Náklad/Tiraž: 400

* Preberanie, publikovanie alebo rozširovanie ktorejkoľvek časti ročenky sa považuje výhradne so súhlasom vydavateľa.

* Preuzimanje, ponovno publikovanje ili distribucija bilo kojeg dela godišnjaka dozvoljena je samo uz saglasnost izdavača.

CIP - Каталогизација у публикацији

Библиотека Матице Српске, Нови Сад

061.22(497.113=854)

MAJÁK : ročenka Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov = godišnjak Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka.

- Roč. 1 (2009) - . - Novi Sad : Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov, 2010-. - Ilustr. : 29 cm

Godišnje. - Tekst uporedo na slov. i srp. jeziku.

ISSN 1821-4045

COBICC.SR-ID 246701063

Milí čitatelia,

dostalo sa vám do rúk najnovšie číslo ročenky Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov *Maják 2012*, v ktorom vám do pozornosti dávame kultúrne témy, realizované v roku 2012. Okrem textov a fotografií z konkrétnych udalostí si môžete v tejto ročenke prečítať aj rad recenzií a príspevkov, ktoré tak ako aj v minulých ročníkoch približujú kultúrne akcie a udalosti.

Roku 2012 sa naplnilo prvé mandátne obdobie ÚKVS a preto boli naše aktivity sústredené na finalizáciu strednodobých projektov a programov v oblastiach ochrany, zveľadovania a rozvoja našej slovenskej kultúry vo Vojvodine v Srbsku. Ako sme uviedli aj vo výročnej správe za rok 2012, túto činnosť charakterizovali prívlastky ako odbornosť, afirmatívny prístup, transparentnosť, reprezentatívnosť a dôslednosť. Aj keď môže ísť o introspektívny pohľad, odbornosťou sme sa snažili preniknúť do podstaty súčasnej kultúry. Využívali sme pritom poznatky z kvalitného riešenia úloh a výziev. Odbornosť sa práci ústavu prejavovala v rôznych aspektoch (funkčná prevádzka ustanovizne a reprezentatívnosť miestností, dôsledné legislatívne krytie činnosti, budovanie ľudských zdrojov, rozvíjanie vzťahov s verejnosťou, verejné zastupovanie ústavu a pod.). Odbornosť projektov zaručovali realizačné tímy zložené z kvalifikovaných odborníkov, ktorí spolu s pracovníkmi ústavu permanentne a systematicky zvyšovali kvalitu existujúcich foriem kultúrneho prejavu alebo tvorili úplne nové kultúrne produkty.

Afirmatívny prístup bol chápaný ako istá nadstavba odbornosti, ktorou sa vo vysokej miere prejavuje vnútorný záujem o veci, spojený s entuziazmom, pomáhajúcim riešiť úlohy a zdolať prekážky. Afirmatívny prístup nám umožnil vidieť viac pozitívnych stránok než negatívnych a sprístupniť takýto postoj čo najširšej verejnosti. Presadzovali sme nový imidž modernej a rozvinutej komunity a bojovali proti stereotypom a predsudkom. Afirmatívny prístup v ústave sa azda najviac prejavil pri príprave publikácie Slováci v Srbsku z aspektu kultúry, keď sa určovali špecifiká tridsiatich štyroch prostredí, v ktorých Slováci mali alebo majú organizovaný kultúrny život, a keď sa vizuálne a obsahovo upútavala pozornosť na podujatia a miesta, ktoré by turisti mali navštíviť. Afirmatívny prístup bol však prítomný aj na všetkých akciách a podujatiach, ktoré sa konali buď priamo v ústave alebo v iných prostrediach, kde bol ústav organizátorom alebo sa na organizácii podieľal.

Transparentnosť práce je elementárnou povinnosťou všetkých ustanovizní, financovaných z verejných rozpočtových zdrojov. Mala by sa dôsledne uplatňovať vo všetkých sférach verejnej činnosti. V dobe elektronických technológií sa transparentnosť dá realizovať prostredníctvom globálnej siete. Vďaka nej môže inštitúcia rýchlo a spoľahlivo informovať o svojej činnosti širokú verejnosť. Ústav v tomto zmysle prevádzkuje už tri roky komplexný portál, ktorý informuje verejnosť o celkovej infraštruktúre slovenskej vojvodinskej kultúry (www.slovackizavod.org.rs). Kvalita portálu okrem iného spočíva v tom, že popri slovenčine sa jednotlivé témy prezentujú aj v srbčine, sú teda prístupné väčšinovému obyvateľstvu Srbska, a niektoré články sú aj v angličtine. Reprezentatívnosť práce

Dragi čitaoci,

u rukama držite najnoviji broj godišnjaka Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaaka *Maják 2012*, u kome Vam pružamo kulturne sadržaje realizovane u 2012. godini. Pored tekstova i fotografija sa konkretnih događaja, u ovom godišnjaku možete pročitati i čitav niz recenzija i prigodnih članaka, koji kao i u prethodnim brojevima bliže ukazuju na kulturne pojave čiji smo svedoci bili.

U 2012. godini ZKVS završio je svoj prvi četvorogodišnji mandatni period, u kome su naše aktivnosti bile usmerene na finalizaciju srednjoročnih projekata i programa u oblasti očuvanja, unapređenja i razvoja naše slovačke kulture u Vojvodini, u Srbiji. Kao što smo naveli i u izveštaju o radu za 2012. godinu, ovu delatnost karakterišu epiteti kao što su: stručnost, afirmativni pristup, transparentnost, reprezentativnost i doslednost. Iako je reč o izvesnom introspektivnom pogledu, obrazložili smo ga sledećim argumentima. *Stručnošću* smo se trudili da proniknemo u suštinu date oblasti i pri tome iskoristimo dosadašnja saznanja stečena kvalitetnim rešavanjima zadataka i izazova. U radu Zavoda stručnost se ispoljavala kroz razne aspekte (funkcionalan rad ustanove i reprezentativnost prostorija, potpuno legislativno pokriće njene delatnosti, kao i kreiranje ljudskih potencijala, razvijanje odnosa sa javnošću, javno zastupanje Zavoda...). *Stručnošću* su se odlikovali i svi projekti realizovani u Zavodu. U timove za realizaciju pozivani su takvi stručnjaci koji su zajedno sa zaposlenima u Zavodu permanentno i sistematski podizali kvalitet postojećih formi kulturnog izražavanja ili stvarali potpuno nove kulturne tvorevine.

Afirmativni pristup je svakako nadgradnja stručnosti, koja u velikoj meri ispoljava unutrašnje interesovanje za probleme koje zaposleni dnevno rešava, kao i entuzijazam koji pomaže pri rešavanju zadataka i prevazilaženju prepreka. Afirmativni pristup znači videti u određenoj pojavi više pozitivnih nego negativnih strana i znati ih približiti najširoj javnosti posredstvom kvalitetnih projekata. U suštini, to je propagacija, primenjivanje onih kvaliteta koje treba približiti i široj javnosti. Istovremeno, to je borba protiv stereotipa i predrasuda i stvaranje novog imidža moderne i razvijene zajednice. Afirmativni pristup u Zavodu verovatno je najviše došao do izražaja prilikom pripremanja publikacije *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture*, kada su se utvrdile specifičnosti trideset i četiri sredine u kojima su Slovaci imali ili imaju organizovan kulturni život, i kada se vizuelno i sadržinski skretala pažnja na manifestacije i mesta koje bi turisti mogli da posete. Afirmativni pristup je bio, pak, prisutan i u svim aktivnostima i dešavanjima koja su se odvijala bilo direktno u ZKVS ili u drugim sredinama u kojima je Zavod preuzimao organizaciju.

Transparentnost u radu predstavlja elementarnu dužnost svih institucija koje se finansiraju iz javnih budžetskih izvora. Trebalo bi da se dosledno primenjuje u svim sferama javne delatnosti. U doba elektronskih tehnologija transparentnost može da se realizuje posredstvom globalne mreže. Zahvaljujući njoj institucija može brzo i pouzdano da informiše široku javnost o svojoj delatnosti. U tom smislu Zavod već tri godine održava u radu kompleksni portal, koji informiše javnost o

zaručuje, že problematiku – v našom prípade slovenskú vojvodinskú kultúru – skúmame do dôsledkov a že na základe hĺbkových poznatkov môžeme vytvárať reprezentatívne formy jej prezentácie. Na začiatku sme vytvorili hierarchickú databázu, ktorá obsahuje štyri základné skupiny: súčasnú tvorbu (produktívnu kultúru), kultúrne dedičstvo, kultúru v médiách a kultúru vo vzťahu k širšej verejnosti. Vďaka početným výskumným a dokumentačným projektom bolo možné usporiadať akcie, na ktorých boli prezentované rôzne osobnosti a udalosti majúce rozhodujúci význam pre rozvoj kultúry tunajších Slovákov. Reprezentatívnosť je obranou pred nízkymi kritériami v kultúrnej činnosti, ako aj pred preferovaním subkultúrnych javov. Dôslednosť zabezpečuje odhodlanosť vytrvať v plnení úloh a symbolizuje zodpovedný prístup pri vyhľadávaní vhodných riešení. Bez dôslednosti by mnohé dobré myšlienky zostali iba vo sfére imaginácie. V našich menšinových komunitách je každá nevyužitá príležitosť nenávratnou stratou. Odkladať problémy na „lepšie časy“ znamená riziko, že ich možno nebude mať kto riešiť. Pri realizácii úloh bol preto ústav dôsledný. Prejavilo sa to na mnohých konferenciách, snemovaniach, literárnych večierkoch, výstavách, debatách, kastingoch, školeniach, tréningoch, súbehoch, festivaloch, manifestáciách, prezentáciách miestneho, regionálneho a medzinárodného charakteru.

Aj vďaka spomenutým atribútom sme po skončení prvého mandátneho obdobia mohli skonštatovať, že ciele a úlohy stanovené pri založení ustanovizne sme v najväčšej miere aj realizovali. Kultúrny systém vojvodinských Slovákov je rozvinutý, rozsiahly a nadovšetko komplexný. Aby bol funkčný, nevyhnutné sú legislatívne, inštitucionálne a finančné mechanizmy, ktoré ho budú posúvať do novej kvalitatívnej roviny príznačnej pre 21. storočie. Avšak tento mechanizmus napriek všetkým iným výhodám nebude fungovať bez rozhodujúcej súčasti a tou sme my sami – Slováci vo Vojvodine, Slováci v Srbsku. Práve preto sme sa rozhodli, že v novom mandátnom období v rovnakom zložení udržíme stanovený kurz a budeme presadzovať súdržnosť a vzájomnosť v realizovaní programov slovenskej kultúry. Vzhľadom na ambiciózne plány sústredíme všetok tvorivý potenciál a popasujeme sa s výzvami, ktoré na nás v oblasti kultúry ešte len čakajú.

*Riaditeľka
Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov
Milina Sklabinská*

celokupnoj infrastrukture slovačke vojvođanske kulture: www.slovackizavod.org.rs. Kvalitet portala počiva na tome što se osim na slovačkom, pojedine teme predstavljaju i na srpskom jeziku, dakle za većinsko stanovništvo Srbije, a neki članci su dostupni i na engleskom jeziku.

Reprezentativnost u radu garantuje da se razmatrana problematika – u našem slučaju slovačka vojvođanska kultura – u potpunosti savladava i da je na osnovu ovih saznanja moguće stvarati reprezentativne forme njene prezentacije. Na početku smo kreirali hijerarhijsku bazu podataka koja sadrži četiri osnovne grupe: savremeno stvaralaštvo (produktivnu kulturu), kulturno nasleđe, kulturu u medijima i kulturu u odnosu na širu javnost. Zahvaljujući brojnim istraživačkim i dokumentacionim projektima bilo je moguće organizovati aktivnosti, u kojima su bile predstavljene razne ličnosti i događaji od ključnog značaja za razvoj kulture ovdašnjih Slovaka. Reprezentativnost je odbrana od niskih standarda i kriterijuma u kulturnoj delatnosti, kao i od preferiranja subkulturnih pojava.

Doslednost obezbeđuje spremnost da se istraže u ispunjavanju zadataka i simbolizuje odgovoran pristup pri iznalaženju adekvatnih rešenja. Bez doslednosti bi mnoge dobre ideje ostale samo u domenu imaginacije. U slučaju manjinskih zajednica svaka neiskorišćena mogućnost predstavlja nepovratni gubitak. Odlagati probleme za „bolja vremena“ predstavlja rizik da možda neće imati ko da ih reši. Zbog toga je prilikom realizacije zadataka Zavod bio dosledan i to se ispoljilo na mnogim konferencijama, savetovanjima, književnim večerima, izložbama, debatama, kastingima, obukama, treninzima, konkursima, festivalima, manifestacijama, prezentacijama mesnog, regionalnog i međunarodnog karaktera.

Zahvaljujući ovim epitetima već nakon završenog prvog mandatnog perioda mogli smo konstatovati da smo ciljeve i zadatke postavljene prilikom osnivanja u velikoj meri i realizovali. Kulturni sistem vojvođanskih Slovaka je razvijen, obiman i pre svega kompleksan, a da bi bio funkcionalan neophodni su legislativni, institucionalni i finansijski mehanizmi koji će ga smestiti u novu, savremenu ravan karakterističnu za 21. vek. Naravno, bez ključnog elementa taj mehanizam i pored svih ostalih prednosti neće funkcionisati. Taj element smo mi sami. Slovaci u Vojvodini, Slovaci u Srbiji. Upravo zbog toga smo se odlučili da u drugom mandatnom periodu, koji se nastavlja u istom sastavu, održimo pravac i ujedno u potpunosti propagiramo zajedništvo i uzajamnost u realizaciji budućih programa slovačke kulture. S obzirom na ambiciozne planove, potrebno je sjediniti sav kreativni potencijal i savladati izazove, koji nas u oblasti kulture još čekaju.

*Direktorka
Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka
Milina Sklabinski*

INFORMATIVNO-DOKUMENTACIONA I KOMUNIKACIONA DELATNOST

S cieľom zdokumentovať knižničný, fotografický, audiový, videový a iný materiál zo všetkých oblastí kultúry, ako aj so zámerom informovať verejnosť o kultúre vojvodinských Slovákov v najširšom zmysle slova Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov v roku 2012 pokračoval v prehlbovaní niektorých dlhodobých projektov, ktoré štartovali ešte na začiatku pôsobenia tejto ustanovizne. Patria sem najmä portál kultúry vojvodinských Slovákov, elektronická databáza a príručná knižnica, v rámci ktorých sa príslušným spôsobom zachraňovali, zhromažďovali a záujemcom sprístupňovali rôzne artefakty o kultúre vojvodinských Slovákov. Okrem toho sa vydávali sa aj nové publikácie, brožúry, bulletiny a pod., ktoré si vyžadovali spoluprácu s početnými vedecko-výskumnými pracovníkmi, ustanovizňami, spolkami a organizáciami. Celú túto činnosť aj v roku 2012 zastrešovalo Informačno-dokumentačné a komunikačné oddelenie.

PORTÁL KULTÚRY VOJVODINSKÝCH SLOVÁKOV 2012

Internetový portál kultúry vojvodinských Slovákov www.slovackizavod.org.rs ako projekt informačno-dokumentačnej a komunikačnej jednotky Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov bol slávnostne spustený v októbri 2009. Odvtedy sa aktualizoval tak technicky, ako aj obsahovo a vizuálne. Ústav má dohľad nad celým prevádzkovaním portálu, každoročne si predpláca RS doménu a angažuje odbornú firmu na jeho programovú údržbu. O obsah stránky sa stará personál ústavu alebo sa občas angažujú externí spolupracovníci (novinári, fotografi, prekladatelia, odborníci pre jednotlivé oblasti kultúry a i.). Portál si vyžaduje dennodennú prácu, dopĺňanie rubriek čerstvými správami, aktualitami, jubileami, novými výzvami, konkurzmi a príspevkami. Priebežne je stály dohľad nad obsahom a rubrikami, ktoré sa aktualizujú, rozširujú a obohacujú novými témami a informáciami.

V roku 2012 technickú a programovú údržbu mala na starosť firma Green Fish z Nového Sadu, ktorá zabezpečovala technické vybavenia pre nerušené a kvalitné fungovanie (memória, registrácia RS domény slovackizavod.org.rs na rok 2012 vo firme EuNet). Táto firma sledovala každodenný monitoring portálu, zabezpečovala virtuálny server na rok 2012, údržbu kódu a inštalovanie nových druhov Drupalu a potrebných modulov na permanentnú funkčnosť všetkých častí webového portálu. Firma Green Fish v roku 2012 vypracovala externú stránku, na ktorej môžu komunikovať jej pracovníci s administrátormi stránky, teda s pracovníkmi v ústave. Tu sa zobrazuje aj štatistika jej činnosti a čas strávený

U cilju dokumentacije knjižnog, fotografskog, audio, video i drugog materijala iz svih oblasti kulture, kao i sa namerom da se javnost informiše o kulturi vojvođanskih Slovaka u najširem smislu te reči, Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka je u 2012. godini nastavio sa realizacijom nekih dugoročnih projekata, koji su pokrenuti još od osnivanja ove ustanove. Tu spadaju prvenstveno portal kulture vojvođanskih Slovaka, elektronska baza podataka i priručna biblioteka. U okviru ovih projekata se pohranjuju i arhiviraju razni artefakti o kulturi vojvođanskih Slovaka, koji su na ovaj način dostupni svim zainteresovanima. Pored toga objavljene su i nove publikacije, brošure, bilteni i sl. koji su iziskivali saradnju sa brojnim naučno-istraživačkim radnicima, ustanovama, udruženjima i organizacijama. Celu ovu delatnost i u 2012. godini obavljalo je Informaciono-dokumentaciono i komunikaciono odeljenje.

PORTAL KULTURE VOJVODANSKIH SLOVAKA 2012.

Internet portal kulture vojvođanskih Slovaka www.slovackizavod.org.rs kao projekat informaciono-dokumentacione i komunikacione jedinice Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka, svečano je pušten u rad u oktobru 2009. godine. Od tada pa sve do danas ažurira se kako njegov tehnički deo, tako i sadržaj i dizajn. Za rad sajta zadužen je Zavod, koji svake godine plaća RS domen i angažuje stručnu firmu za njegovo programsko održavanje. O sadržaju portala brinu zaposleni u Zavodu ili se ponekad angažuju spoljni saradnici (novinari, fotografi, prevodioci, stručnjaci za pojedine oblasti kulture i sl.). Portal zahteva svakodnevnu posvećenost, objavljivanje novih vesti, aktivnosti, jubileja, novih konkursa i drugih sadržaja. Održavanje sajta podrazumeva i konstantnu kontrolu prethodno objavljenih sadržaja i rubrika, koji se aktualizuju i dopunjuju novim, svežim informacijama.

U 2012. godini za tehničko i programsko održavanje bila je zadužena firma Green Fish iz Novog Sada koja je bila odgovorna za neprekidno i kvalitetno funkcionisanje sajta (memorija, registracija RS domena slovackizavod.org.rs za 2012. godinu u firmi EuNet). Takođe, ova firma je kontrolisala svakodnevni monitoring portala, obezbedila je virtualni server za 2012. godinu, održavala kod i nove verzije Drupalu i potrebnih modula koji su neophodni za permanentno funkcionisanje svih delova web portala. Firma Green Fish je u 2012. godini izradila eksternu stranicu na kojoj njihovi radnici komuniciraju sa administratorima sajta, odnosno sa zaposlenima u ZKVS. Tu se prikazuje i statistika njihovog rada i vreme koje je utrošeno

pri vykonávaní zadaných úloh. Firma tiež nainštalovala program na štatistiku návštevnosti portálu.

Najnovšie štatistické údaje hovoria, že tento portál denne otvorí priemerne 300 návštevníkov, čo na mesačnej úrovni znamená asi 3 000 jednotlivých návštev. Priemerne sa na stránke návštevníci zdržia 1 hodinu a 59 minút a z nich 40 % patrí k tým, ktorí sa na stránku vracajú, a ďalších 60 % je nových používateľov. Najviac používateľov je zo Srbska, nasleduje Slovensko, Česko, Nemecko, Bosna a Hercegovina, Chorvátsko, Kanada, Čierna Hora, Francúzsko, Veľká Británia a za nimi mnohé ďalšie krajiny.

V roku 2012 ústredie ústavu dennodenne intenzívne pracovalo na skvalitňovaní portálu, najmä z obsahovej stránky. Išlo o písanie správ – pribudlo ich 165 a týkali sa všetkých oblastí slovenskej vojvodinskej kultúry. Ďalej pribudlo 24 nových fotogalérií s 300 fotografiami, najmä z akcií, ktoré usporiadal ústav, vyše dvadsať odborných recenzií, avizovali sme takmer 200 kultúrnych podujatí, zverejnili rôzne výzvy na predkladanie projektov a návrhov na ceny, ako aj veľký počet správ zo Slovenska prebratých z agentúry SITA.

V tomto roku sme si dali záležať aj na srbských prekladoch a tak sa o našej kultúre vo veľkej miere dozvedali aj neslovenskí návštevníci. Z vizuálnej stránky sme skvalitňovali najmä domovskú stránku (home page) a vylepšovali funkčnosť niektorých jej segmentov. Vďaka firme Green Fish z Nového Sadu, ktorá má na starosti technickú údržbu portálu, sme dostali novú galériu na domovskej stránke. Ide o galériu obrazov, ktorá sa generuje z už existujúcich galérií umiestnených v umení akademických maliarov, grafikov, inšitných maliarov a pod. Tak môže ústredie ústavu hocikedy vymeniť aktuálne zobrazené diela, ktorých je v danej sérii maximálne pätnásť. Umiestnením galérie obrazov slovenských vojvodinských umelcov na stránke podporujeme v plnej miere ich tvorbu a prispievame tak k ich širokému zviditeľneniu. Doteraz sme uviedli napríklad diela Milana Súdiho, Miry Brtkovej, Zuzany Chalupovej, grafiky Miroslava Pavloviča. Tento spôsob prezentácie nás inšpiruje obstarávať elektronickú podobu diel našich umelcov.

Prevádzkovanie portálu v roku 2012 zabezpečil ústav z vlastných zdrojov a dostal tiež finančnú podporu z Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí na časť technickej údržby a dizajn portálu.

prílikom obavľanja nekog posla. Ujedno, oni su instalirali i program za statistiku posećenosti portala.

Najnoviji statistički podaci pokazuju da ovaj portal dnevno otvori u proseku 300 posetilaca, što na mesečnom nivou znači približno 3 000 pojedinačnih poseta. U proseku se na stranici posetioci zadrže 1 sat i 59 minuta, a od njih 40 % ubraja se u one koji se stranici vraćaju, dok su preostalih 60 % novi korisnici. Najveći broj korisnika je iz Srbije, slede Slovačka, Češka, Nemačka, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Kanada, Crna Gora, Francuska, Velika Britanija, a za njima mnoge druge zemlje.

U 2012. godini centar ZKVS je svakodnevno intenzivno radio na unapređivanju portala, prvenstveno kada je reč o sadržini stranice. Radilo se o pisanju vesti – pristiglo ih je tačno 165, a ticalo su se svih oblasti slovačke vojvođanske kulture. Pridodate su 24 nove foto-galerije koje su sadržavale preko 300 fotografija, pre svega u vezi sa raznim akcijama koje je pripremio ZKVS, preko dvadeset stručnih recenzija; najavili smo gotovo 200 kulturnih događaja, objavili razne proglase za predlaganje projekata i nagrada, kao i veliki broj vesti iz Slovačke preuzetih od agencije SITA.

U ovoj godini smo se potrudili i oko kontinuiranih prevoda na srpski jezik i na taj način su se o našoj kulturi u velikoj meri informisali i neslovački posetioci. Kada je reč o vizuelnoj strani, odlučili smo da unapredimo pre svega home page, a takođe i da poboljšamo funkcionalnost nekih njenih segmenata. Zahvaljujući firmi Green Fish iz Novog Sada koja vodi računa o tehničkom održavanju portala, dobili smo novu galeriju na naslovnoj stranici. Radi se o galeriji slika koja nastaje iz već postojećih galerija smeštenih u umetnost akademskih slikara, grafičara, naivnih slikara i sl. To znači da centar ZKVS može bilo kada da promeni predočena dela kojih je u datoj seriji maksimalno petnaest. Smeštanjem galerije slika slovačkih vojvođanskih umetnika na naslovnu stranicu, predstavljamo njihovo stvaralaštvo i na taj način doprinosimo njihovoj afirmaciji. Do sada smo tako promovisali dela Milana Sudija, Mire Brtkove, Zuzane Halupove, grafike Miroslava Pavloviča... Ovaj način prezentacije nas ujedno podstiče da nabavimo elektronsku formu dela naših umetnika.

ZKVS je rad portala u 2012. godini obezbedio iz sopstvenih sredstava, a takođe je imao i finansijsku podršku iz Kancelarije za Slovačke koji žive u inostranstvu, koja je jednim delom pomogla tehničko održavanje i dizajn portala.

ELEKTRONICKÁ DATABÁZA O KULTÚRE VOJVODINSKÝCH SLOVÁKOV

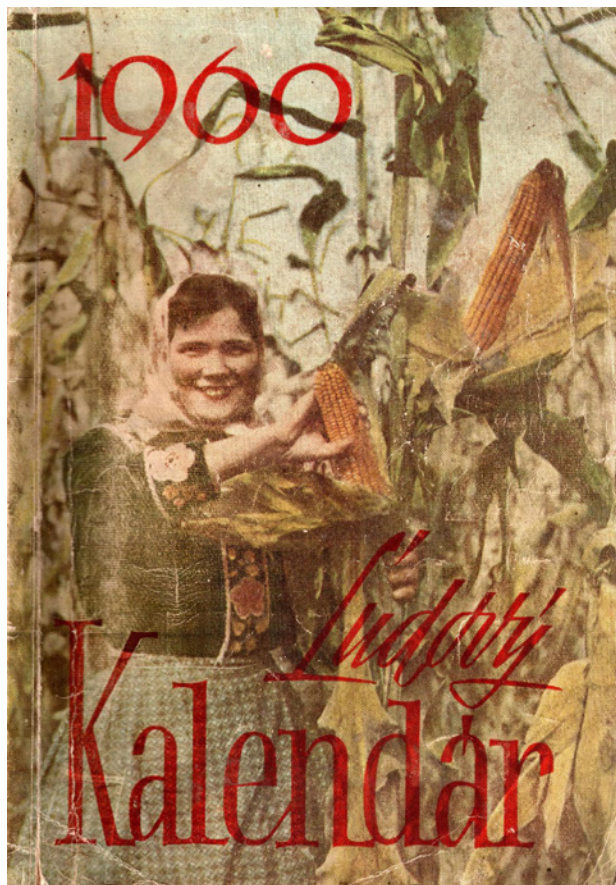
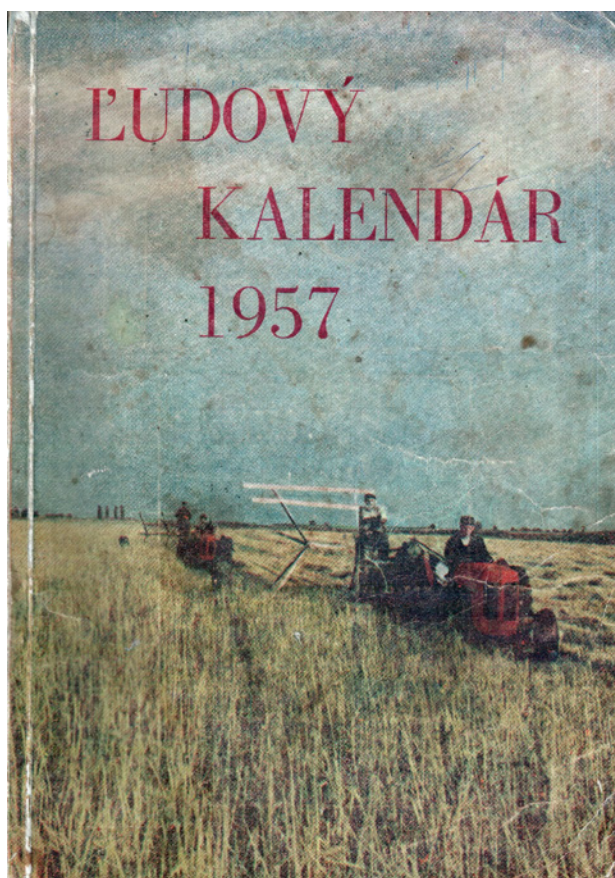
Dlhodobý projekt, ktorý naša ustanovizeň začala realizovať ešte v roku 2010, je Elektronická databáza o kultúre vojvodinských Slovákov. Podnecuje digitalizáciu starých dokumentov, fotografií, audiových a videových nahrávok a pod. a zároveň umožňuje digitalizovaný materiál zhromaždiť na jednom mieste – na serveri v ústave. O kvalitu a trvanlivosť uskladnených materiálov sa denne stará spoločnosť Enter. rs z Nového Sadu, zatiaľ čo vnášanie obsahov vrátane metaúdajov má na starosti personál ústavu. Na digitalizácii sa občas podieľajú externí spolupracovníci.

V roku 2012 sme začali digitalizáciu Národného kalendára od najstarších ročníkov. Podľa plánu chceme zdigitalizovať kalendáre do roku 1960. Práve tieto ročenky obsahujú zaujímavé témy aj z kultúrnej činnosti tunajších Slovákov a sú dobrým zdrojom pre dokumentáciu a výskum. Okrem toho nové materiály sme získali zo Slovenskej národnej knižnice a zo Slovenského národného múzea v Martine, kde sme dostali skenované materiály s podrobnými popismi tých fotografií a predmetov, ktoré súvisia s našou kultúrou. Materiály sa využijú pri príprave druhého, doplneného vydania publikácie Slováci v Srbsku z aspektu kultúry a zároveň obohatia našu databázu. Do databázy pribudli tiež záznamy z celomenšinových festivalov v roku 2012 a iných podujatí z oblasti kultúry.

ELEKTRONSKA BAZA PODATAKA O KULTURI VOJVOĐANSKIH SLOVAKA

Dugogodišnji projekat koji je naša ustanova počela da realizuje još 2010. godine je elektronska baza podataka o kulturi vojvođanskih Slovaka. Radi se o projektu koji podstiče digitalizaciju starih dokumenata, fotografija, audio i video zapisa i sl, a koji ujedno omogućuje da se tako digitalizovan materijal pohrani na jednom mestu – serveru koji se nalazi u Zavodu. Za održivost i trajnost pohranjenog materijala odgovorna je agencija Enter.rs iz Novog Sada, dok unos materijala i njegovih meta podataka vrše zaposleni u Zavodu. Za digitalizovanje materijala ponekad se angažuju spoljni saradnici.

U 2012. godini započeli smo digitalizaciju Narodnog kalendara, i to onih najstarijih brojeva. Planom smo odredili da ove godine digitalizujemo kalendare do 1960. godine. Upravo kalendari obuhvataju mnoge zanimljive sadržaje i iz kulturne delatnosti ovdašnjih Slovaka i predstavljaju dobar resor za dokumentacionu i istraživačku delatnost. Osim toga, nove materijale smo obezbedili iz Slovačke narodne biblioteke i Slovačkog narodnog muzeja takođe u Martinu, odakle smo dobili skenirani materijal sa detaljnim popisima fotografija i predmeta čuvanih u tim institucijama, koje su u vezi sa našom kulturom. Ovi materijali dobijeni su za potrebe izrade drugog dopunjenog izdanja publikacije *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture*, i kao takvi suštinski su obogatili sadržinu naše baze podataka. Istovremeno, u bazu podataka su pristigli snimci sa ovogodišnjih svemanjinskih festivala i sadržaji u vezi sa manifestacijama koje su se ove godine održale na polju kulture.

ROZVOJ PRÍRUČNEJ KNIŽNICE ÚKVS

Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov aj v roku 2012 spracúval, dokumentoval a záujemcom sprístupňoval knižnú produkciu, predovšetkým v slovenskom, ale aj v srbskom jazyku. V príručnej knižnici sú publikácie tak našich domácich, ako aj iných dolnozemsých vydavateľstiev a vydavateľstiev zo Slovenska. Knižnica obsahuje odbornú a populárnu literatúru, kategorizovanú predovšetkým podľa typu publikácie. V odbornej literatúre sú knihy z oblasti filozofie, etiky, kultúrnych dejín, architektúry, náboženstva, antropológie, hudobného, výtvarného či divadelného umenia, ľudovej kultúry, jazykovedy, ale aj z oblasti žurnalistiky, kultúrneho manažmentu a politických vied, ďalej bibliografie a biografie. Osobitným oddelením sú monografie dedín a miest, slovníky, lexikóny, encyklopédie, zborníky a pamätnice. Oddelenie krásnej literatúry obsahuje prózu a poéziu slovenských vojvodinských autorov, sú tu antológie, literatúra pre deti, v menšej miere aj diela slovenských autorov z iných krajín, preložené diela srbských autorov do slovenčiny a naopak.

Zvláštnosťou príručnej knižnice je oddelenie, ktoré systematicky a chronologicky zoskupuje a uchováva bulletin, brožúrky, katalógy, plagáty a pozvania zo všetkých kultúrnych podujatí vojvodinských Slovákov, predovšetkým z festivalov a podujatí celomenšinového, ale aj lokálneho rázu, tiež z umeleckých výstav, divadelných predstavení a rôznych iných akcií, ktoré usporadúvajú naše ustanovizne, spolky a združenia.

Okrem monografických publikácií knižnica systematicky uchováva periodiká ako *Hlas ľudu*, *Vzlet*, *Zornička*, *Nový život*, *Rovina*, *Dolnozemský Slováč*, *Národný kalendár*, *Pazovský kalendár*, *Čabiansky kalendár*, *Slovenské pohľady*, *Slovenské zahraničie*, *Naše snahy* a iné. Zo srbských periodík máme *NIN*, časopis pre súčasnú kultúru Vojvodiny *Nova misao*, časopis na podporu interkultúrnej komunikácie *Interkulturalnost*, časopis pre divadlo, film a televíziu *TFT*, *Muzički kodovi* a pod.

Osobitnou súčasťou knižnice sú audio- a videozáznamy, tak archívne, ako aj súčasné dokumenty z kultúrneho života našej slovenskej menšiny. Knižnicu sústavne rozširujeme o nové tituly kúpou alebo výmenou s inými ustanovizňami podobného druhu, no najväčší počet dostáva knižnica ako dar od ustanovizní a združení, s ktorými ústav úspešne spolupracuje.

Do príručnej knižnice ústavu v roku 2012 pribudol pozoruhodný počet kníh zo Slovenska, konkrétne z Martina (zo Slovenskej národnej knižnice, Slovenského národného múzea a Vydavateľstva Matice slovenskej) a z Bratislavy (z Ústavu politických vied Slovenskej akadémie vied a Národného osvetového centra).

RAZVOJ PRIRUČNE BIBLIOTEKE ZKVS

Zavod za kulturu vojvodanskih Slovaka je i u 2012. godini obradio, dokumentovao i zainteresovanima približio knjižnu produkciju, prvenstveno na slovačkom, ali i na srpskom jeziku. U priručnoj biblioteci ZKVS su publikacije kako naših domaćih izdavača, tako i drugih iz Donje zemlje i izdavačkih preduzeća iz Slovačke. Biblioteka sadrži stručnu i popularnu literaturu, pre svega kategorisanu prema tipu publikacije. U stručnoj literaturi su knjige iz oblasti filozofije, etike, istorije kulture, arhitekture, religije, antropologije, muzičke, likovne odn. pozorišne umetnosti, narodne kulture, lingvistike, ali i iz oblasti žurnalistike, kulturnog menadžmenta i političkih nauka. Ovde se svrstavaju i bibliografije i biografije. Posebno odeljenje čine monografije sela i gradova, rečnici, leksikoni, enciklopedije, zbornici i spomenice (pamätnice). Odeljenje za beletristiku sadrži prozu i poeziju slovačkih vojvodanskih autora; tu su antologije, književnost za decu, u manjoj meri i dela slovačkih autora iz drugih zemalja, prevedena dela srpskih autora na slovački i obratno.

Posebnost priručne biblioteke je odeljenje koje sistematično i hronološki sakuplja i čuva biltene, brošure, kataloge, plakate i pozive sa svih kulturnih dešavanja vojvodanskih Slovaka, pre svega sa festivala i manifestacija svemanjinskog, ali i lokalnog karaktera, takođe sa umetničkih izložbi, pozorišnih predstava i raznih drugih akcija kulturnog karaktera, koje realizuju naše ustanove, društva i udruženja.

Osim monografskih publikacija, biblioteka sistematično čuva periodike kao što su *Hlas ľudu*, *Vzlet*, *Zornička*, *Nový život*, *Rovina*, *Dolnozemský Slováč*, *Národný kalendár*, *Pazovský kalendár*, *Čabiansky kalendár*, *Slovenské pohľady*, *Slovenské zahraničie*, *Naše snahy* i druge. Kada je reč o srpskim periodikama tu su: *NIN*, časopis za savremenu kulturu Vojvodine *Nova misao*, časopis za podsticanje i afirmaciju interkulturalne komunikacije *Interkulturalnost*, časopis za pozorište, film i televiziju *TFT*, *Muzički kodovi* i sl.

Posebnu komponentu biblioteke čine audio i video snimci, kako arhivski, tako i savremeni dokumenti iz kulturnog života naše slovačke manjine. Biblioteka se sistemski proširuje novim naslovima, posredstvom kupovine i razmene sa drugim ustanovama slične vrste, no najveći broj naslova biblioteka dobija kao poklon od ustanova i udruženja sa kojima Zavod uspešno sarađuje. U priručnu biblioteku ZKVS u 2012. godini stigao je pažnje vredan broj knjiga iz Slovačke, konkretno iz Martina (iz Slovačke narodne biblioteke, Slovačkog narodnog muzeja, Izdavačkog preduzeća Matice slovačke) i iz Bratislave

Príručná knižnica ÚKVS

Viacerí jednotlivci prispeli do knižnice zo svojich vlastných zbierok aj v roku 2012: Ján Struhár, Ján Slávik, Ján Labáth, Daniel Dudok, Miroslav Bielik a iní.

Príručná knižnica má 1 503 monografických publikácií, kde okrem kníh patria i bulletiny, katalógy, brožúrky, 207 jednotiek periodických publikácií a vyše 150 CD a DVD nosičov. V roku 2012 do knižnice pribudlo 176 nových kníh, 46 katalógov a brožúrok, 36 jednotiek periodík a vyše 50 audio- a videodokumentov.

Vydavateľská činnosť ústavu bola aj v roku 2012 veľmi čulá. Na začiatku roka 2012 vyšla pozoruhodná kniha *Slováci v Srbsku z aspektu kultúry*, v ktorej sa zúčila dlhodobá výskumná a dokumentačná činnosť ústavu a ktorá vzbudila veľkú pozornosť vo verejnosti. Ako výsledok spolupráce medzi Slovenským vydavateľským centrom a ústavom vyšla ďalšia publikácia v edícii *Bibliofilie* – bibliofília Juraja Ribaya pod názvom *Upřímné myšlení* pri príležitosti spomienky na 200. výročie úmrtia autora. V spolupráci s hudobnou komisiou Výboru pre kultúru NRSNM vydal ústav Zborník prác VII. konferencie muzikológov a hudobných odborníkov. Ústav ako samostatnú publikáciu vydal už tretiu ročenku Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov – *Maják*, ako aj reprezentačný propagačný materiál (bulletin, plagát, pozvanie a diplom) pre 42. ročník Folklórneho festivalu *Tančuj, tančuj...*, 43. prehliadku slovenskej divadelnej ochotníckej tvorby v Srbsku *Divadelný vavrin*, 19. prehliadku detskej divadelnej tvorivosti *3xĐ* a otvárací program 51. Slovenských národných slávností.

O knižnicu sa od roku 2011 stará technická tajomníčka ÚKVS Nataša Simonovičová a od založenia knižnice v roku 2009 až do konca roku 2010 ju viedla Zdenka Valentová Beličová.

(iz Zavoda političkih nauka, Slovačke akademije nauka i Narodnog prosvetnog centra).

Takođe, tu je niz pojedinaca koji su i u 2012. godini potpomogli biblioteku Zavoda iz svojih sopstvenih zbirki: Jan Struhar, Jan Slavik, Jan Labat, Daniel Dudok, Miroslav Bjelik i drugi.

Priručna biblioteka ZKVS danas broji 1 503 monografskih publikacija, gde se osim knjiga svrstavaju i bilteni, katalozi, brošure, 207 jedinica periodičnih publikacija i preko 150 CD i DVD nosača. U 2012. godini u biblioteku je stiglo 176 novih knjiga, 46 kataloga i brošura, 36 jedinica periodike i preko 50 audio i video dokumenata.

Izdavačka delatnost Zavoda je i u 2012. godini bila bogata. Početkom 2012. godine višegodišnja istraživačka i dokumentaciona delatnost Zavoda krunisana je kapitalnim književnim delom pod nazivom *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture*, koje je izazvalo veliku pažnju javnosti. Kao rezultat saradnje između Zavoda i Slovačkog izdavačkog centra izašla je nova publikacija u ediciji *Bibliofilije* – bibliofilijska Juraja Ribaja *Upřímné myšlení* povodom obeležavanja 200. godišnjice od smrti autora. U saradnji sa muzičkom komisijom Odbora za kulturu NSSNM, Zavod je objavio *Zbornik radova sa VII konferencije muzikologa i muzičkih stručnjaka*. Zavod je samostalno izdao svoj treći po redu godišnjak *Maják*, kao i reprezentativni propagandni materijal (bilteni, plakati pozivnice, diplome...) za 42. festival folklora *Tančuj, tančuj...*, 43. smotru slovačkog pozorišnog amaterskog stvaralaštva u Srbiji *Pozorišne lovorike*, 19. smotru pozorišnog stvaralaštva za decu *3xĐ* i program otvaranja 51. slovačkih narodnih svečanosti.

O biblioteci od 2011. godine brine tehnički sekretar ZKVS Nataša Simonović, dok je od osnivanja biblioteke 2009. godine do kraja 2010. godine za biblioteku bila zadužena Zdenka Valent-Belić.

ROZVOJOVO-VÝSKUMNÁ ČINNOSŤ

RAZVOJNO-ISTRAŽIVAČKA DELATNOST

Posledný rok prvého mandátneho obdobia Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov sa niesol v znamení knihy *Slováci v Srbsku z aspektu kultúry*, ktorá zúročila celkovú doterajšiu činnosť našej ustanovizne. Na tejto publikácii pracovalo najmä rozvojovo-výskumné oddelenie, ale aj rad externých spolupracovníkov. Toto oddelenie pripravovalo a koordinovalo ďalšie vedecko-výskumné vydania ako zborník prác VII. konferencie muzikológov a hudobných odborníkov, monografiu Silbaša a Bibliofíliu Juraja Ribaya a slávnostným programom a odhalením pamätnej tabule sme si pripomenuli 150. výročie narodenia Jána Kvačalu. Ani v roku 2012 nechýbali vedecké akcie zamerané na oblasť literatúry a hudby vojvodinských Slovákov a tiež sme sa podieľali aj na organizácii rozvojovo-výskumnej konferencie pod názvom Kultúra vo Vojvodine súčasť kreatívnej Európy – perspektívy, vízie, možnosti.

Poslednja godina prvog mandata Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka bila je u znaku knjige *Slovaci u Srbiji sa aspekta kulture*, koja je objedinjila celokupnu dosadašnju delatnost naše ustanove. Na ovoj publikaciji radilo je prevashodno razvojno-istraživačko odeljenje, kao i veliki broj spoljnih saradnika. Ovo odeljenje pripremalo je i koordinisalo i druga naučno-istraživačka izdanja kao što su *Zbornik radova sa VII konferencije muzikologa i muzičkih stručnjaka*, monografija Silbaša i Bibliofilija Juraja Ribaja. Svečanim programom i otkrivanjem spomen-ploče obeležili smo 150. godišnjicu rođenja Jana Kvačale. Ni u 2012. godini nismo izostavili organizaciju događaja vezanih za oblast književnosti i muzike vojvođanskih Slovaka, a učestvovali smo i u organizaciji razvojno-istraživačke konferencije pod nazivom *Kultura u Vojvodini kao deo kreativne Evrope – perspektive, vizije, mogućnosti*.

SLOVÁCI V SRBSKU Z ASPEKTU KULTÚRY

O knižnom diele *Slováci v Srbsku z aspektu kultúry*, o jeho vedecko-výskumnej príprave, vydavateľskom tíme a všeobecne obsahu sme písali už v minuloročnom *Majāku*. Príspevok končil takto: *Publikáciu pokladáme za kapitálny projekt ústavu v jeho prvom mandáte. Jej recepcia vo verejnosti a praktické uplatnenie bude až v roku 2012. Je naším želaním, aby takto koncipovaná publikácia našla svoje uplatnenie tak v tunajšom prostredí, ako aj na Slovensku a všade tam, kde žijú Slováci*. Po roku s radosťou konštatujeme, že sa naše želanie splnilo. Totiž po prvom predstavení knihy 18. januára 2012 (v deň tretieho výročia založenia ústavu) v aule vlády AP Vojvodiny nasledoval rad prezentácií doma a v zahraničí. O knihu bol mimoriadny záujem verejnosti, o čom najlepšie svedčí fakt, že po niekoľkých mesiacoch bol náklad tisíc výtlačkov úplne rozobraný a vydavateľský tím sa v tom istom roku pustil do prípravy druhého doplneného vydania. O prezentáciách, úspechoch a dosahoch tejto knihy informujeme v rubrike *Prezentácia kultúry vojvodinských Slovákov*, zatiaľ čo v tejto rubrike uverejňujeme pohľad odborníka na toto dielo, teda recenziu knihy *Slováci v Srbsku z aspektu kultúry* autora Jána Botíka.

MILINA SKLABINSKÁ, KATARÍNA MOSNÁKOVÁ

Slováci v Srbsku z aspektu kultúry. Vydal Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov. Nový Sad 2012, 400 s.

Ján Botík

Pred štyrmi rokmi zriadený a kádrovo len skromne obsadený Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov z Nového Sadu dal o

SLOVACI U SRBIJI S ASPEKTA KULTURE

O književnom delu *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture*, o njegovoj naučno-istraživačkoj pripremi, izdavačkom timu i uopšteno o sadržaju, pisali smo već i u prošlogodišnjem *Majāku*. Objavljeni tekst završavao se rečima: *Publikaciju smatramo za kapitalni projekat ZKVS u prvom mandatu, a njegovu potpunu realizaciju očekujemo u 2012. godini. Naša želja je da ovako koncipirana knjiga privuče pažnju kako u našoj zemlji, tako i u Slovačkoj, i u svim zemljama u kojima žive Slovaci*. Nakon godinu dana sa ponosom konstatujemo da su se naše želje ispunile. Nakon prve promocije knjige 18. januara 2012. (na dan treće godišnjice ZKVS) u holu Vlade AP Vojvodine, usledio je niz prezentacija u zemlji i inostranstvu. Za knjigu je postojalo veliko interesovanje javnosti, o čemu najbolje svedoči činjenica da je nakon nekoliko meseci ponestao tiraž od 1000 primeraka. Zbog toga je izdavački tim iste godine počeo da priprema drugo dopunjeno izdanje knjige. O prezentacijama, uspesima i dostignućima knjige informišemo i u rubrici *Prezentacija kulture vojvođanskih Slovaka*, dok u ovoj rubrici objavljujemo mišljenje stručnjaka o ovom delu, odnosno recenziju knjige *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture* autora Jana Boćika.

MILINA SKLABINSKI, KATARINA MOSNAK

Slovaci u Srbiji s aspekta kulture. Izdavač: Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka, Novi Sad 2012, 400 str.

Jan Boćik

Pre četiri godine osnovan i kadrovski skromno obezbeđen Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka iz Novog Sada, na sebe je skrenuo pažnju impozantnim izdavačkim poduhvatom.

sebe vedieť impozantným edičným činom. Publikácia Slováci v Srbsku z aspektu kultúry prekvapila nielen noblesným grafickým stvárnením (Đula Šanta), ale aj vydarenou koncepciou a nezvyčajne nasýteným obsahom. Slováci v srbskej Vojvodine, známi dávnou vydavateľskou tradíciou, ako aj náročnou reflexiou vlastnej kultúrnej identity, sa len teraz dočkali diela, ktoré sprostredkovalo súhrnný obraz o podobe, do ktorej sa v priebehu už takmer troch storočí uhnietilo ich civilizačné, komunitné, jazykové, kultúrne a národnostné uspošobenie.

Netreba osobitne rozvádzať, že tvorcovia publikácie o Slovákoch v Srbsku sa podujali na neľahkú úlohu. Najmä ak zoberieme do úvahy rozsah a úskalía interpretácie fenoménu kultúra. A tiež aj to, že v súčasnosti sú už značne sproblematicované koncepty, ktoré zobrazovali enklávne, jazykové či etnické spoločenstvá, akým sú aj vojvodinskí Slováci, ako geneticky, historicky a sociokultúrne homogenizované jednotky. Takéto prístupy zjednodušovali, no hlavne skresľovali reálny obraz takýchto spoločenstiev. Milina Sklabinská v editorskej poznámke konštatovala, že koncepcia, ktorú si zvolili, predstavuje iba jeden z možných prístupov ku spracováanej problematike. Ja by som k tomu chcel dodať, že pri rozhodovaní sa pre niektorú z nepreberného množstva možností, editorky preukázali výnimočný cit pre výber vari najoptimálnejšieho riešenia. Obraz vojvodinských Slovákov sa podujali sprostredkovať možno tým najjednoduchším, no nanajvýš efektívnym spôsobom. Poskladali ho z tridsiatich štyroch Slovákmí osídlených lokalít, ktoré im poslúžili ako obsahová osnova k „povytkávaniu“ širokej a pestrej škály výstahovaleckých osudov, ako aj rozmanitých podôb tradíciou, inštitucionálne a osobnostne formovaných kultúrnych prejavov a snažení. Koncept lokálnych komunít sa ukázal byť prezieravým krokom hlavne preto, lebo aj v prostredí vojvodinských Slovákov patrí lokálna identita k najvýraznejšie pociťovaným a manifestovaným hodnotám. Dominantnosť územnej či lokálnej komunity v živote vojvodinských Slovákov korešpondovala v minulosti s potrebou zakotvenosti a zakorenenosti kolonistov v novo osídlenom prostredí. Vtedy, ale aj v súčasnosti, korešponduje s potrebou niekam patriť, mať svoje blízke prostredie, svojich blízkych ľudí ako svoju oporu. Pre takéto danosti sa lokálna komunita osvedčila v sociálnych vedách ako jedna z najproduktívnejších analytických kategórií pri vytváraní obrazu o skupinovosti, o kultúre sociálnych skupín a o kolektívnych identitách. Tento princíp bol v publikácii Slováci v Srbsku umocnený aj tým, že na jej tvorbe boli zainteresovaní vzdelanci prezentovaných lokalít, ktorí pri spracovávaní príslušných kapitol mohli zužitkovať aj vlastnú autopsiu.

Z obsahovej štruktúry publikácie, spočívajúcej na 34 komunitách vojvodinských Slovákov, zrejme vyplynulo, že faktografická stránka bola zostavovaná na spôsob lexikograficko-encyklopedického diela. To znamená, že všetky lokality boli spracované podľa jednotnej osnovy so zreteľom na jej zemepisnú a demografickú charakteristiku, historický vývin a súčasný stav, reálne životného štýlu a kultúry v tradičných, inštitucionálne a individuálne rozvíjaných formách, pozoruhodnosti a špecifiká komunity, najvýznamnejšie ustanovizne a osobnosti danej lokality. Práve tejto zjednocujúcej štruktúre obsahu jednotlivých kapitol

Publikácia *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture* iznenadila je ne samo svojim prefinjenim grafičkim ostvarenjem (Đula Šanta), već i uspešnom koncepcijom i nesvakidašnje obimnim sadržajem. Slovaci u srpskoj Vojvodini, poznati po bogatoj izdavačkoj tradiciji, kao i po konstantnim analizama sopstvenog kulturnog identiteta, sada su samo dobili delo koje pruža jednu celovitu sliku o tome šta su postigli u gotovo tri veka postojanja na ovim prostorima, kakvi su oblici njihovog jezika, kulture i uopšteno – života zajednice.

Nije potrebno naglašavati da su tvorci publikacije o Slovacima u Srbiji pristupili jednom ozbiljnom projektu, prvenstveno ako uzmemo u obzir njegov obim i zamke u koje možemo upasti kada definišemo pojam kulture. Takođe, ne smemo zanemariti činjenicu da danas postoje problematični koncepti koji prikazuju enklavne, jezičke ili etničke zajednice, u koje ubrajamo i vojvođanske Slovake kao genetičke, istorijske i sociokulturne homogenizovane jedinice. Ovakav pristup je pojednostavljivao i prevashodno ulepšavao realnu sliku ovih zajednica. Milina Sklabinski je u predgovoru knjige konstatovala da koncepcija za koju su se autorke opredelile predstavlja samo jedan od mogućih načina prikaza date problematike. Usudio bih se da dodam da su autorke od mogućih brojnih načina prikaza kulture, pokazale izuzetan osećaj za odabir najoptimalnijeg rešenja. Sliku vojvođanskih Slovaka prikazale su na, možda, najjednostavniji, ali ujedno i najefektniji način. Poređale su je u trideset četiri mesta u kojima žive Slovaci, a takva koncepcija omogućila im je dislociranje problematike seoba, kao i raznih tradicionalnih, institucionalnih oblika i oblika pojedinaca koji su formirali kulturu. Koncepcija lokalnih zajednica pokazala se kao obazriv korak uglavnom zbog toga što se i u sredini vojvođanskih Slovaka lokalni identitet svrstava u najjače i najmanifestovanije vrednosti. Dominantnost teritorijalne ili lokalne zajednice u životu vojvođanskih Slovaka je proizašla iz potrebe za zajedničkim okupljanjem, koja je postojala već prilikom naseljavanja kolonista na ove prostore. Tada, slično kao i danas, to je bilo u skladu sa potrebom da se negde pripada, da u okruženju postoji bliska sredina, bliski ljudi koji predstavljaju svojevrsni oslonac. Zbog toga je lokalna zajednica u društvenim naukama jedna od najproduktivnijih analitičkih kategorija za stvaranje slike o grupi, o kulturi društvenih grupa i o kolektivnom identitetu. Ovaj princip je u publikaciji *Slovaci u Srbiji* bio ojačan i time što su tokom njenog nastanka bili uključeni obrazovani ljudi predstavljenih sredina, koji su prilikom pisanja pojedinih poglavlja mogli da iskoriste i sopstveno iskustvo.

Iz strukture sadržaja publikacije, koja podrazumeva 34 sredine vojvođanskih Slovaka, možemo pretpostaviti da je faktografski knjiga bila sastavljena na način leksikografsko-enciklopedijskog dela. To znači da su tekstovi o svim sredinama bili napisani na osnovu jedne sheme koja je podrazumevala istraživanje geografskih i demografskih karakteristika, istorijskog razvoja i sadašnjeg stanja, činjenica o načinu života i o kulturi u tradicionalnim, institucionalnim i individualnim formama, prednosti i specifičnosti zajednice, kao i najpoznatijih ustanova i ličnosti date sredine. Upravo ova jednostavna struktura sadržaja pojedinih poglavlja doprinela je tome da publikacija *Slovaci u Srbiji* sadrži izrazito bogatstvo empirijskih činjenica. Ovaj model omogućio je da u publikaciju ne budu

vojvodinských Slovákov, práve vydanou publikáciou Slováci v Srbsku z aspektu kultúry, vytvoril spoľahlivý základ, na ktorom môže rozpracovávať genetické zdroje, medzietnické a interkultúrne súvislosti, ako aj ďalšie stránky jedinečného a rešpektovaného obrazu kultúry Slovákov v Srbsku. A môže na ňom rozvíjať aj súčasný, neobyčajne dynamický sebapoznávací a sebauvedomovací proces tohto kultúrne a etnický vitálneho spoločenstva.

i današnji, neobično dinamičan samospoznajući i samosvesni proces ove kulturno i etnički vitalne zajednice.

PRÍPRAVA MONOGRAFIE O SILBAŠI

PRIPREMA MONOGRAFIJE O SILBAŠU

V roku 2012 Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov nadviazal spoluprácu s výskumným tímom Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre v súvislosti s prípravou monografie o Silbaši. Tento tím odborníkov, ktorého prácu koordinuje vedúci Katedry manažmentu kultúry a turizmu profesor Jaroslav Čukan, vydal už tri knihy, ktoré sa zaoberajú problematikou vojvodinských Slovákov: publikácie o kultúrnych tradíciách Slovákov v Pivnici, Erdeviku a Boľovciach. Ich ambíciou je analýza vybraných kultúrnych javov, priebehu etnickej asimilácie a ďalších etnokultúrnych procesov vo viacerých časových rovinách od osídlenia obce Slovámi po súčasnosť. Jednotlivými oblasťami etnokultúrnych tradícií sa zaoberajú: Jaroslav Čukan, Ladislav Lenovský, Boris Michalík, Miško Kurpaš, Marián Jarek a Ivana Šusteková. V roku 2012 urobili v Silbaši terénny výskum v troch etapách.

Výskumný tím chce preskúmať najmä tie lokality, v ktorých Slováci tvoria menšinu a preto majú prirodzene menšie možnosti vydať o sebe serióznejšiu odbornú publikáciu. Silbaš je takým prostredím a preto publikácia, ktorej vydanie sa očakáva v roku 2013, bude významným prínosom k zachovaniu etnokultúrnych tradícií v tomto prostredí.

Godine 2012. Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka razvio je saradnju sa istraživačkim timom Filozofskog fakulteta Univerziteta Konstantin Filozof u Nitri, a u cilju pripreme monografije o Silbašu. Ovaj tim stručnjaka, čiji rad koordinira šef Katedre za menadžment kulture i turizma, profesor Jaroslav Čukan, iza sebe ima već objavljene tri knjige, koje se bave problematikom vojvođanskih Slovaka. To su knjige o kulturnim tradicijama Slovaka u Pivnicama, Erdeviku i Boljevcima. Ambicija grupe autora je analiza odabranih kulturnih pojava, odvijanja etničke asimilacije i drugih etnokulturnih procesa u više vremenskih ravni od naseljavanja opštine Slovacima do danas. Pojednim oblastima etnokulturnih tradicija bave se: Jaroslav Čukan, Ladislav Lenovski, Boris Mihalik, Miško Kurpaš, Marijan Jarek i Ivana Šustekova. Sa tim ciljem su u Silbašu u 2012. godini izvršena terenska istraživanja u tri etape.

Istraživački tim je odlučio da prouči prvenstveno one lokalitete u kojima Slovaci čine manjinu u sastavu stanovništva i koji prirodno imaju umnogome manje mogućnosti da o sebi objave ozbiljniju stručnu publikaciju. Silbaš je upravo takva sredina i zbog toga će pripremana publikacija biti izvanredan doprinos očuvanju etnokulturnih tradicija u ovoj sredini. Objavljivanje publikacije se očekuje 2013. godine.

Zábery z terénneho výskumu v Silbaši v septembri roku 2012

Návštevníci 56. literárneho snemovania

Laureát Nového života Ladislav Čáni
a riaditeľka ÚKVS Milina Sklabinská

Jubilanti Jarmila Hodoličová, Miroslav Dudok,
Michal Týr a Daniel Dudok

56. LITERÁRNE SNEMOVANIE

Slovenská vojvodinská literatúra na vstupe do druhého desaťročia 21. storočia bola ústrednou témou 56. literárneho snemovania, ktoré sa konalo 16. júna 2012 v Ústave.

Literárne snemovanie, naše najstaršie kultúrne podujatie, sa nieslo v znamení úvah o existencii, resp. zániku našej literárnej tvorby. Aj keď to nebola ústredná téma snemovania, viacerí literáti pristavili aj pri tejto otázke. A názory boli rôzne. Laureát Nového života 2011 Ladislav Čáni v príhovore zdôraznil, že literatúra „zomrela“ a básnik a publicista Martin Prebudila skonštatoval, že tieto literárne snemovania mu pripomínajú „skysnuté mlieko“ a že vyvolávajú zimomriavky pri čítaní našich literárnych diel vzniknutých v 21. storočí. Adam Svetlík zasa oponoval, že sú ešte básnici, ktorí ešte všetko nepovedali a ktorých prameň poézie ešte nevyschol. Samuel Boldocký sa tiež zmienil o poetke, ktorá sústavne vie povedať „nové slovo v súčasnom svete, vo svete, v ktorom je zdanlivo všetko povedané“. Pri pohľade na literatúru pre deti a mládež sa Jarmila Hodoličová neriadi heslom „bolo, ako nebude“, ale pozitívnym odkazom „bude, ako nebolo“, zatiaľ čo Viera Benková sa pozastavila nad otázkou, či literárni snaživci už vymreli alebo predsa len nie.

V sobotu 16. júna 2012 odzneli v Ústave pre kultúru vojvodinských Slovákov mnohé zaujímavé myšlienky na tému slovenská vojvodinská literatúra na vstupe do druhého desaťročia 21. storočia. Utkvela myšlienka Ladislava Čániho, ktorý získal Cenu Nového života za cyklus básní *Kvapka vlastnej tmy* a ktorý vo svojom príhovore okrem iného povedal:

„Literatúra zomrela. Ale nie je to tragická udalosť, nad ktorou treba smútiť, je to osud, ktorý zasiahol literatúru aj v širšom kontexte, nie iba v našom malom vojvodinskom. Koniec 20. storočia sa niesol v znamení skončenia literatúry, vyčerpala sa vo svojom formálnom, v esteticko-východiskovom aspekte. My sme sa ocitli v pozícii, aby sme si to uvedomili alebo to odmietli. Keď to budeme odmietať, budeme vytvárať anachronickú literatúru, ktorú už niekto pred nami napísal. Keď si to uvedomíme, tak sa ocitneme pred otázkou: Čo s tým robiť? Ale tak ako Nietzsche povedal, že Boh zomrel, neznamenal to, že zomrela potreba ľudí po Bohu, po náboženstve. Tak aj literatúra ak zomrela, neznamená to, že už ďalej nebude existovať.“

Novú kapitolu v spolupráci literátov a Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov ponúkla riaditeľka Milina Sklabinská, ktorá na úvod podujatia vyzvala prítomných, aby sa podieľali na vypracovaní stratégie v oblasti kultúry, v konkrétnom prípade v oblasti literárneho umenia. Strategický dokument by sa mal onedlho objaviť zásluhou výboru pre kultúru NRSNM.

Na literárnom snemovaní sa oslávili aj životné jubileá významných spisovateľov, literátov a literárnych kritikov. Z tej príležitosti M. Sklabinská zažela na snemovaní jubilantom Danielovi Dudkovi, Michalovi Týrovi, Miroslavovi Dudkovi a Jarmile Hodoličovej veľa tvorivých síl.

Potom odzneli o tvorbe jubilantov príspevky Adama Svetlíka (Poézia zmäkčovania a zaobľovania hrán), Márie Myjavcovej (Literatúra pre deti v Medovníku), Zuzany Čížikovej (Jarmočné od Hodoličovej) a Zuzany Týrovej (Životné jubileá

56. KNJIŽEVNO SAVETOVANJE

Slovačka vojvođanska književnost na ulasku u drugu dekadu 21. veka bila je centralna tema ovogodišnjeg 56. književnog savetovanja, održanog u subotu 16. juna u ZKVS.

Moglo bi se reći da je ovogodišnje Književno savetovanje, naš najstariji kulturni događaj, bilo u znaku razmatranja egzistencije odn. izumiranja našeg književnog stvaralaštva. Iako to nije bila centralna tema 56. književnog savetovanja, ipak su se mnogi književnici fokusirali na ovo pitanje. Mišljenja su bila podeljena. S jedne strane, ovogodišnji dobitnik Nagrade Novi život, Ladislav Čanji, u svom govoru je obrazložio da je književnost „umrla“, a pesnik i publicista Martin Prebudila je konstatovao da mu književna savetovanja liče na „ukiseljeno mleko“ i da pri čitanju naših književnih dela zamiru žmarci na ulasku u drugu dekadu 21. veka. S druge strane, Adam Svetlik je našao pesnika koji još uvek nije sve rekao i čiji izvor poezije ipak još nije presušio. Samuel Boldocky je takođe govorio o pesnikinji koja sistematično ima „šta novo da kaže u ovom savremenom svetu, u kome je već sve, čini se, rečeno“. Jarmila Hodolič govorila je o književnosti za decu, vođena idejom da će biti kako nije bilo, a ne „bilo je kako više neće biti“. Vjera Benkova se refleksijom o književnosti i kulturi vojvođanskih Slovačka u svom izlaganju zamislila nad pitanjem koje glasi: „Ipak nisu svi književnici umrli. Ili, pak, jesu?“

U subotu 16. juna u ZKVS izrečeno je mnogo ovakvih zanimljivih mišljenja na temu *Slovačka vojvođanska književnost na ulasku u drugu dekadu 21. veka*. Najjači utisak ostavio je govor Ladislava Čanji, ovogodišnjeg dobitnika Nagrade Novi život za ciklus pesama *Kvapka vlastnej tmy*, koji je između ostalog rekao:

„Književnost je umrla. Ali, to nije tragični događaj zbog kojeg treba da žalimo, već sudbina koja je obuhvatila književnost u širem kontekstu, ne samo u našem malom, vojvođanskom. Kraj 20. veka bio je u znaku izumiranja književnosti, istrošila se u svom formalnom, estetskom i pragmatičnom aspektu. Našli smo se u poziciji u kojoj ćemo ili prihvatiti ovu činjenicu, ili je poricati. Ukoliko je budemo ignorisali, stvaraćemo anahronu književnost, koju je već neko pre nas napisao. Ako prihvatimo ovu činjenicu, naći ćemo se pred pitanjem: Šta činiti? Ali, kada je Niče rekao da je Bog umro, to nije značilo, da je umrla i potreba ljudi za Bogom, za verom. Tako i književnost; ako je umrla, to ne znači da više neće postojati.“

Novo poglavlje u saradnji između književnika i Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovačka ponudila je i direktorka ove ustanove Milina Sklabinski, koja je u uvodnom govoru pozvala prisutne da se uključe u izradu strategije u oblasti kulture, konkretno u oblasti književne umetnosti. Strateški dokument bi trebao da izađe već u narednom periodu zahvaljujući Odboru za kulturu NSSNM.

Na književnom savetovanju obeležen je i životni jubilej naših istaknutih pisaca, književnih kritičara i naučnika. Tom prilikom, direktorka M. Sklabinski čestitala im je jubilej, poževela još mnogo stvaralačke energije i uručila poklone Danielu Dudoku, Mihalu Tiru, Miroslavu Dudoku i Jarmili Hodolič.

O stvaralaštvu jubilanata svoje referate izložili su: Adam Svetlik (*Poezija zmäkčovania a zaobľovania hrán*), Zuzana Čížik

Martin Prebudila, Miroslav Dudok a Ján Struhár

Michal Harpán prítomným priblížil najnovšiu knihu Michala Babiaka

troch popredných vojvodinských lingvistov). Literárny vedec, literárny kritik a šéfredaktor mesačníka *Nový život* Adam Svetlík analyzoval poéziu Miroslava Dudka, zatiaľ čo o jeho lingvistickej činnosti sa zmienila Zuzana Týrová, asistentka v Oddelení slovakistiky Filozofickej fakulty v Novom Sade. Hovorila aj o diele dvoch ďalších popredných jazykovedcov: Daniela Dudka a Michala Týra.

O *Chrestomatii slovenskej vojvodinskej literatúry pre deti – Medovník* napísali príspevky jazykovedkyňa Mária Myjavcová a literárna vedkyňa Zuzana Čížiková. Mária Myjavcová vyzdvihla toto knižné dielo ako jedinečnú zbierku pre deti a mládež vojvodinských Slovákov, reprezentujúcu poéziu, prózu a drámu päťdesiatich autorov od 18. storočia po súčasnosť. Zuzana Čížiková vyjadrila želanie, aby autorka ešte veľakrát darovala našim deťom „pekne jarmočné (nie však aj v duchu jarmočného čítania), významné obsahom, veľké rozsahom, závažné hmotnosťou a také, na ktorom si môžu pochutnať aj rodičia, starí rodičia, vychovávatelia, učitelia, metodici a iní.“

Samuel Boldocký hovoril o najnovšej zbierke Viery Benkovej *Modrotlač* z aspektu súčasného sveta, ale aj z pohľadu na jej celkovú tvorbu, v referáte *Ponorená do nepriehľadnej nebeských svetiel nad hlavou*. Michal Harpán sa zmienil o najnovšej knihe Michala Babiaka *Anabáza - estetické štúdie a eseje* (vyšla v roku 2011 v Nadlaku vo vydavateľstve Kultúrnej a vedeckej spoločnosti Ivana Kraska). Jarmila Hodoličová hovorila o súčasnom stave literatúry pre deti a mládež (2009 – 2011), keď vyšlo 11 kníh (z toho 4 v NVU Hlas ľudu a 7 v Slovenskom vydavateľskom centre).

Na 56. literárnom snemovaní boli aj hostia zo Slovenska. Filozof a literárny kritik, profesor na Filozofickej fakulte Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, Dalimír Hajko, v príspevku *Dozrievanie do skutočnosti a dozrievanie do sna* si všimol tvorbu dvoch vojvodinských básnikov Daniela Pixiadesa a Michala Ďugu, zatiaľ čo Miroslav Belík, riaditeľ Slovenského literárneho ústavu Matice slovenskej v Martine, priblížil prítomným *Súčasné reflexie dolnozemskej slovenskej literatúry na Slovensku*.

(*Jarmočné od Hodoličovej*), Zuzana Tir (*Životné jubileá troch popredných vojvodinských lingvistov*), a prečítan je i referat Marije Mijavec (*Literatúra pre deti v Medovníku*). Knižničny kritičar i hlavný uredník časopisu *Novi život* Adam Svetlík analyzoval je poeziju Miroslava Dudoka, dok je o njegovoj lingvističkoj delatnosti govorila Zuzana Tir, asistentkinja na Katedri za slovački jezik i književnost FF u Novom Sadu, koja je ujedno govorila i o delu Daniela Dudoka i svog oca Mihala Tira, dvojice takođe poznatih slovačkih lingvista.

O Hrestomatiji slovačke vojvođanske književnosti za decu *Medovník (Licidersko srce)* referate su napisali lingvistkinja Marija Mijavec i književni kritičar Zuzana Čížik. Marija Mijavec je ovo delo okarakterisala kao jedinstvenu zbirku za decu i omladinu vojvođanskih Slovača, knjigu koja prezentuje poeziju, prozu i dramu ukupno 50 autora, od 18. veka pa sve do danas. Nakon pročitano referata, Zuzana Čížik je umesto očekivanih čestitki, jubilantkinji Jarmili Hodolič poželela da našoj deci još mnogo puta podari ovako lepo *licidersko srce, značajno po sadržaju, veliko po obimu, dragoceno i slasno kako za decu, tako i za roditelje, bake, deke, vaspitače, učitelje, metodičare i druge*.

Neumorni interpretator poezije Vjere Benkove – Samuel Boldocki, govorio je o njenoj najnovijoj zbirci *Modrotlač* sa aspekta savremenog društva, kao i sa aspekta celokupnog stvaralaštva Vjere Benkove. Svoj referat naslovio je *Ponorená do nepriehľadnej nebeských svetiel nad hlavou*. Mihal Harpanj se osvrnuo na najnoviju knjigu Mihala Babiaka *Anabaza – estetické štúdie i eseji*, koja je objavljena 2011. godine u Nadlaku, u izdanju Kulturnog i naučnog društva Ivana Kraska, kao jedna od svezaka biblioteke Slovača iz Donje zemlje. Jarmila Hodolič je govorila o aktuelnom stanju književnosti za decu i omladinu, tačnije o književnosti u periodu od 2009. do 2011. godine. Iz njenog referata smo ustanovili da je za poslednje dve godine objavljeno ukupno 11 knjiga za decu i omladinu (od toga je 4 objavilo NIU *Hlas ľudu*, a 7 Slovački izdavački centar).

56. književno savetovanje svojim prisustvom i referatima uveličali su i gosti iz Slovačke Republike. To su Dalimir Hajko, filozof, književni kritičar i profesor na Univerzitetu Konstantin Filozof u Nitri, koji je analizirao stvaralaštvo dvojice pesnika iz Vojvodine, Danijela Piksijadesa i Mihala Ćuge, dok je Miroslav Bjelik, direktor Slovačkog književnog zavoda Matice slovačke u Martinu, prisutnima predstavio *Savremeno promišljanje slovačke književnosti sa ovih prostora u Slovačkoj*.

PAMÄTNÁ TABUĽA JÁNOVI KVAČALOVÍ

Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov a Slovenské vydavateľské centrum odhalili 3. augusta 2012 v Báčskom Petrovci pamätnú tabuľu Jánovi Kvačalovi a pripomenuli si tak 150. výročie jeho narodenia. Prítomných najprv pozdravila riaditeľka ústavu Milina Sklabinská, ktorá v príhovore podotkla, že „kde niet poznania minulosti, nemôže byť ani vízia budúcnosti. A ak vychádzame z predpokladu, že v práci ústavu chceme slovenskú vojvodinskú kultúru rozvíjať a zveľaďovať tým najlepším spôsobom, je priam našou povinnosťou prispievať k čoraz hlbšiemu a dôvernejšiemu poznaniu diela tých, ktorí tu boli dávno pred nami a určovali cestu slovenskej identity.“

Ján Kvačala – univerzitný pedagóg, kultúrny historik a evanjelický teológ – bol vynikajúcim znalcom diela J. A. Komenského a zakladateľom odboru *komeniológie*. O jeho živote a diele hovoril Dr. Zoroslav Spevák. O osobnosti Dr. Jána Kvačalu hovoril aj predseda Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí Dr. Igor Furdík, ako aj riaditeľ Slovenského vydavateľského centra Vladimír Valentík. Ten predstavil aj najnovší produkt vydavateľstva: *Ján Kvačala – Komenský*. K slávnostnému rázu podujatiu prispel Komorný zbor *Musica viva* pod vedením Marieny Stankovičovej-Krivákovej.

Pamätná tabuľa je nainštalovaná na budove lekárne pri Dome zdravia s textom:

Na mieste tejto budovy stála ľudová škola s učiteľským bytom, v ktorom sa narodil Dr. Ján Kvačala (1862 – 1934), slovenský univerzitný pedagóg, zakladateľ komeniológie, kultúrny historik a evanjelický teológ. Pamätnú tabuľu pri príležitosti 150. výročia narodenia s úctou venujú Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov a Slovenské vydavateľské centrum.

SPOMEN-PLOČA JANA KVAČALE

Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka i Slovački izdavački centar otkrili su 3. avgusta 2012. godine u Bačkom Petrovcu spomen-ploču Janu Kvačali povodom obeležavanja 150 godina od njegovog rođenja.

Prisutne je pozdravila direktorka ZKVS Milina Sklabinski, koja je u svom govoru istakla sledeće: gde nema poznavanja prošlosti, nema ni vizije budućnosti. A ako polazimo od pretpostavke da kroz rad ZKVS želimo da razvijamo i unapređujemo slovačku vojvođansku kulturu na najbolji način, onda je takoreći naša obaveza da doprinosimo što dubljem i sistematičnijem poznavanju dela onih, koji su ovde bili davno pre nas i krčili put razvoja slovačkog identiteta.

Jan Kvačala – univerzitetski pedagog, istoričar kulture i evangelistički teolog bio je istinski poznavalac dela J.A.Komenskog i osnivač komeniologije. O njegovom životu i delu govorio je Dr. Zoroslav Spevak. O ličnosti Jana Kvačale govorio je i predsednik Kancelarije za Slovake u inostranstvu dr Igor Furdík, kao i direktor Slovačkog izdavačkog centra Vladimír Valentík, koji je tom prilikom predstavio i najnovije knjižno izdanje SIC pod nazivom: *Jan Kvačala – Komenski*. Svečanoj noti ovog kulturnog događaja doprineo je i Kamerni hor *Musica Viva* pod dirigentskom palicom Marjene Stanković-Krivak.

Spomen-ploča postavljena je na spoljni zid apoteke pored Doma zdravlja i nosi sledeći tekst:

Na ovom mestu nalazila se narodna škola sa učiteljskim stanom, u kome je rođen dr Jan Kvačala (1862–1934), slovački univerzitetski pedagog, osnivač komeniologije, istoričar kulture i evangelistički teolog. Povodom 150 godina od njegovog rođenja, spomen-ploču s poštovanjem postavljaju Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka i Slovački izdavački centar.

DR. JÁN KVAČALA - INTELEKTUÁL PRE 21. STOROČIE DR. ZOROSLAV SPEVÁK

Ján Rodomil Kvačala sa narodil 5. februára 1862 v Báčskom Petrovci. Jeho otec Ján, rodák z Beckova (1830 – 1888) bol v Petrovci učiteľom. Matka Terézia (1837 – 1903) bola dcérou Jozefa Godru, učiteľa v Laliti. Ján mal i staršieho brata Karola Drahotína (1860 – 1918), evanjelického farára v Binguli a v USA a sestru Ľudmilu (1866 – 1956), ktorá celý život strávila v Petrovci, v dome na dnešnej Kvačalovej ulici.

Malý Ján Rodomil ale vôbec nebol typické dedinské dieťa. Nepretržite sa pohyboval v intelektuálnom prostredí a od malička vsával početné dojmy a vzácne podnety, ktoré vo veľkej miere ovplyvnili jeho budúcu životnú dráhu a vedeckú orientáciu.

Ako deväťročný školák bol svedkom veľkej udalosti, na ktorú nezabudol do konca života. Keď sa totiž roku 1871 oslavovalo dvestoročné jubileum úmrtia Jana Amosa Komenského, aj báčski slovenskí učitelia usporiadali slávnosť. Kvačala sa ako malý zúčastnil na tejto slávnosti a veľmi naňho zapôsobil.

Ako žiak ľudovej školy určitý čas roznášal pedagogický časopis Priateľ školy, ktorí vydávali slovenskí učitelia v Báčke a redigoval Karol Miloslav Lehocký.

Malý Kvačala chodil krátky čas aj do židovskej školy, aby sa trochu podučil nemčinu.

V roku 1872 odišiel so starším bratom na gymnaziálne štúdiá do Sarvaša. Usilovne sa učil, ale miloval aj hudbu a spev. Hrával veľmi pekne na flaute.

V roku 1880 sa Ján Kvačala vybral z rodného Petrovca do Bratislavy na vysokoškolské štúdiá. Loďou prechádzal popri Kisköresi a cez Budapešť sa dostal do Bratislavy. Po ukončení šiestich semestrov na Evanjelickej teologickej akadémii, kde súčasne navštevoval aj prednášky z filozofie a filológie na Filozoficko-právnickej akadémii, vybral sa roku 1883 ešte na štyri semestre na univerzitu v Lipsku. Tam vznikla v nemčine písaná dizertácia o Komenského fyzike.

Mladého doktora pozvali roku 1886 za suplenta na bratislavské lýceum, na Katedru klasických jazykov a slovenčiny. V tom čase sa už dlhšie venoval pedagogike, štúdiám o Komenskom a Baconovi. Intelektuálne dobrodružstvo, ktoré sa začalo v hlave malého Janka na oslavách, ktoré zorganizovali báčski slovenskí učitelia v Petrovci, teraz už nadobúdalo gigantické rozmery. Bolo to dobrodružstvo pátrania po stopách Komenského, archívneho výskumu, písania, prednášania, neuveriteľnej cestovnej dynamiky a pracovnej energie.

Roku 1892, keď sa oslavovalo tristo výročie narodenia Komenského, tridsaťročný vedec Kvačala spôsobil značný rozruch vo vedeckých kruhoch svojim spisom *Johann Amos Comenius. Sein Leben und seine Schriften*. Táto práca znamenala základný vedecký prínos k poznaniu života a diela J. A. Komenského, na ktorej budovala nielen domáca, ale aj svetová komeniológia. Súčasne vyvolala celý rad následkov a udalostí a v konečnom dôsledku udala smer ďalšieho Kvačalovho života.

Najväčší úspech spis mal v Amerike. Americký minister školstva pozval Kvačalu za jedného z podpredsedov svetového pedagogického kongresu v Chicagu roku 1893.

DR. JAN KVAČALA – INTELEKTUALAC ZA 21. VEK DR. ZOROSLAV SPEVÁK

Jan Rodomil Kvačala je rodený 5. februára 1862. u Báčskom Petrovci. Njegov otac Jan, rodom iz Beckova (1830-1888) bio je učitelj u Petrovcu. Njegova majka Terezija (1837-1903) bila je kćerka Jozefa Godre, učitelja u Laliću. Jan je imao i starijeg brata Karola Drahotina (1860-1918), evangelističkog sveštenika u Binguli i u SAD, kao i sestru Ľudmilu (1866-1956), koja je ceo život provela u Báčskom Petrovcu, u kući koja se nalazi u sadašnjoj Kvačalinoj ulici.

Jan Rodomil uopšte nije bio tipično dete sa sela. Odrastao je u okruženju intelektualaca i od malena je upijao brojne utiske i korisne podsticaje koji su u velikoj meri uticali na njegov dalji životni put i naučnu orijentaciju.

Kao devetogodišnji dečak bio je svedok velikog događaja koji je u njegovom životu ostavio neizbrisiv trag. Godine 1871. slovački učitelji iz Bačke priredili su svečanost povodom 200-godišnjice od smrti Jana Amosa Komenskog. Kvačala je tada učestvovao na ovoj svečanosti i ona je imala veliki uticaj na njega.

Kao đak narodne škole jedno vreme raznosio je pedagoški časopis *Prijatelj škole* koji su izdavali slovački učitelji u Bačkoj i koji je uređivao Karol Miloslav Lehotski.

Kvačala je kao dečak kratko vreme pohađao i jevrejsku školu kako bi učio nemački jezik.

Godine 1872. otišao je sa svojim starijim bratom u Sarvaš gde se upisao u tamošnju gimnaziju. Vredno je učio, ali voleo je i muziku i pevanje. Veoma lepo je svirao na flauti.

Godine 1880. Jan Kvačala je otišao iz rodnog Petrovca u Bratislavu na fakultet. Brod u kome se nalazio plovio je pored Kiš Kereša i preko Budimpešte stigao u Bratislavu. Nakon šest semestara na Evanjelističkoj teološkoj akademiji, gde je ujedno pohađao predavanja iz filozofije i filologije na Filozofsko-pravnoj akademiji, uputio se 1883. godine na Univerzitet u Lajpcigu, gde je upisao još naredna četiri semestra. Tu je na nemačkom jeziku napisao disertaciju o fizici Komenskog.

Mladog doktora su 1886. godine pozvali kao asistenta na licej u Bratislavi, na Katedru klasičnih jezika i slovačkog jezika. U to vreme se već posvetio pedagogiji, proučavanjima Komenskog i Bekona. Intelektualna avantura koja je počela da se razvija u glavi malog dečaka Janka na svečanosti koju su priredili slovački učitelji iz Bačke u Petrovcu, sada je dobila ogromne razmere. Bila je to avantura u potrazi za delom Komenskog, avantura arhivskog istraživanja, pisanja, predavanja, neverovatne dinamike i radne energije.

Godine 1892. kada se obeležavala 300. godišnjica od rođenja Komenskog, 30-godišnji naučnik Kvačala izazvao je veliku pažnju u krugu naučnika svojim radom *Johann Amos Comenius. Seine Leben und seine Schriften*. Ovaj rad predstavljao je osnovni naučni doprinos poznavanju života i dela J.A. Komenskog na kome se dalje razvijala ne samo domaća, već i svetska komeniologija. Ujedno, rad je izazvao brojne posledice i nove događaje, a na kraju krajeva imao je veliki uticaj i na dalji Kvačalin život.

Podujatie poctil aj Igor Furdík, predseda Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí

Pamätnú tabuľu odhalili riaditeľka ÚKVS Milina Sklabinská a riaditeľ Slovenského vydavateľského centra Vladimír Valentík

Rektor Jurjvskej univerzity pozval Kvačalu za univerzitného profesora a on pozvanie prijal. Tým sa začalo tretie, najdlhšie obdobie jeho života a práce, ktoré trvalo plných 27 rokov.

Hoci bol trvalo zamestnaný, Kvačala neustále cestoval. Všade hľadal archívy, múzeá, knižnice, študoval a zhromažďoval materiál. Ponavštevoval všetky významnejšie európske mestá a vyhľadával cenné dokumenty, ktoré sa vzťahovali na Komenského. Toto štúdium ho neskôr priviedlo k výskumu osobností, ktoré s dielom Komenského súviseli. Najviac sa sústredil na renesančného filozofa a pedagóga Thomasa Campanellu.

V jednej prednáške v Petrohrade spomínal, ktoré európske mestá navštívil a čo našiel v tamojších archívoch a knižniciach. Uvádzame iba časť týchto miest: Londýn, Viedeň, Drážďany, Weimar, Gotha, Amsterdam, Leyden, Haag, Frankfurt, Heidelberg, Norimberg, Kodaň, Praha, Lešno, Štokholm, Upsala, Riga, Göteborg, Hamburg, Utrecht, Brusel, Paríž, Luxemburg, Štrasburg, Zürich, Mníchov, Berlín, Gdansk, Elbing...

V rokoch 1916 – 1918 Kvačala bol dekanom fakulty Jurjvskej univerzity. Bol priamym svedkom Veľkej októbrovej revolúcie.

Roku 1920, po viac ako štvrtstoročnom pobyte v Rusku, vrátil sa Kvačala do Československa. Najprv bol v Martine v Slovenskom národnom múzeu a odtiaľ rýchlo odišiel do Bratislavy, kde prijal pozvanie za riadneho profesora cirkevných dejín na Teologickej vysokej škole.

V roku 1932 Kvačala slávil sedemdesiate narodeniny. Početní citelia venovali mu celé zošité časopisov, zborníkov, vyšli o ňom početné príležitostné články, ale aj cenné príspevky.

V aktívnej službe zotrval aj po sedemdesiatke, cestoval, prednášal a zhromažďoval materiál pre *Dejiny reformácie na Slovensku*. Na jednej takej ceste do neďalekej Viedne zastihla ho mozgová príhoda. V roku 1934, bola sobota 9. júna o pol tretej ráno, zomrel v nemocnici Milosrdných bratov na ulici Taborstrasse.

Pohreb Dr. Jána Kvačalu bol 13. júna 1934 v Bratislave. Uvedené Dejiny vyšli posthumne.

Povedzme si ešte iba to, že ten človek za pol storočia tvoriace vedecko-literárnej činnosti napísal šesť tisíc tlačených strán, čo je asi dvanásť zväzkov 500-stranových kníh. Zaradený bol medzi jedinečných znalcov Komenského a Campanellu na celom svete, zúčastnil sa na svetových vedeckých kongresoch (Chicago, Paríž, Varšava, Poznaň, Praha) a bol členom Kráľovskej českej spoločnosti nauk v Prahe, Comenius Gesellschaft v Berlíne, Gesellschaft für Geschichte des Protestantismus in Österreich vo Viedni, Akademie nauk v Petrohrade, čestný člen Ústredného spolku jednot učiteľských na Morave v Přerove. Roku 1904 bol vyznamenaný prémiou Ruskej akadémie vied v Petrohrade. Doktoráty mu udelili vo Viedni (Rakúsko) a v Rige (Lotyšsko).

Postava doktora Kvačalu sa nám z dnešnej perspektívy črtá ako postava moderného európskeho intelektuála, plne odovzdaného svojej práci a poslaniu, polyglota (písal okrem po slovensky aj po latinsky, nemecky, francúzsky, česky, rusky, maďarsky a čiastočne po poľsky), dynamického a mobilného cestovateľa, bádateľa a prednášateľa, ktorý sa však vracal aj do rodiska, aby videl svojich a povedal im niečo nové. Roku 1929 napríklad prednášal na Slovenských národných slávnostiach o

Najväci uspech ovaj rad postigao je u Americi. Američki ministar školstva pozvao je 1893. godine Kvačalu za jednog od potpredsednika Svetskog pedagoškog kongresa u Čikagu.

Rektor Jurjevskog univerziteta Kvačali je ponudio mesto profesora, koje je Kvačala i prihvatio. Tada je počeo treći, najduži period njegovog života i rada koji je trajao punih 27 godina.

Iako je bio zaposlen, Kvačala je stalno putovao. Svuda je posećivao arhive, muzeje, biblioteke, istraživao je i sakupljao materijal. Posetio je sve značajnije evropske gradove i tražio dragocene dokumente koji su se odnosili na Komenskog. Ovo ga je kasnije podstaklo na proučavanje ličnosti koje su bile povezane sa delom Komenskog. Najviše se posvetio renesansnom filozofu i pedagogu Tomasu Kampaneli.

Na jednom predavanju u Petrogradu spomenuo je koje evropske gradove je posetio i šta je našao u tamošnjim arhivima i bibliotekama. Ovde navodimo samo neke od tih gradova: London, Beč, Drezden, Vajmar, Gota, Amsterdam, Lajden, Hag, Frankfurt, Hajdelberg, Nirnberg, Kopenhagen, Prag, Lešno, Stokholm, Upsala, Riga, Geteborg, Hamburg, Utreht, Brisel, Pariz, Luksemburg, Strazbur, Ciri, Minhen, Berlin, Gdanjsk, Elbing...

U periodu od 1916-1918. godine Kvačala je bio dekan na fakultetu Jurjevskog univerziteta. Bio je direktan svedok velike Oktobarske revolucije.

Godine 1920, nakon više od 25 godina koje je proveo u Rusiji, Kvačala se vraća u Čehoslovačku. Najpre posećuje Slovački narodni muzej u Martinu, a odatle odlazi u Bratislavu, gde je prihvatio mesto stalnog profesora istorije crkve na Teološkoj visokoj školi.

Godine 1932. Kvačala je proslavio 70. rođendan. Brojni poštovaoci njegovog dela posvetili su mu pažnju u mnogim časopisima, zbornicima; o njemu su objavljivani članci i naučni radovi.

Bio je aktivan i u svojim sedamdesetim godinama života, putovao je, predavao i sakupljao materijal za *Istoriju reformacije* u Slovačkoj. Na jednom takvom putovanju u Beč dobio je srčani udar. U subotu 9. juna 1934. godine u pola tri ujutru preminuo je u bolnici Milosrdna braća u ulici Taborstrasse.

Sahrana dr Jana Kvačale bila je 13. juna 1934. godine u Bratislavi. Navedeni rad *Istorija* objavljen je posthumno.

Treba navesti da je Kvačala za pola veka svoje plodotvorne naučno-literarne delatnosti napisao šest hiljada štampanih stranica, što iznosi otprilike 12 svezaka knjiga od 500 strana. Uvršten je među jedinstvene poznavaoce Komenskog i Kampanele u celom svetu, učestvovao je na svetskim naučnim kongresima (Čikago, Pariz, Varšava, Poznanj, Prag), bio je član Kraljevskog češkog društva nauka u Pragu, Comenius Gesellschaft u Berlinu, Gesellschaft für Geschichte des Protestantismus in Oesterreich u Beču, Akademije nauka u Petrogradu, počasni član Centralnog udruženja pedagoga u Moravskom delu Češke u Přerovu. Godine 1904. dobio je priznanje Ruske akademije nauka u Petrogradu. Dokorate su mu dodelili u Beču (Austrija) i Rigi (Letonija).

Doktora Kvačalu bismo iz današnje perspektive okarakterisali kao modernog evropskog intelektualca koji je u potpunosti posvećen svom poslu, dalje kao poliglota (pored slovačkog pisao je i na latinskom, nemačkom, francuskom,

mladosti Michala Godru.

Roku 1932, keď bola založená Matica slovenská v Juhoslávii, Dr. Ján Kvačala sa stal jej prvým čestným predsedom, čo svedčí o tom, že si naši medzivojnoví národní a kultúrni dejatelia uvedomovali jeho veľkosť a dosah jeho práce.

Po druhej svetovej vojne sa však Kvačala akoby začal vytrácať z nášho povedomia.

Úplnou hluchotou boli roky 1962 (sto rokov od narodenia) a 1987 (stodvadsaťpäť rokov od narodenia).

Pri päťdesiatom výročí jeho úmrtia, roku 1984, bol v Novom živote č. 6 uverejnený Kvačalov text pod titulkom *Komenský*, zaopatrený životopisnou a bibliografickou poznámkou o autorovi, podpísaný iniciálkami V. H. – J. V.

V roku 1997 v článku uverejnenom v Rovine na „nášho zabudnutého vedca“ upozornil Jaroslav Čjep a knižnica Štefana Homolu pri „ani nie tak významnom jubileu“ (135 rokov od narodenia) usporiadala výstavu kníh Jána Kvačalu, ktoré knižnici darovala sestra Ľudmila.

O päť rokov neskôr, v roku 2002, v prílohe Hlasu ľudu Obzory uverejnili na pokračovanie záverečnú prácu poslucháčky špecializovaných akademických štúdií Jarmily Miksádovej pod názvom Ján Rodomil Kvačala. Odvtedy sa dostávajú vlastne meno a základné informácie o osobe a činnosti Dr. Jána Kvačalu i do učebných osnov na detašovanom oddelení somborskej učiteľskej fakulty v slovenskej vyučovacej reči v Petrovci.

Pred piatimi rokmi usporiadala Asociácia slovenských pedagógov v slávnostnej sieni Gymnázia Jána Kollára v Petrovci pre našich osvetových pracovníkov prednášku o Jánovi Kvačalovi a improvizovanú výstavu jeho kníh, keď riaditeľkám a riaditeľom vzdelávacích inštitúcií v slovenskej vyučovacej reči, ale aj iným slovenským kultúrnym organizáciám, odovzdali veľké zarámované a zasklené fotografie s podobizňou Jána Kvačalu.

Málo? Určite áno. Neskoro? Bezpochyby.

Preto dnešné odhalenie pamätnej tabule tejto fascinujúcej, v každom zmysle jedinečnej postave kultúrnych dejín vojvodinských Slovákov je akoby vyvrcholením a korunou snáh tých málopočetných osamelých jazdcov o zachovanie pamiatky na Dr. Jána Kvačalu a tiež o jeho plnohodnotnú historickú recepciu. Snáh, ktoré po takmer tridsiatich rokoch dostali dnešným odhalením pamätnej tabule konečne plnú inštitucionálnu podporu a úroveň. Všetkým, ktorí sa o dnešné podujatie akýmkoľvek spôsobom pričínili, patrí uznanie a úprimná vďaka.

A nech nikoho netrápi, že táto pamätná tabuľa venovaná veľkému Dr. Jánovi Kvačalovi je umiestnená tak trochu atypicky nízko. Možno sa pri nej už v najbližšom čase pristaví nejaká bystrá, zvedavá detská hlavička a nechá sa inšpirovať príbehom malého Janka na podobné celoživotné intelektuálne dobrodružstvo.

Ba i väčšie, prečo nie.

češkom, ruskom, maďarskom i delimično poljskom jazyku), dinamičnog i mobilnog putnika, naučnika i predavača koji se vraćao u rodni kraj kako bi posetio svoje najbliže i podelio sa njima svoje znanje. Tako je npr. 1929. godine održao predavanje na Slovačkim narodnim svečanostima o mladosti Mihala Godre.

Nakon Drugog svetskog rata ime ove ličnosti se polako gubi iz naše svesti.

Godine 1962. (sto godina od njegovog rođenja) i 1987. (sto dvadeset i pet godina od njegovog rođenja) nije mu uopšte posvećena pažnja.

Prilikom 50. godišnjice obeležavanja njegove smrti, 1984. godine, u časopisu *Novi život* br. 6 objavljen je Kvačalin tekst pod nazivom *Komenski*, zajedno sa bibliografskom napomenom o autoru, koja je bila potpisana inicijalima V.H. – J.V.

Godine 1997. u članku koji je objavljen u magazinu *Rovina* na „našeg zaboravljenog naučnika“ podsetio nas je Jaroslav Čjep, dok je Biblioteka Štefana Homole prilikom „i ne tako značajnog jubileja“ (135 godina od rođenja) organizovala izložbu slika Jana Kvačale, koje je biblioteci poklonila njegova sestra Ľudmila.

Nakon pet godina, tačnije 2002. godine, u prilogu nedeljnika *Hlas ľudu Obzori*, u nastavcima je objavljen završni rad studentkinje specijalističkih akademskih studija Jarmile Miksádove pod nazivom *Jan Rodomil Kvačala*. Od tada se ime ove ličnosti, kao i osnovne informacije o delatnosti dr. Jana Kvačale, svrstavaju i u nastavni plan isturenog odeljenja Učiteljskog fakulteta iz Sombora na slovačkom jeziku u Bačkom Petrovcu.

Pre pet godina, kao svojevrсна priprema za ovaj jubilej, Asocijacija slovačkih pedagoga je, u svečanoj sali Gimnazije *Jan Kolar* u Bačkom Petrovcu, za naše prosvetne radnike organizovala predavanje o Janu Kvačali; takođe je priređena improvizovana izložba njegovih knjiga, a direktorkama/ima obrazovnih institucija na slovačkom jeziku, kao i drugim kulturnim organizacijama, predate su velike uramljene i zastakljene fotografije sa likom Jana Kvačale.

Da li je to malo? Zasigurno. Da li je kasno? Bez sumnje.

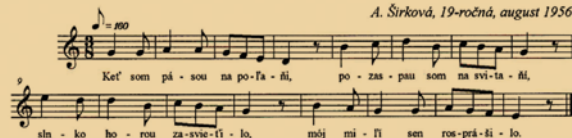
Zbog toga je današnje otkrivanje spomen-ploče posvećene ovoj fascinantnoj i u svakom smislu jedinstvenoj ličnosti istorije kulture vojvođanskih Slovača svojevrstni vrhunac za one malobrojne entuzijaste koji se bore za očuvanje sećanja na dr. Jana Kvačalu, kao i za zauzimanje ravnopravnog položaja ove ličnosti u našoj istoriji. Njihov trud, nakon gotovo trideset godina, današnjim činom otkrivanja spomen-ploče konačno dobija institucionalni nivo i podršku. Reči zahvalnosti treba uputiti svima koji su na bilo koji način doprineli ovom današnjem događaju.

Neka nikog ne brine što je ova spomen-ploča posvećena velikom dr. Janu Kvačali postavljena onako malo atipično nisko. Možda će se pored nje u skorije vreme zaustaviti neko bistro, radoznalo dete koje će priča malog Janka, ako i ne putem škole onda barem putem informisanih roditelja, inspirisati da se upusti u sličnu životnu, intelektualnu avanturu.

A možda i u veću, što da ne.

24. Keť som pásou na poľani

A. Širková, 19-ročná, august 1956

1. Keť som pásou na poľani,
pozaspau som na svitani,
slnko horu zasvieťilo,
môj milí sen rozprášilo.

2. Zdalo sa mi vo sne zdalo,
ďioucha moje ma čakalo,
čakalo ma s pekním pierkom,
pri zahrátke pod večierkom.

3. A pred domom na rozľúčku,
podalo mi pravú rúčku,
na ručički prs' em zlatí,
na znak našej láski dati.

ZBORNÍK PRÁC VII. KONFERENCIE
MUZIKOLÓGOV A HUDOBNÝCH
ODBORNÍKOV

V novembri 2012 vyšiel tlačou siedmy zborník prác, ktorý prináša teoreticko-vedecké a bádateľské príspevky domácich a zahraničných odborníkov v oblasti slovenskej hudby vo Vojvodine. Venuje sa zborovému spevu vojvodinských Slovákov, a to bol aj hlavnou témou VII. konferencie muzikológov a hudobných odborníkov, ktorá sa konala 12. novembra 2011 v Ústave pre kultúru vojvodinských Slovákov.

Na takmer sto stranách prináša zborník reflexie o zborovom speve ako umeleckej disciplíne, o dejinách zborového spevu vojvodinských Slovákov, ako aj o súčasne pôsobiach slovenských zboroch u nás a o zborovom speve na Slovensku. Autormi príspevkov sú: Mgr. art. Slovenka Benková-Martinková, ArtD. (Zborový spev ako umelecká disciplína, jeho vývoj, funkcia a uplatnenie v súlade so súčasnými svetovými hudobnými trendmi), Mariena Stankovičová-Kriváková (Začiatky zborového spevu vojvodinských Slovákov), Katarína Melegová-Melichová (Petrovský spevokol stodvadsaťročný), Juraj Ferík (Viliam Figuš-Bystrý a Mikuláš Schneider-Trnavský – osobnosti slovenskej hudby a ich pôsobenie vo Vojvodine), prof. PaedDr. Milan Pazúrik, CSc. (Národný mužský spevácky zbor slovenských učiteľov – deväťdesiatročný), MUDr. Ján Zachar a PaedDr. Ľubica Nechalová, PhD. (Zborový spev a jeho manifestačné formy na Slovensku v súčasnosti), Anna Medvedová (Slovenské zbory vo Vojvodine v súčasnosti) a PaedDr. Juraj Súdi (Spájanie speváckych zborov a spoločné vystúpenia). Každý príspevok je ilustrovaný vhodnými fotografiami a dopĺňa ho resumé v slovenskom a srbskom jazyku.

Zborník spoločne vydali Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny a Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov. Jeho editorkou je Mgr. Art. Milina Sklabinskiá, ktorá v úvodníku zborníka medziiným napísala: „Zborový spev patrí k umeleckej disciplíne, ktorá má u vojvodinských Slovákov pozoruhodnú tradíciu. Organizované zborové vystúpenia sú späté s činnosťou spevokolov, ktoré koncom devätnásteho a na začiatku dvadsiateho storočia boli nositeľmi kultúry a zároveň upevňovali národné povedomie. V najnovšom období, najmä na prelome dvadsiateho a dvadsiateho prvého storočia zaznamenávajú rozkvet komorné zborové telesá, ktoré interpretujú aj národné zborové skladby z vážnej a cirkevnej hudby, respektíve úpravy piesní z ľudovej tradície.“

Zborník v náklade 300 ks vytlačila Tlačiareň Kultúra podľa dizajnu a grafickej úpravy Jasmíny Simonovičovej, zatiaľ čo autorkou obalu je Katarína Lukičová Balážiková. Zborník je nepredajný a slúži ako dar pre učiteľov hudobnej kultúry, hudobných redaktorov, bádateľov, ale aj pre všetkých záujemcov o teoretické poznatky z oblasti hudby vojvodinských Slovákov.

ZBORNÍK RADOVA SA VII KONFERENCIE
MUZIKOLOGA I MUZIČKIH STRUČNJAKA

U novembri 2012. godine iz štampe je izašao sedmi po redu *Zbornik radova*, koji objedinjuje teorijsko-naučne i istraživačke radove domaćih i stranih stručnjaka iz oblasti slovačke muzike u Vojvodini. Najnoviji zbornik bavi se problematikom horskog pevanja vojvođanskih Slovaka, što je bila i glavna tema VII konferencije muzikologa i muzičkih stručnjaka, koja je održana 12. novembra 2011. godine u Zavodu za kulturu vojvođanskih Slovaka.

Na gotovo 100 stranica zbornik pruža informacije o horskom pevanju kao umetničkoj disciplini, o istoriji horskog pevanja vojvođanskih Slovaka, kao i o slovačkim horovima koji su kod nas trenutno aktivni i o horskom pevanju u Slovačkoj. Autori radova su: mr Slovenka Benkova-Martinkova ArtD. (*Horsko pevanje kao umetnička disciplina, njegov razvoj, funkcija i upotreba u skladu sa savremenim svetskim muzičkim trendovima*), Marjena Stanković-Krivak (*Počeci horskog pevanja vojvođanskih Slovaka*), Katarina Melegova-Melichova (*Stodvadesetogodišnji Petrovački hor*), Juraj Ferik (*Viliam Figuš Bistri i Mikulaš Šnajder Trnavski – ličnosti slovačke muzike i njihov rad u Vojvodini*), prof. PaedDr Milan Pazurik, CSc. (*90-godišnji Nacionalni muški hor slovačkih pedagoga*), MUDr Jan Zahar i PaedDr Ljubica Nehalova, PhD. (*Horsko pevanje i njegove manifestacione forme u Slovačkoj u sadašnje vreme*), Ana Medvedova (*Sadašnji slovački horovi u Vojvodini*) i PaedDr Juraj Suđi (*Spajanje horova i zajednički nastupi*). Svaki rad ilustrovan je odgovarajućim fotografijama, a dopunjuje ga i rezime na slovačkom i srpskom jeziku.

Zbornik su zajedno objavili Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine i Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka. Njegova urednica je mr Milina Sklabinski koja je u svom uvodnom tekstu između ostalog napisala: *horsko pevanje se svrstava u umetničku disciplinu koja kod vojvođanskih Slovaka ima bogatu tradiciju. Organizovani horski nastupi povezani su sa delatnošću crkvenih horova koji su krajem devetnaestog i na početku dvadesetog veka bili nosioci kulture i ujedno su jačali narodnu svest... U najnovije vreme, prvenstveno na kraju dvadesetog i na početku dvadeset prvog veka vrhunac dostižu kamerni horovi koji u svom repertoaru imaju i zahtevnije horske kompozicije klasične i crkvene, odnosno slovačke narodne muzike.*

Tiraž od 300 primeraka odštampana je Štamparija „Kultura“ na osnovu dizajna i grafičke pripreme Jasmine Simonović, dok je autorka već prepoznatljivog omota muzikološkog zbornika Katarina Lukić-Balažik. Zbornik je besplatan i poklanja se nastavnicima muzičke kulture, muzičkim urednicima, naučnim radnicima, kao i svim zainteresovanim za teoriju muzike vojvođanskih Slovaka.

Téma konferencie vzbudila záujem verejnosti

Ján Vladimír Michalko

Janko Siroma zmapoval organy dolnozemsých Slovákov

VIII. KONFERENCIA MUZIKOLÓGOV A HUDOBNÝCH ODBORNÍKOV

Komisia pre hudobnú činnosť výboru pre kultúru Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny v Srbsku a Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov zorganizovali 24. novembra 2012 v ústave ôsmu muzikologickú konferenciu na tému *Cirkevná hudba vojvodinských Slovákov*. Zúčastnili sa na nej osobnosti zo sveta hudby, osobitne cirkevnej hudby a spevu, ktoré hovorili o význame tejto umeleckej disciplíny vo všeobecnosti, ako aj o jej aspektoch, prejavujúcich sa u vojvodinských Slovákov. Privítali sme aj prof. Jána Vladimíra Michalka, ArtD., významného slovenského organistu a vysokoškolského pedagóga, ktorý preniesol referát *Minulosť, súčasnosť a budúcnosť cirkevnej hudby v Evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku* a ktorý zároveň vo večerných hodinách uviedol organové diela slovenských a svetových majstrov na koncerte v kostole známom ako novosadská katedrála. Naš prvý profesionálny organista MgA. Janko Siroma hovoril na tému *Organy v kostoloch dolnozemsých Slovákov*, zatiaľ čo o cirkevných spevokoloch v Banáte a Srijeme hovorili Mgr. Slađan Daniel Srdić a príspevok Mgr. Jaroslava Kopčoka o spevokoloch v Bácske prečítala Anna Medvedová. Mgr. art. Milina Sklabinská spracovala tému *Aktivita cirkevných spevokolov v medzivojnovom období zaznamenané v dobovej tlači* a Juraj Ferik predstavil *Kurzy pre hru na organe*, ktoré sa konali v šesťdesiatych rokoch v Novom Sade. Konferenciu zaujímavým spôsobom doplnili aj docent PhDr. Ladislav Lenovský, PhD., ktorý hovoril *O identite Slovákov v Rumunsku, Maďarsku a Srbsku*, ako aj docent RNDr. Peter Chrastina, PhD., ktorý sa zmienil o *Historickej krajine a jej využívaní v slovenskej enkláve vo Vojvodine*.

Svojou prítomnosťou konferenciu tohto roku poctil aj dôstojný pán biskup Evanjelickej a. v. cirkvi v Srbsku Samuel Vrbovský, ako aj početní evanjelickí farári. Ku každej téme sa rozprúdila zaujímavá a prospešná diskusia. Závery z nej budú uverejnené v zborníku prác spolu so všetkými príspevkami.

VIII KONFERENCIJA MUZIKOLOGA I MUZIČKIH STRUČNJAKA

Komisija za muzičku delatnost Odbora za kulturu Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine u Srbiji i Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka 24. novembra 2012. godine organizovali su u Novom Sadu u ZKVS VIII muzikološku konferenciju. Tema ovogodišnje konferencije bila je *Crkvena muzika vojvođanskih Slovaka*, a učestvovali su ličnosti iz sveta muzike, posebno crkvene muzike i pevanja, koje su govorile o opštem značaju ove umetničke discipline, kao i o njenim aspektima koji se ispoljavaju kod vojvođanskih Slovaka. Na ovogodišnjoj konferenciji smo poželeli dobrodošlicu i prof. Janu Vladimíru Mihalku, ArtD, istaknutom slovačkom orguljašu i visokoškolskom pedagogu, koji je učestvovao na konferenciji kao predavač na temu *Prošlost, sadašnjost i budućnost crkvene muzike u Evangelističkoj crkvi a.i. u Slovačkoj*, i koji je ujedno u večernjim satima izveo dela za orgulje slovačkih i svetskih majstora na koncertu u Novom Sadu, u crkvi poznatoj kao novosadska katedrala. Naš prvi profesionalni orguljaš MgA. Janko Siroma govorio je na temu *Orgulje u crkvama Slovaka iz Donje zemlje*, dok su o crkvenim horovima u Banatu i Sremu govorili mr Slađan Daniel Srdić, mr Jan Vida, a tekst mr Jaroslava Kopčoka o crkvenim horovima u Bačkoj prečitala je Ana Medvedova. Mr Milina Sklabinski obradila je temu *Aktivnosti crkvenih pevačkih društava u međuratnom periodu zabeležene u tadašnjoj štampi*, a Juraj Ferik je predstavio *Kurseve za sviranje na orguljama*, koji su se održavali 60-tih godina u Novom Sadu. Konferenciju su na zanimljiv način dopunili i docent PhDr Ladislav Lenovski, PhD. koji je govorio *O identitetu Slovaka u Rumuniji, Mađarskoj i Srbiji*, kao i docent RNDr Peter Hrastina, PhD. koji je izneo mišljenje o *Istorijskoj zemlji i njenom korišćenju u slovačkoj enklavi u Vojvodini*.

Svojim prisustvom konferenciju je ove godine uvećao i biskup Evangelističke crkve u Srbiji Samuel Vrbovski, kao i brojni evangelistički sveštenici sa ovog područja. Gotovo svaka tema podstakla je zanimljivu i korisnu diskusiju čiji će zaključci biti objavljeni u najnovijem zborniku radova zajedno sa svim predstavljenim radovima.

Účastníci konferencie, ktorí si na záver zaspievali niekoľko slovenských skladieb

Momentky z konferencie

V mene Zhromaždenia AP Vojvodiny sa prihovorela Anna Tomanová Mikanová

KULTÚRA VO VOJVODINE AKO SÚČASŤ KREATÍVNEJ EURÓPY – PERSPEKTÍVY, VÍZIE, MOŽNOSTI

27. novembra 2012 sa konala vo veľkej sieni Zhromaždenia AP Vojvodiny v Novom Sade medzinárodná konferencia pod názvom *Kultúra vo Vojvodine ako súčasť kreatívnej Európy*.

Konferencia predstavila program *Kreatívna Európa 2014 – 2020*, ukázala na príklady dobrej praxe v čerpaní prostriedkov z eurofondov a priblížila možnosti financovania organizácií, ktoré sa zaoberajú kultúrou. Na konferencii, ktorú organizovali Fond pre európske záležitosti AP Vojvodiny a Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov, hovorili odborníci zo Srbska, ako aj z Chorvátska, Maďarska a zo Slovenska.

V mene Zhromaždenia AP Vojvodiny sa prihovorela prítomným Anna Tomanová Mikanová. Zdôraznila dôležitosť a význam čerpania finančných zdrojov z fondov EÚ. Vojvodinu od iných regiónov odlišuje práve multikultúrnosť, ona je Európa v malom... „My máme výhodu, lebo materské štáty našich menšín sú vo väčšine prípadov členmi Európskej únie a môžu nám pomôcť pri príprave projektov, môžu nám ukázať príklady dobrej praxe... Kríza je prítomná v každej oblasti, ale nedovoľme, aby bola aj našou duchovnou krízou,“ povedala Anna Tomanová Mikanová.

Osemdesiat účastníkov konferencie z rôznych kútov Vojvodiny pozdravila aj Ivana Đuricová, zástupkyňa riaditeľa Fondu pre európske záležitosti a moderátorkou stretnutia bola Milina Sklabinská, riaditeľka Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov.

Pracovnú časť konferencie otvorila Nevena Paunovićová, predstaviteľka združenia Bod kultúrneho kontaktu z Belehradu. Oznámila, kedy začína program *Kreatívna Európa 2014 – 2020*, aké sú jeho priority, aký je návrh na rozpočet a pod. Európska komisia predpokladá, že tisíce ľudí, ktorí pracujú v oblasti filmu, médií, kultúry, hudby, scénického umenia, kultúrneho dedičstva a pod. budú mať vďaka programu podporu z EÚ. Rozpočet vo výške 1,8 miliardy eur na obdobie 2014 – 2020 značne podporí kultúru a kreatívny priemysel, ktoré by mali byť hlavným zdrojom nových pracovných miest v Európe.

Tatjana Kalezićová z Klastra kreatívneho priemyslu Vojvodiny priblížila, aké sú aktivity a ciele klastrov a čo znamená termín kreatívny priemysel. Potom vznikla polemika, či existuje vo Vojvodine kreatívny priemysel alebo je iba v procese rozvoja. Dimitrije Vujadinović z Nadácie Balkankult v príspevku *Kreatívna Vojvodina (Kultúrna diplomacia a mobilita umelcov / Kultúra festivalov vo Vojvodine)* skonštatoval, že kreatívny priemysel vo Vojvodine sa ešte nezačal naplno rozvíjať. Za prednosť Vojvodiny pokladá multikultúralnosť, územie Balkánu, ale aj to, že jej kreatívny potenciál nie je plne komercializovaný, že si zachoval svoju originalitu, špecifickosť.

Miroslav Keveždi hovoril o *kreatívnej Európe a národnostných menšinách vo Vojvodine*. Podľa neho sú národnostné menšiny uzatvorené do seba, neexistuje internacionálnosť. Ťažko sa stotožňujú s odlišnosťami a obracajú sa prevažne k svojej tradícii, ktorá brzdí rozvoj kreatívnych ideí. Oponoval mu D. Vujadinović, ktorý si myslí, že práve špecifiká ľudovej kultúry našich národnostných

KULTURA U VOJVODINI DEO KREATIVNE EVROPE – PERSPEKTIVE, VIZIJE, MOGUĆNOSTI

U utorak 27. novembra 2012. godine, u sali Skupštine AP Vojvodine u Novom Sadu, održana je međunarodna konferencija pod nazivom *Kultura u Vojvodini kao deo kreativne Evrope*.

Cilj konferencije bio je da prisutnima približi evropski program *Kreativna Evropa 2014 – 2020*, da predstavi primere dobre prakse u realizaciji evropskih projekata i ukaže na mogućnosti finansiranja organizacija koje se bave kulturom. Na konferenciji, koju su organizovali Fond za evropske poslove AP Vojvodine i Zavod za kulturu vojvođanskih Slovača, govorili su stručnjaci iz date oblasti kako iz naše zemlje, tako i iz Hrvatske, Mađarske i Slovačke.

U ime Skupštine AP Vojvodine prisutnima se obratila Ana Tomanova-Mikanova, koja je istakla važnost i značaj crpljenja finansijskih sredstava iz fondova EU. Vojvodinu od ostalih regiona razlikuje upravo multikulturalnost, ona je Evropa u malom, te vrednosti treba istaći... „Mi imamo prednost jer matične zemlje naših manjinskih zajednica su u većini slučajeva članice Evropske unije i kao takve mogu nam pomoći u pisanju projekata, mogu nam pokazati primere dobre prakse... Kriza je prisutna u svim oblastima, ali ne smemo dozvoliti da ona bude i naša duhovna kriza“, rekla je Ana Tomanova-Mikanova.

Učesnike konferencije, kojih je bilo osamdesetak iz raznih krajeva Vojvodine, pozdravila je i Ivana Đurica, zamenica direktora Fonda Evropski poslovi AP Vojvodine. Konferenciju je vodila Milina Sklabinski, direktorka Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovača.

Radni deo konferencije otvorila je Nevena Paunović, predstavnik *Tačke kulturnog kontakta* iz Beograda, koja je prisutne informisala o tome kada na snagu stupa program *Kreativna Evropa 2014 – 2020*, koji su njegovi prioriteti, kakav je predlog budžeta ovog programa i dr. Prema navodima Evropske komisije, hiljade ljudi koji rade u oblasti filma, televizije, kulture, muzike, izvođačkim umetnostima, nasleđu i srodnim delatnostima, imaće korist od povećane podrške EU u okviru novog programa *Kreativna Evropa*, nedavno predstavljenog u Briselu. Predloženi budžet od 1,8 milijardi evra za period od 2014. do 2020. godine, predstavlja očekivanu i potrebnu, povećanu pomoć kulturi i kreativnoj industriji, kao glavnim izvorima radnih mesta i razvoja u Evropi.

Nakon toga je Tatjana Kalezić iz Klastera kreativnih industrija Vojvodine prisutnima približila aktivnosti i ciljeve klastera i šta znači pojam kreativna industrija. Na njenu temu se polemisalo da li uopšte u Vojvodini postoji kreativna industrija ili je ona tek u procesu razvoja. Dimitrije Vujadinović iz Balkankult fondacije smatra da kreativna industrija u Vojvodini tek treba da se razvije. U izlaganju teme *Kreativna Vojvodina (Kulturna diplomatija i mobilnost umetnika/Kultura festivala u Vojvodini)*, kao prednosti Vojvodine on je istakao multikulturalnost, područje odnosno teritoriju Balkana, kao i to što njen kreativni potencijal još uvek nije komercijalizovan, zadržao je svoju originalnost, specifičnost.

Miroslav Keveždi iz Zavoda za kulturu Vojvodine govorio je o *Kreativnoj Evropi i nacionalnim manjinama u Vojvodini*. Po

Rene Lisac prezentoval projekt Akupunktúra mesta

O festivale Exit hovoril Dušan Kovačević

Projekt Žilina-Záriečie – kultúrny uzol predstavili Jana Poljaková a Katarína Gatjalová zo Slovenska

menšín sú potenciálom pre európske projekty.

Druhá časť konferencie bola venovaná dobrej praxi v čerpaní prostriedkov z EÚ fondov z oblasti kultúry. Zaujímavý projekt *Stanica Žilina-Záriečie – kultúrny uzol* predstavili Jana Poljaková a Katarína Gatjalová zo Slovenska. Ide o komplexnú rekonštrukciu starého zruinovaného objektu stanice v meste Žilina, v ktorom je dnes moderné kultúrne centrum s galériou, barom a divadelnou sálou. Stanica aj ďalej plní svoju prvotnú funkciu, ibaže v zmodernizovanej budove. Ročne sa tu uskutočňuje okolo 200 kultúrnych podujatí a objekt navštívi približne 20 000 ľudí.

Predstavitel' združenia architektov zo Záhrebu Rene Lisac prezentoval projekt *Akupunktúra mesta*, ktorý bude trvať dva roky a zrealizuje sa v Skopje, Záhrebe, Split, Belehrade a Sarajeve. V týchto mestách sa vyberie päť oblastí, v nich by sa malo uskutočniť päť dielní s piatimi výstavami. Výsledkom projektu budú skrášlené priestranstvá jednotlivých častí miest, vyrobená webová stránka, katalógy, videozáznamy a pod

Organizácia Kistérség Fejlesztésért Tudományos Egyesület z Maďarska v rámci projektu *Hlas domova* sa zaoberala otázkou migrácií. Projekt v podaní Jánosa Schwertnera mal za cieľ zmapovať vystažovalcov, zistiť dôvody a ciele ich odchodu a nadviazať s nimi kontakt, lebo ich vedomosti a skúsenosti z nového štátu môžu byť prínosom pre domovský štát. Projekt podporil fond IPA a žiadateľ mal partnerov zo Srbska. Výsledkom spolupráce bola konferencia a výstava fotografií vystažovalcov v miestnostiach Zhromaždenia AP Vojvodiny.

O najväčšom kreatívnom priemysle v Srbsku – o festivale *Exit* – hovoril Dušan Kovačević z Nadácie Exit. Vladimir Kozbašić zo Študentského kultúrneho centra v Novom Sade prítomným priblížil projekt *Human Rights Sunrise – HuRiSu*, ktorý sa realizuje v spolupráci s partnermi z Talianska, Grécka a Španielska. Oba projekty sú dobrými príkladmi z Vojvodiny.

Konferencia potvrdila, že jednotlivé (ale nie aj početné) združenia a ustanovizne z Vojvodiny úspešne využívajú možnosti, ktoré nám dáva Európska únia a že existuje chuť jednotlivcov, ktorí budú schopní využívať program *Kreatívna Európa 2014 – 2020*.

njegovom mišljenju naše nacionalne zajednice su zatvorene i ne postoji neka vrsta internacionalnosti. One ne žele da prihvate različitosti, često su okrenute samo ka svojoj tradiciji, koja sputava novum i razvijanje kreativnih ideja. Sa tom konstatacijom se nije složio Dimitrije Vujadinović, koji upravo u specifičnostima narodne kulture naših nacionalnih manjina vidi potencijal za evropske projekte.

Drugi deo konferencije bio je posvećen primerima dobre prakse u korišćenju sredstava iz EU fondova u oblasti kulture. Zanimljiv projekat *Stanica Žilina Záriečie – kultúrny uzol / cultural node / kulturni čvor* predstavile su Jana Poljaková i Katarína Gatjalová iz Slovačke Republike. Radi se o kompleksnoj rekonstrukciji nekada starog ruiniranog objekta stanice u gradu Žilina, koji je danas savremeni kulturni centar, koji obuhvata galerijski prostor, moderni bar i multifunkcionalnu pozorišnu salu, u kojoj se održavaju razne kulturne manifestacije. Zanimljivo je da stanica kao takva i dalje funkcioniše, samo što je modernizovana. Stanica godišnje beleži oko 200 kulturnih događaja, 20 000 posetilaca.

Rene Lisac iz Društva arhitekata Zagreb predstavio je projekat *Akupunktura grada*, koji je trenutno u procesu realizacije. Realizacija projekta planirana je u Skoplju, Zagrebu, Splitu, Beogradu i Sarajevu u toku naredne dve godine. Aktivnosti projekta uključuju odabir pet kvartova, po jedan u svakom od pomenutih gradova, gde će biti održane radionice, izložbe i urađene akupunkturne intervencije. Rezultati ovakvog projekta su ne samo ulepšani gradovi, već se planira i izrada web sajta, kataloga, video zapis i organizacija konferencije.

Organizacija Kistérség Fejlesztésért Tudományos Egyesület iz Maďarske u okviru projekta *Glas zavičaja* bavila se pitanjem migracija. Projekat, koji je predstavio Janoš Švertner, imao je cilj da odlazak pojedinaca iz države učini reverzibilnim kako bi emigranti svoje znanje i svoja iskustva prenosili u svoj zavičaj. Projekat je podržan od strane IPA fonda, a podnosilac zahteva imao je partnere iz Srbije. Rezultati ove saradnje su konferencija i izložba fotografija emigranata, koja je ovom prilikom postavljena i u holu Skupštine AP Vojvodine.

Kao primer najveće kreativne industrije u Srbiji predstavljen je *Exit* festival, o kome je govorio Dušan Kovačević iz Exit fondacije. Vladimir Kozbašić iz SKC Novi Sad predstavio je projekat *Human Rights Sunrise – HuRiSu*, realizovan sa partnerima iz Italije, Grčke i Španije a podržan od strane programa *Kultura 2007-2013*. Ova dva projekta su dva primera dobre prakse iz Vojvodine.

Ova konferencija je potvrdila da pojedina (ali ne i brojna) udruženja i ustanove u Vojvodini uspešno koriste mogućnosti koje nam pruža EU, i da postoji želja pojedinaca da se pripreme za predstojeći period – program *Kreativna Evropa 2014 – 2020*.

Organizatori a účastníci konferencie

BIBLIOFÍLIA JURAJA RIBAYA

Pri príležitosti 200. výročia smrti Juraja Ribaya vydal ústav v spolupráci so Slovenským vydavateľským centrom bibliofíliu obsahujúcu báseň *Úprimné vyznanie pri harmonike u pána Rennera v Prahe 25. októbra 1782*. Verše sú v originálnom znení v češtine a tiež v slovenčine v preklade Ľubomíra Feldeka. Je tu aj imaginárny portrét Juraja Ribaya, ktorý zhotovil J. Cesnak. Ide o 2. zväzok edície Bibliofílie, ktorý vyšiel v náklade 50 výtlačkov.

Juraj Ribaj (27. marca 1754 – 31. decembra 1812) bol významnou a uznávanou osobnosťou v dejinách slovenskej kultúry. Pre nás je dôležitý aj preto, že štrnásť rokov pôsobil na našom území, presnejšie v Savinom Sele (vtedy Torža), kde bol od roku 1798 až do smrti farárom na nemeckej fare. Zároveň sa zaoberal jazykovedou, publicistikou, etnografiou a inými vednými disciplínami. Podľa Chrestomatie slovenskej vojvodinskej poézie autora Vítazoslava Hronca je Juraj Ribaj aj našim prvým básnikom. Zaraduje ho sem práve báseň, ktorá sa našla vo vydaní bibliofílii. Podľa V. Hronca je táto báseň na úrovni súčasnej modernej poézie, hoci ju Ribaj napísal pred vyše dvoma storočiami.

BIBLIOFILIJA JURAJA RIBAJA

Povodom svečanosti obeležavania 200. godišnjice smrti Juraja Ribaja, ZKVS u saradnji sa Slovačkim izdavačkim centrom objavio je bibliofiliju koja sadrži stihove *Iskrena ispovest uz harmoniku kod gospodina Rennera u Pragu 25. oktobra 1782*. Stihovi su objavljeni u originalnoj verziji na češkom jeziku, a takođe i na slovačkom u prevodu Ljubomira Feldeka. Tu se nalazi i imaginarni portret Juraja Ribaja koji je naslikao J. Cesnak. Reč je o 2. svesci edicije *Bibliofilije* koja je izašla u tiražu od 50 primeraka.

Juraj Ribaj (27. mart 1754 – 31. decembar 1812) je bio istaknuta i cenjena ličnost u istoriji slovačke kulture. Za nas je značajan i zbog toga što je četrnaest godina radio u našoj sredini, tačnije u Savinomu Selu (tada Torža), gde je od 1798. godine pa sve do smrti bio sveštenik u nemačkoj parohiji. Istovremeno se bavio i lingvistikom, publicistikom, etnografijom i drugim naučnim disciplinama. Prema *Hrestotaciji slovačke vojvodanske poezije* autora Vičazoslava Hronjeca, Juraj Ribaj je i naš prvi pesnik. Ovde je uvršten zahvaljujući pesmi koja je objavljena u Bibliofiliji. Prema mišljenju V. Hronjeca, ova pesma je na nivou savremene moderne poezije, iako je napisana pre više od dvesta godina.

PREZENTÁCIA KULTÚRY SLOVÁKOV V SRBSKU

PREZENTACIJA KULTURE SLOVAKA U SRBIJI

Prezentačná činnosť našej ustanovizne bola v roku 2012 asi najčulejšia. A to najmä vďaka knihe *Slováci v Srbsku z aspektu kultúry*, ktorej vydavateľský tím absolvoval rad prezentácií, tak doma ako aj v zahraničí. Jej bol venovaný aj úvodný program 51. Slovenských národných slávností, ktorý realizoval náš ústav. Okrem toho sa podieľal aj na prezentácii podujatí s osobitným významom pre slovenskú menšinu v Srbsku. Vypracoval kvalitný a pútavý propagačný materiál a umelecky sformoval úvodné a záverečné programy divadelných prehliadok 3xĎ, Divadelný vavrín a Folklórneho festivalu Tancuj, tancuj... Vizualne umenie vojvodinských Slovákov zviditeľňoval prostredníctvom domácich a zahraničných výstav.

PREZENTÁCIA SLOVENSKEJ VOJVODINSKEJ KULTÚRY DOMA A V ZAHRANIČÍ PROSTREDNÍCTVOM KNIHY SLOVÁCI V SRBSKU Z ASPEKTU KULTÚRY

Najväčším počinom roka 2012 Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov bolo vydanie publikácie *Slováci v Srbsku z aspektu kultúry*. Svetlo sveta uzrela 18. januára 2011, v deň tretieho výročia existencie ústavu, keď bola v aule vlády AP Vojvodiny usporiadaná prezentácia.

Táto kniha je prvým knižným vydaním, ktorý obsahuje trojročné výsledky vedecko-výskumnej, informačnej, dokumentačnej a prezentačnej činnosti ústavu a na štyristo stranách ponúka ucelený, tak textový, ako aj vizuálny záznam o dejinách, súčasnosti a komplexnosti tridsiatich štyroch prostredí, v ktorých Slováci mali alebo majú organizované formy kultúrneho života.

Kniha vyšla v náklade tisíc výtlačkov, ktorý sa veľmi rýchlo rozobral. Stačil na prezentáciu v štrnástich prostrediach vo Vojvodine (Kysáč, Silbaš, Pivnica, Kovačica, Lalič, Nový Sad [tri prezentácie], Hajdušica, Jánošik, Hložany, Stará Pazova, Aradáč, Vojlovica, Padina, Báčsky Petrovec) a v Bratislave, Melbourne, Toronte a Windsore. Každá z prezentácií sa vyznačovala originálnym programom, srdečnosťou a vďačnosťou domácich, ktorí spropagovali udalosť vo vlastnom prostredí. Ústav sa im odovďačil tým, že odovzdal časť financií získaných z predaja kníh organizátorom. Tým sme podporili nejedno kultúrno-umelecký spolok, miestny odbor Matice slovenskej, cirkevný zbor či základnú školu. Po jednom exemplári knihy sme darovali slovenským knižniciam, školám, evanjelickým zborom, miestnym spoločenstvám, miestnym odborom matice slovenskej, spolkom a všetkým organizáciám, ktoré sa zaoberajú slovenskou kultúrou a pôsobia v prostredí, v ktorom sme prezentáciu organizovali.

Prezentaciona delatnost naše ustanove je u 2012. godini bila veoma bogata i uspešna, prvenstveno zahvaljujući knjizi *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture* čiji je izdavački tim održao niz prezentacija kako u zemlji, tako i u inostranstvu. Ovoj knjizi posvećen je i Program otvaranja 51. slovačkih narodnih svečanosti, koji je takođe realizovao naš Zavod. Osim toga, promovisali smo manifestacije koje su od posebnog značaja za slovačku manjinu u Srbiji. Izradili smo kvalitetan i primamljiv propagandni materijal i scenarija programa otvaranja i zatvaranja smotri kao što su 3xĎ, Divadelny vavrín i Folklornog festivala Tancuj, tancuj... Vizualnu umetnost vojvođanskih Slovaka Zavod je javnosti približio putem izložbi organizovanih kod nas i u inostranstvu.

PREZENTACIJA SLOVAČKE VOJVODANSKE KULTURE U ZEMLJI I INOSTRANSTVU POSREDSTVOM KNJIGE SLOVACI U SRBIJI S ASPEKTA KULTURE

Najveći poduhvat u 2012. godini za ZKVS bilo je izdanje publikacije *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture*. Svetlost dana ugledala je 18. januara 2011. godine, na dan treće godišnjice ZKVS, kad je u auli Vlade AP Vojvodine priređena njena svojevrsna prezentacija.

Kao takva, ova knjiga je prvo knjižno izdanje koje sadrži trogodišnje rezultate naučno-istraživačke, informacione, dokumentacione i prezentacione delatnosti Zavoda, i na 400 strana nudi celovit, kako tekstualni, tako i vizuelni zapis o istoriji, sadašnjosti i kompleksnosti trideset i četiri sredine u kojima su Slovaci imali ili imaju organizovane forme kulturnog života.

Knjiga je izašla u tiražu od hiljadu primeraka koji je bio izvanredno brzo rasprodat. Bilo ga je taman za prezentaciju u četrnaest sredina u Vojvodini (Kisač, Silbaš, Pivnice, Kovačica, Lalič, Novi Sad (3 prezentacije), Hajdučica, Janošik, Gložan, Stara Pazova, Aradac, Vojlovica, Padina) i za jednu prezentaciju u Bratislavi, Melburnu, Torontu i Vindzoru. Svaka od prezentacija se odlikovala originalnim programom, srdačnošću i zahvalnošću domaćina koji su se pobrinuli i za propagiranje događaja u sopstvenoj sredini. Za takav rad im se ZKVS odužio na adekvatan način, i to tako što je organizatorima uručio deo finansija stečenih prodajom knjiga. Time smo podržali mnoga kulturno-umetnička društva, mesne odbore Matice slovačke, crkvene opštine odn. osnovne škole. Po jedan primerak knjige poklanjali smo slovačkim bibliotekama, školama, evangelističkim crkvenim opštinama, mesnim zajednicama, mesnim odborima Matice slovačke, udruženjima i svim organizacijama koje se bave slovačkom kulturom i svoju

O knihe sa hovorilo mnoho a veľká pocta sa dostala jej zostavovateľkám aj na 18. medzinárodnom knižnom veľtrhu v Novom Sade. Toto dielo dostalo špeciálnu cenu za edičný počin roka, ktorú udelil predseda komisie Nenad Šaponja s odôvodnením, že táto cena sa udeľuje „za dôkladne vykonané, ucelené a vysokým graficko-vydavateľským štandardom spracované precízne zobrazenie kultúrneho rozvoja slovenskej menšiny v Srbsku“.

Na prezentáciách hovoril okrem zostavovateľiek Miliny Sklabinskej a Kataríny Mosnákovovej aj dizajnér publikácie Ľula Šanta a autor fotografií Michal Madacký. Každú prezentáciu sprevádzal dokumentárny film o tridsiatich štyroch slovenských prostrediach v Srbsku a tam, kde boli podmienky, sme pripravili aj výstavu panelových fotografií.

Na týchto akciách sme predstavili doma aj v zahraničí prostredníctvom knihy *Slováci v Srbsku z aspektu kultúry* a sprievodných podujatí jednak činnosť nášho ústavu, jednak sme v kocke priblížili celkovú kultúru vojvodinských Slovákov. Kúsok z atmosféry ponúkame obrazom a slovom aj čitateľom nášho *Májaka*.

delatnosť obávajú u mestu u kom smo održali prezentaciju.

O knjizi se mnogo govorilo, a njene urednice dobile su veliko priznanje i na Međunarodnom sajmu knjiga u Novom Sadu, kad je tom delu dodeljena Specijalna nagrada za *Izdavački poduhvat godine*. Nagradu je dodelio predsednik komisije Nenad Šaponja sa obrazloženjem da se Specijalna nagrada dodeljuje za temeljno urađeno, celovito i visokim grafičko-izdavačkim standardom obrađeno precizno oslikavanje kulturnog razvoja slovačke manjine u Srbiji.

Na prezentacijama u Srbiji osim urednica Miline Sklabinski i Katarine Mosnak govorili su i dizajner publikacije Ľula Šanta i autor fotografija Mihal Madacki. Svaku prezentaciju dopunila je projekcija dokumentarnog filma o 34 slovačke sredine u Srbiji, a takođe smo i otvorili izložbu velikih fofografskih panela u mestima gde su za to bili pogodni uslovi.

Ovim akcijama predstavila se ne samo delatnost ZKVS, ne samo knjiga *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture*, već se prevashodno u našoj zemlji i u inostranstvu promovisala celokupna kultura vojvodanskih Slovača. Delić te atmosfere predstavicemo kroz sliku i tekst i čitaocima našeg *Májaka*.

Katarína Mosnáková, Ľula Šanta, Milina Sklabinská a Nataša Simonovićová (z ľava) so špeciálnou cenou za edičný počin roka

Momentka z knjižnej premiéry Slovákov v Srbsku

V knihe si hneď zalistovali aj Bojan Pajtić a Anna Tomanová Makanová

VLÁDA APV

Knižná premiéra sa konala 18. januára 2012 v aule vlády Autonómnej pokrajiny Vojvodiny. Program bol pripravený ako prechádzka slovenským svetom vo Vojvodine. O činnosti ústavu sa pochvalne vyjadrili aj premiér pokrajinskej vlády Dr. Bojan Pajtić, zástupca Veľvyslanca Slovenskej republiky v Srbsku Rastislav Kostilnik a predsedníčka NRSNM Anna Tomanová Makanová. Kultúrny život Slovákov umelecky dotvorili pianistka Ivana Nováková z Báčskeho Petrovca, mládežnícky spevácky zbor Agapé z Nového Sadu a za hudby Miroslava Baka predstavila scénickým pohybovým vystúpením súčasnú divadelnú tvorbu vojvodinských Slovákov skupina Miroslava Kožika zo Starej Pazovy. Všetci návštevníci dostali jeden exemplár knihy.

VLADA APV

Promocija knjige održana je 18. januara 2012. godine, u svečanoj sali Vlade Autonorne Pokrajine Vojvodine. U okviru programa promocije, koji je bio koncipiran kao svojevrsna šetnja slovačkim svetom u Vojvodini, govorili su predsednik Vlade APV dr Bojan Pajtić, zastupnik ambasadora Slovačke Republike u Srbiji Rastislav Kostilnik i predsednica NSSNM Ana Tomanova-Makanova. Delić kulturnog života Slovaka svojim nastupom predstavili su pijanistkinja Ivana Novak iz Bačkog Petrovca, omladinski hor *Agape* iz Novog Sada, a uz muziku Miroslava Baka pozorišna grupa Miroslava Kožika iz Stare Pazove scenskim pokretima predstavila je savremeno pozorišno stvaralaštvo vojvođanskih Slovaka. Svaki posetilac promocije dobio je po jedan primerak knjige.

Večierok v Kysáči speštrila spevácka skupina KIS Kysáč

Riaditeľka ÚKVS darovala knihy do rôznych kysáčskych ustanovizní a združení

KYSÁČ

Slovenská vojvodinská kultúra sa prostredníctvom knihy predstavila aj v Kysáči. Organizáciu večierka, ktorý sa uskutočnil 7. februára 2012 v Slovenskom národnom dome, mal na starosti Miestny odbor Matice slovenskej v Kysáči na čele s predsedom Rastislavom Surovým. Prezentáciu knihy Slováci v Srbsku z aspektu kultúry speštrili umelecké prednesy poézie a vystúpila aj spevácka skupina KIS Kysáč.

KISAČ

Slovačka vojvođanska kultura posredstvom knjige predstavljena je i u Kisaču. Organizator književne večeri, održane 7. februara 2012. godine u Slovačkom narodnom domu, bio je Mesni odbor Matice slovačke u Kisaču na čelu sa predsednikom Rastislavom Surovim. Program promocije knjige *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture* upriličen je poezijom i pesmama u izvođenju ženske pevačke grupe KIC Kisač.

Knihá oslovlá veľký počet Silbašanov

SILBAŠ

Vydavateľský tím knihy Slováci v Srbsku z aspektu kultúry zavítal 27. februára 2012 aj do Silbaša. Prezentáciu zorganizoval Aktív žien v Silbaši. Jeho predsedníčka Katarína Ušiaková privítala početných prítomných a prihovoriť sa aj predseda Rady miestneho spoločenstva Danilo Pejak. Na večierku sa zúčastnili členky spolku so spevom a prednesom poézie a okrem toho podujatie speštrili malou výstavou starých fotografií.

O knihe hovorila Milina Sklabinská

SILBAŠ

Dana 27. februara 2012. godine, izdavački tim knjige *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture* posetio je i Silbaš. U ime organizatora promocije Aktiva žena u Silbašu, prisutne goste pozdravila je predsednica Katarina Ušjak, a tom prilikom obratio im se i predsednik Saveta mesne zajednice Danilo Pejak. Članice udruženja upriličile su ovaj događaj poezijom i pesmom, kao i malom izložbom starih fotografija.

Na Medzinárodnom veľtrhu kníh kniha získala špeciálnu cenu v kategórii edičný počín roka

Aradáčske meškárky ozvláštnili prezentáciu v Novom Sade

VELTRH V NOVOM SADE

1. marca 2012 sme knihu predstavili na 18. medzinárodnom veľtrhu kníh v Novom Sade. Prítomní boli novinári RTV Vojvodiny Bora Otić, recenzent knihy Ladislav Čáni, ako aj známy ženský ľudový orchester z Aradáča – Aradáčske meškárky, ktoré piesňami a charizmom prilákali početných okoloidúcich. Naš ústav si prebral významnú cenu za knihu Slováci v Srbsku z aspektu kultúry – špeciálnu cenu v kategórii edičný počín roka.

Katarína Mosnáková, Milina Sklabinská a Ľuba Šanta

SAJAM KNJIGA U NOVOM SADU

U čtvrtak 1. marta 2012. godine, publikaciju *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture* predstavili smo na 18. međunarodnom Salonu knjiga u Novom Sadu. Promociju knjige svojim prisustvom uveličali su novinar RTV Vojvodine Bora Otić, jedan od recenzenata knjige Ladislav Čanji, kao i jedinstveni ženski narodni orkestar *Meškarke* iz Araca, koje su svojom pesmom i harizmom privukle pažnju brojnih prolaznika. Tog dana, naša ustanova je za ovo delo primila Specijalnu nagradu u kategoriji Izdavačkog poduhvata godine.

Zostavovateľky publikácie privítala riaditeľka ZŠ v Pivnici Tatiana Naďová

PIVNICA

Prezentáciu knihy mali možnosť zažiť aj Pivničania. Zorganizovala ju Základná škola 15. októbra v Pivnici 7. marca 2012. Riaditeľka Tatiana Naďová sa prihovorila pochvalnými slovami o knihe aj o práci ústavu. V programe vystúpil komorný zbor Nádeje a báseň zarecitovala Sandra Grňová.

V Starej Pazove na prezentácii vystúpili aj Miroslav a Jaroslava Opavskovci

STARÁ PAZOVA

8. marca 2012 predstavil ústav svoje úspešné vydanie aj v Starej Pazove. V mene organizátora Slovenského kultúrno-umeleckého spolku hrdinu Janka Čmelíka sa na úvod prihovorila Anna Lepšanovičová. Potom bol program, ktorý pozostával z prednesu krásneho slova a pazovskej ľudovej piesne. Po prezentácii si prítomní pozreli zrenovované miestnosti spolku hrdinu Janka Čmelíka.

KOVAČICA

Doposiaľ najviac záujemcov sa zišlo na prezentácii knihy Slováci v Srbsku z aspektu kultúry v Podnikateľsko-rekreačnom stredisku Relax v Kovačici. Večierok 13. marca 2012

PIVNICE

Promociji knjige imali su prilike da prisustvuju i Pivničani 7. marta 2012. godine. Organizator ovog događaja bila je Osnovna škola „15. oktobar“ u Pivnicama. Direktorica škole Tatjana Nađ započela je večer lepim rečima o knjizi i uopšteno o radu Zavoda. U programu su nastupali Kamerni hor *Nade* i recitatorica Sandra Grnja.

Záber z diskusie po prezentácii

STARA PAZOVA

Dana 8. marta 2012. godine, ZKVS je prezentovao svoje kapitalno izdanje i u Staroj Pazovi. U ime organizatora – Slovačkog kulturno-umetničkog društva „Heroj Janko Čmelik“ prisutne je pozdravila Ana Lepšanović i najavila kratak program uz poeziju i pazovačke narodne pesme. Nakon promocije knjige usledio je obilazak renoviranih prostorija društva „Heroj Janko Čmelik“.

KOVAČICA

Do sada najposećenija promocija knjige *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture* bila je u Kovačici, u konferencijskoj sali

Relax s knihou

organizoval Miestny odbor Matice slovenskej v spolupráci s Obecnou knižnicou v Kovačici. Úvodné príhovory patrili Zuzane Lenhartovej, predsedníčke MO MS Kovačica a Jarmile Čendičovej, ktorá pozdravila hostí v mene Obce Kovačica. V programe vystúpili mladšie cirkevné evanjelické spevokoly oboch domácich zborov pod taktovkou Alžbety Hriešikovej a Jána Marka. Danka Svetlíková recitovala časť z knihy Márie Jonášovej-Kotvášovej *Mať pätnásť je také ťažké alebo Striptíz* a soaré uvádzala Anna Tomanová.

Evanjelický spevokol z Kovačice pod vedením Alžbety Hriešikovej

poslovno-rekreativnog centra „Relaks“. Veče je održano 13. marta 2012. godine, a organizator je bio Mesni odbor Matice slovačke Stara Pazova u saradnji sa Opštinskom bibliotekom u Kovačici. Uvodni (pozdravni) govori pripali su predsednici MOMS Kovačica Zuzani Lenhart i Jarmili Čendić, koja je pozdravila goste u ime Opštine Kovačica. U programu su nastupali mlađi crkveni horovi obeju domaćih evangeličkih crkvenih opština, pod dirigentskom palicom Alžbete Hriešik i Jana Marka. Danko Svetlik odrecitovala je odlomak iz knjige *Mať pätnásť je také ťažké alebo Striptíz* autorke Marije Jonáš Kotvaš. Moderator programa je bila Ana Tomanova.

Aj Aradáčania zorganizovali prezentáciu knihy Slováci v Srbsku

ARADÁČ

Slovenskú vojvodinskú kultúru sme predstavili prostredníctvom knihy aj v Aradáči 22. marca 2012. Hostí privítala predsedníčka Miestneho odboru MSS v Aradáči Anna Bagľašová. Prezentáciu v združení Harmónia otvorili básňami Jana Viergová a Martina Hanusová. Prítomné boli Aradáčske meškárky, účinkujúce aj pri nahrávaní dokumentárneho filmu *Chodenie s paničkami*, ktorý ako projekt ústavu premietali takisto v tento večer.

Hostí privítala Anna Bagľašová, predsedníčka MO MS Aradáč

ARADAC

Slovačku vojvođansku kulturu putem knjige predstavili smo i u Aracu, u četvrtak 22. marta 2012. godine, u prostorijama Udruženja *Harmonija*. Goste večeri pozdravila je predsednica Mesnog odbora MSS u Aracu Ana Bagljaš, a promociju knjige svojim nastupom uveličale su recitatorke Jana Vjergova i Martina Hanusova, kao i *Meškarke* iz Araca. Nastup *Meškarki* bio je najava dokumentarnog filma pod nazivom *Šetnja sa damicama*, kao jednog od projekata ZKVS, na čijem snimanju su učestvovala, a koji je emitovan u okviru programa promocije.

Vojlovičania pre zamestnankyne UKVS pripravili krásne veľkonočné darčeky

VOJLOVICA

24. marca 2012 na farskom úrade Evanjelickej a. v. cirkvi vo Vojlovici bola ďalšia prezentácia publikácie *Slováci v Srbsku* z aspektu kultúry. Prítomných privítal Michal Marko, predseda Miestneho odboru MSS vo Vojlovici – organizátor tejto akcie. V programe vystúpili speváci Alena Gajanová a Ivan Hrib, hudobno-recitačná dvojica Marína Hríbová a Lehel Nagy a vojlovické deti, ktoré ukázali ľudové kroje z tohto prostredia.

Kniha vzbudila veľký záujem u Vojlovičanov

VOJLOVICA

U subotu 24. marta 2012. godine, u parohijskom domu Evangeličke crkve u Vojlovici, bila je održana još jedna u nizu promocija publikacije *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture*. Prisutne je pozdravio predsednik Mesnog odbora MSS u Vojlovici Mihal Marko, koji je bio i organizator celog događaja. U programu promocije nastupali su pevači Alena Gajanova i Ivan Hrib, muzičko-recitatorski par Marina Hrib i Lehel Nađ, a deca iz Vojlovice prikazala su slovačku narodnu nošnju iz njihove sredine.

Záber z prezentácie v Báčskej Palanke

BÁČSKA PALANKA

Kultúra vojvodinských Slovákov bola vďaka knihe Slováci v Srbsku z aspektu kultúry predstavená aj v Báčskej Palanke. V Slovenskom dome 27. marca 2012 zorganizoval prezentáciu MO MS. Prítomným sa prihovoril Vladimír Fekete. Hrou na tambure spestril program Andrej Hložan.

Kniha zaujala pozornosť evanjelickej fárarky Viery Báthoriovovej

LALIČ

Miestny odbor MSS v Laliči tiež zorganizoval pre svojich spoluobčanov prezentáciu knihy Slováci v Srbsku z aspektu kultúry. Prítomných v miestnostiach KUS-u Štefánik privítal predseda MO MS Ján Zorňan. Program prichystali žiaci základnej školy. Prezentácia sa konala 1. apríla 2012.

Vydavateľský tím na večierku novosadského MO MS privítal Jaroslav Feldy

NOVÝ SAD

Okrem prezentácie v aule vlády AP Vojvodiny a na novosadskom veľtrhu usporiadal vydavateľský tím aj tretiu novosadskú prezentáciu (4. apríla 2012) na podnet Miestneho odboru MSS, a to v priestoroch SKC P. J. Šafárika. Program moderoval predseda MO MS v Novom Sade Jaroslav Feldy. Odznali skladby miešaného zboru SKC P. J. Šafárika pod vedením Janka Zorjana a tiež báseň v interpretácii maticiarke Eleny Surovej.

HAJDUŠICA

13. apríla 2012 Hajdušicu navštívili J. E. pán veľvyslanec SR Ján Varšo a predsedníčka NRSNM Anna Tomanová-Makanová. Pri tejto príležitosti slávnostne odhalili pamätnú tabuľu na Slovenskom dome v Hajdušici a potom zostavovateľky

Návštevníci večierka sledujú film o kultúre vojvodinských Slovákov

BAČKA PALANKA

Zahvaljujući knjizi *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture*, kultura vojvođanskih Slovaka bila je predstavljena i u Bačkoj Palanci. Promociju je organizovao MOMS Bačka Palanka u tamošnjem Slovačkom domu, u utorak 27. marta 2012. godine. U ime organizatora prisutnima se obratio Vladimir Fekete. Učenik Andrej Hložan upriličio je događaj sviranjem na tamburi.

Určitý počet kníh ÚKVS venoval laličským spolkom a inštitúciám

LALIČ

Mesni odbor MSS u Laliću je za svoje sugrađane takođe organizovao promociju knjige *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture*. U prostorijama KUD „Štefanik“ prisutne je pozdravio predsednik MOMS Lalić Jan Zornjan. Nakon toga pročitana je pesma, a kratak program pripremili su i učenici tamošnje osnovne škole. Promocija je održana 1. aprila 2012. godine.

Pre evanjelický cirkevný zbor v Novom Sade knihu prebral farár Vladimír Obšust

NOVI SAD

Pored promocije knjige održane u svečanoj sali Vlade AP Vojvodine i na Novosadskom sajmu (Salonu knjiga), izdavački tim realizovao je treću po redu novosadsku promociju u okviru tradicionalne večeri Mesnog odbora MSS Novi Sad. Promocija je održana 4. aprila 2012. godine, u prostorijama SKC „P.J.Šafarik“. Program, koji je vodio predsednik MO MS Jaroslav Feldy, upriličen je kompozicijama u izvođenju mešovitog hora SKC „P.J.Šafarik“, pod dirigentskom palicom Janka Zorjana, i pesmama u interpretaciji članice MSS Elene Surove.

HAJDUŠICA

Dana 13. aprila 2012. godine, ambasador Slovačke Republike Jan Varšo i predsednica NSSNM Ana Tomanova-Makanova posetili su Hajdušicu, gde je svečano otkrivena spomen-ploča

Katarína Mosnáková prítomným priblížila obsah knihy

publikácie Slováci v Srbsku z aspektu kultúry Milina Sklabinská a Katarína Mosnáková predstavili knihu Hajdušičanom na farskom úrade Evanjelickej a. v. cirkvi. Hostí privítal pán farár Jaroslav Javorník.

Evanjelický farár Jaroslav Javorník prijal knihu v mene hajdušického cirkevného zboru

na Slovačkom domu u Hajdučici. Tom prílikom, urednice knjige *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture* Milina Sklabinski i Katarina Mosnak, održale su promociju publikacije *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture* za tamošnje stanovništvo, u parohijskom domu Evangeličke crkve u Hajdučici. Goste promocije pozdravio je sveštenik Jaroslav Javornik.

Prezentácie v Jánovošiku sa zúčastnili aj predsedníčka NRSNM Anna Tomanová Mikanová a veľvyslanec SR v Belehrade Ján Varšo

JANOŠÍK

V Jánovošiku predstavili publikáciu 13. apríla 2012 v Dome kultúry. Okrem zostavovateľiek sa prihovoril J. E. pán veľvyslanec SR Ján Varšo a predsedníčka NRSNM Anna Tomanová-Mikanová. Prezentáciu organizovala Základná škola T. G. Masaryka. Riaditeľka Zuzana Halabrinová privítala prítomných. V programe recitovala T. Gábríšová a slávnostný ráz prezentácii dal Komorný zbor Glória pod vedením Zuzany Ďukičovej.

V mene SKUS Jánovošik knihu prebral predseda Ivan Listmajer

JANOŠÍK

U Jánovošiku je knjiga predstavljena 13. aprila 2012. godine, u tamošnjem Domu kulture. Pored urednica, o knjizi su govorili i N.J.E. ambasador Slovačke Republike Jan Varšo i predsednica NSSNM Ana Tomanova-Mikanova. U ime organizatora – Osnovne škole „T. G. Masarik“ prisutne goste pozdravila je direktorka Zuzana Halabrinova. U programu je Tijana Gabriš izrecitovala jednu pesmu, a svečanu notu celom događaju dao je Kamerni hor *Glorija* pod dirigentskom palicom Zuzane Ćukić.

Záber z Moyzesovej siene v Bratislave počas prezentácie knihy Slováci v Srbsku

BRATISLAVA

O tejto knihe sa mohli dozvedieť aj v Slovenskej republike už 19. apríla 2012 na veľkolepej prezentácii v Moyzesovej sieni. Pomocnú ruku podalo Veľvyslanectvo Srbska na Slovensku, ako aj Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí. K početným prítomným sa prihovorili veľvyslankyňa Radmila Hrustanovićová a predseda úradu Milan Vetrák. Program sme pripravili ako osobitý putovanie slovenským vojvodinským svetom. Na videových záberoch sme priblížili dediny v Báčke, Banáte a Sreme tak, že ich sprevádzali ľudové piesne. Keď sa teda na obrazovke objavilo video o niektorej dedine, zároveň sa o nej aj spievalo. Účinkovali Janko Brtko (akordeón), Ervín Malina (kontrabas a hudobná úprava), Ďorđe Petriško (husle a gitara), Vladimír Turčan (viola) a sólistky Anita Rybárová a Slovenka Benková. Videové zábery pripravil Boris Havran a večierok moderoval Štefan Bučko. Ako darček podujatiu – pieseň *Od Dunaja hlbokého až po Kriváň vysoký* – zaspieval Ivan Ožvát, sólista Slovenského národného divadla.

Anita Rybárová a Janko Brtko v prednese piesní zo Sriemu

BRATISLAVA

I Slovaci u Slovačkoj imali su priliku da se susretnu sa publikacijom na veličanstvenoj promociji, održanoj u Mojzesovoj sali u Bratislavi. Promocija je realizovana uz podršku Ambasad Republike Srbije u Bratislavi i Kancelarije za Slovake u inostranstvu. U ime organizatora, prisutnima su se obratili ambasadorica Radmila Hrustanović i predsednik Kancelarije Milan Vetrak. Program promocije predstavio je ne samo knjigu, već život i kulturu Slovačka koji žive u Srbiji. Oni su prikazani kroz kratak film praćen živim izvođenjem narodnih pesama iz raznih krajeva Banata, Bačke i Srema. Svaki od regiona Vojvodine imao je video prezentaciju, koju je na sceni uživo ispratio orkestar u sastavu: Janko Brtko (akordeon), Ervin Malina (kontrabas i aranžman), Đorđe Petriško (violina i gitara), Vladimir Turčan (viola) i solistkinje Anita Ribar i Slovenka Benkova- Martinko. Video je pripremio Boris Havran, a moderator celokupnog programa bio je Štefan Bučko. Kao poklon ovom svečanom događaju, solista Slovačkog narodnog pozorišta Ivan Ožvat otpevao je pesmu *Od Dunaja hlbokého až po Kriváň vysoký*.

Momentka z prezentácie knihy v Toronte

Austrálski Slováci s knihou Slováci v Srbsku

KANADA A AUSTRÁLIA

Kanadská a austrálska prezentácia knihy sa konala vďaka súkromným návštevným zostavovateľkám publikácie, ktoré navštívili Toronto, respektíve Melbourne počas dovolení. Obe slovenské komunity za oceánmi si mimoriadne vážia svoje korene a chránia svoju slovenskú identitu. Aj preto listovanie v tejto knihe vyvolalo u nich veľa spomienok, radosti, ale aj nejednu slzu. Organizátorom prezentácie v Toronte bol Klub dolnozemskejších Slovákov Vojvodina, ktorého predsedom je Michal Pavlis, a Slovenský evanjelický zbor Sv. Pavla v Toronte, kde farárom je Ladislav Kozák. O austrálsku prezentáciu knihy sa postarala Elena Lomenová, predsedníčka Slovenského spolku Ľudovíta Štúra v Melbourne.

KANADA I AUSTRALIJA

Kanadska i austrálska promocija knjige održane su prilikom privatnih poseta urednica tj. prilikom njihovog boravka na godišnjem odmoru u Torontu odn. Melburnu. Obe prekookeanske slovačke zajednice veoma poštuju svoje korene i čuvaju svoj slovački identitet. Stoga je listanje ove knjige u njima evociralo puno uspomena, radosti, ali i suza. Organizatori promocije u Torontu bili su Klub Slovaka iz Donje zemlje „Vojvodina“, na čelu sa predsednikom Mihalom Pavlisom, i tamošnja slovačka evangelistička crkvena parohija Sv. Pavla, na čelu sa sveštenikom Ladislavom Kozakom. Za austrálsku promociju knjige pobrinula se predsednica Slovačkog društva „Ljudevit Štur“ u Melburnu, Elena Lomenova.

Jeden exemplár knihy sa dostal do rúk aj predsedníčke Asociácie slovenských spolkov žien Márii Miškovícovej

Elená Pešková prečítala úryvky z textu o Hložanoch

HLOŽANY

Návštevníci 42. folklórneho festivalu Tancuj, tancuj... v Hložanoch mali možnosť byť zároveň na prezentácii knihy Slováci v Srbsku z aspektu kultúry, ktorá bola sprievodným podujatím, 18. mája 2012 v reštaurácii Pod lipami. Prítomných privítala predsedníčka MO MS Hložany Mária Bartošová Korčoková. Piesne zaspievali Renáta Lovášová a Marína Zahorcová, báseň predniesla a Elenka Vrškova.

GLOŽAN

Posetioći 42. folklornog festivala *Tancuj, tancuj...* u Gložanu imali su priliku da prisustvuju promociji knjige *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture*, koja je bila prateća manifestacija ovog svemanjinskog festivala. Promocija je održana 18. maja 2012. godine, u restoranu „Pod lipama“. Prisutne je pozdravila predsednica MO MS Gložan Marija Bartoš Korčok, a događaj je upriličen pesmama u izvođenju solistkinja Renate Lovas i Marine Zahorec, kao i pesmom u interpretaciji recitatorke Elene Vrškove.

Galéria inšitného umenia v padínskom Dome kultúry bola počas prezentácie plná

Večierok zorganizovala riaditeľka Domu kultúry Michala Babinku Anna Sládečeková

PADINA

Posledná zo série prezentácií knihy v roku 2012 bola 19. augusta v Dome kultúry Michala Babinku v Padine. Prezentácia sa konala v rámci osláv Dňa Padiny. V úvode vystúpil evanjelický mládežnícky spevokol z Padiny. Prítomných privítal predseda Miestneho spoločenstva Padina Ladislav Petrovič, ktorý Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov venoval obraz inšitného maliara Jána Husárika. Prihovorila sa aj Anna Sládečeková, riaditeľka Domu kultúry Michala Babinku.

PADINA

Poslednja u nizu promocija knjige u 2012. godini održana je u nedelju 19. avgusta u Domu kulture „Mihal Babinka“ u Padini, u okviru proslave *Dan Padine*. Program je započeo nastupom omladinskog evangelističkog hora u Padini, a goste je pozdravio predsednik Mesne zajednice Padina Ladislav Petrovič, koji je tom prilikom poklonio Zavodu za kulturu vojvodanskih Slovaka sliku naivnog slikara Jana Husarika. Prisutnima se obratila i direktorka Doma kulture „Mihal Babinka“ Ana Sladeček.

Je to pre mňa osobná pocta byť na tejto slávnosti spolu s vami. Pokladám túto chvíľu za historickú. Dnes, podľa môjho názoru, uvádzame do života jedno dieťa, ktoré nás bezpochyby všetkých, ako tu sedíme, prežije. Som presvedčený, že z tejto studnice historických faktov budú čerpať generácie, ktoré prídu po nás. Osobne som po príchode do Srbska hľadal ucelenú publikáciu, v ktorej by som našiel informácie hutné a dobre spracované a fotograficky zdokumentované, ktoré by v nejakej podobe zobrazovali život a osudovú cestu Slovákov žijúcich v Srbsku. Využijem túto príležitosť, aby som poďakoval predovšetkým vláde pokrajinej oblasti, ktorá financovala tento projekt, bez jej finančnej pomoci by neuzrel svetlo sveta. Rovnakým dielom by som sa rád poďakoval všetkým, ktorí akoukoľvek formou na tejto knihe participovali. Či už písali hutný text alebo faktograficky sprítomnili, čo sa tu vo vzdialenej minulosti dialo, či to boli fotografi, ktorí doplnili tento úžasný text výstižnými fotografiami alebo to boli recenzenti textu, respektíve všetci, ktorí akoukoľvek formou na tejto publikácii participovali. Jedným dychom by som využil túto príležitosť a zablahoželal všetkým, ktorí dnes oslavujú narodeniny, predovšetkým Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov ako aj Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny, a zaželel im veľa zdravia, elánu a entuziazmu do ďalšej práce.

*Zástupca veľvyslanca Slovenskej republiky v Belehrade
Rastislav Kostilník*

Knjiga koju danas promovišemo je knjiga od istorijskog značaja. Radi se o najobimnijem delu koje govori o vojvođanskim Slovacima koji na teritoriji Vojvodine žive više od dva i po veka. Vojvođanski Slovaci su jedna od najbrojnijih manjina i žive u 34 mesta na teritoriji cele pokrajine, u Sremu, Banatu i Bačkoj, i svako ko se bar malo bavio onim što slovačka manjina u kulturnom smislu ima, zna da se ta mesta razlikuju po dijalektu, običajima ili kulturnom nasleđu, koje su sa sobom Slovaci doneli iz raznih krajeva Slovačke prilikom seobe na ove prostore. Zbog toga je i ovo delo tako značajno i prevazilazi pokrajinski i nacionalni značaj, što je od velike važnosti ne samo za Vojvodinu, Srbiju i Slovake koji žive u Vojvodini i Srbiji, već govori o mnogo širem kontekstu koji u sadašnjosti postoji. Mi smo jako ponosni što je naša slovačka zajednica najveća kompaktna slovačka manjina izvan granica Slovačke, ujedno i najorganizovanija u oblasti kvaliteta i očuvanja nacionalnog i kulturnog identiteta. Mi kao Pokrajinska vlada usredsređujemo se na taj cilj, na očuvanje takvog identiteta a pokazalo se da smo pre tri godine dobro postupili kada smo osnovali Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka, kao i druge Zavode za kulturu. Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka u potpunosti opravdava svoj rad realizacijom ovakvih, ali i drugih sličnih projekata...

Predsednik Vlade APV dr Bojan Pajić

Mám to potešenie, že vás dnes môžem v mene Srbskej republiky pozdraviť na tomto významnom podujatí, predstavujúcom kultúru Slovákov zo Srbska, pričom však tu predstavovaná kniha reprezentuje čosi omnoho väčšie ako iba kultúrne svedectvo. Je dôkazom o histórii jedného národa, o jeho integrácii do Srbska a rovnako tak o uchovávaní svojej identity. Janko Šafárik, Zuzka Medvedová, Igor Branislav Štefánik, Janko Bulík, Ján Čaplovič, Martin Jonáš, Zuzana Chalupová, Vladimír Hurban Vladimírov, Michal Milan Harminc, Ján Kmeť, Miroslav Demák, Michal Babiak, Michal Harpáň, Viťazoslav Hronec sú len niektorými z tých, ktorí svojím životom a prácou napísali, respektíve píšú príbehy o dejinách, geografii, architektúre, jazyku, písme, literatúre a tradícii Slovákov v Srbsku.

Táto kniha je aj piesňou, aj hudbou, farbou, obrazom, zvukom, folklórom, ľudovým krojom, chuťou, vôňou, ona je aj atmosférou, aj duchom, aj náboženstvami Slovákov, ktorým je Srbsko domovinou a Slovensko zemou pôvodu. To sú tí, ktorí, chrániac si korene hlboké viac ako dvesto päťdesiat rokov, zachovali a obohatili tak Báčsky Petrovec, Starú Pazovu, Kovačicu..., ako aj Belehrad, Nový Sad, ba aj Vojvodinu či celé Srbsko. V tejto knihe sa tieto príbehy spájajú a sú dôkazom tradičného priateľstva a bratských vzťahov medzi našimi štátmi a našimi národmi.

Ďakujem vydavateľom monografie aj autorom textov za ich invenčnosť a inštitúciám i jednotlivcom, ktorí spolupracovali na príprave a vydaní tejto hodnotnej publikácie prajem, aby vo svojej kreatívnej tvorbe pokračovali. V Srbskej republike budú mať spoľahlivého podporovateľa a oporu.

Radmila Hrustanovićová, veľvyslankyňa Srbskej republiky na Slovensku

Veľmi ma potešilo, keď som sa od kamaráta dozvedel, že vyšla publikácia, ktorá mapuje slovenské komunity v Srbsku.

O to väčšia bola moja radosť, keď sa mi táto krásne graficky upravená publikácia, takmer až „bedeker“, dostala do rúk. Obsahová stránka je tak rozsiahla, že by sa mohla stať učebnicou pre etnológov. Veľa však napovie o živote a postavení slovenskej menšiny v Srbsku aj percipientovi, ktorý nepozná problematiku, respektíve nie tak celkom zorientovaný v spomínanej oblasti.

Vrelo odporúčam každému, kto sa chce obohatiť o zaujímavý a netriviálny pohľad – doplnený množstvom krásnych fotografií a marginálnych informácií.

Klobúk dolu pred autormi.

Vlado Dolinay

Milé kolegyně,
zasielam srdečné gratulácie pri príležitosti vydania kapitálneho diela o vojvodinských Slovákoch - Slováci v Srbsku z aspektu kultúry.

V deň prezentácie som v duchu bola s Vami.

Srdečne

Zuzana Čížiková

Výborná!

Pre všetkých, ktorí chcú spoznať Slovákov vo Vojvodine, ale aj pre vojvodinských Slovákov, ktorí chcú viac vedieť o sebe.

Anonymný čitateľ

Dúfam, že na knihu natrafím aj v slovenských kníhkupectvách. Slovákom žijúcim vo Vojvodine prajem veľa ďalších úspešných projektov, takých, ako je tento.

Maroš, Bratislava/Prievidza

Chcem sa poďakovať za úžasný zážitok vo štvrtok v Bratislave. Najprv miesto konania – Moyzesova sieň – nádhera. Potom sama prezentácia knihy Slováci v Srbsku z aspektu kultúry prekročila všetky moje očakávania. Vykonalí ste obrovský kus práce pre Slovákov v Srbsku aj pre nás, čo z tejto komunity pochádzame. Každá dedinka dostala svoje miesto, veď si ho aj právom počas svojej existencie vyslúžila.

Knihy podáva množstvo informácií, respektíve veľmi vhodný výber. No a to reprezentačné prevedenie! Milinka, ste naozajstní majstri. Ešte k prezentácii: tá uchvátila každého. Sprievodné slovo, hudobný program a videová prezentácia by si zaslúžili vydanie na DVD, istotne by malo úspech a bolo by, najmä na Slovensku, ale aj všade v slovenskom svete, dobre predávané.

Ešte raz vyslovujem vďaku a obdiv celému kolektívu, ktorý knihu pripravil. Veľa úspechov želá

Oľga Fejdiová.

Milé dámy,

chcem vám zablahoželať, aj keď s malým oneskorením, k vášmu sviatku a tiež k vydaniu knihy, ktorá je naozaj reprezentatívna a obdivuhodná. Keďže som sa trochu zapájala do práce pri jej príprave, vedela som, že ste dobrá „ekipa“, ale aj tak som príjemne prekvapená tým, čo ste urobili. Na prezentácii som, žiaľ, nebola, ale mala som príležitosť knihu vidieť a počuť dojmy z prezentácie a všetko, čo môžem povedať, je: Blahoželám!

Prajem vám aj naďalej mnoho síl, dobrých nápadov a výnimočných výsledkov!

Jarmila Hromčíková

Milinka,
včerašná prezentácia bola zo všetkých stránok mimoriadne inteligentne a premyslene prichystaná. Listujúc v knihe, vidím, že ste urobili, čo bolo potrebné a do čoho sa nikto nepustil.

Gratulujem!

S pozdravom,

Pavel Babka

Sa velikom pažnjom sam pregledao i u dobroj meri pročitao monografiju, i šta da kažem: odlično je sve, od izvanredno dizajniranih korica, preko odličnih i veoma interesantnih fotografija do izuzetnog pratećeg teksta. Pišući i uređujući monografiju učinili ste veoma važnu stvar ne samo za Slovence iz Srbije, već i za sve vaše sunarodnike gde god da se nalaze, ali i Vojvodinu u celini i državu Srbiju, i dali svakako primer svim ostalim narodima na ovim prostorima kako se treba brinuti o kulturnom, istorijskom i svakom drugom nasleđu. Nadam se da svi to prepoznaju ili će prepoznati. Čestitam...

Budimir M. Popadić

Vážená pani kolegyně,

až dnes sa mi konečne dostala do rúk kniha Slováci v Srbsku. Blahoželám Vám i K. Mosnákovéj. Odviedli ste obrovský kus práce. Ani som nečakal, že kniha bude mať tak široký rozsah a takú obrazovú výpravu. A že sa kniha v priebehu pár týždňov, či dní úplne rozpredala, to je už len pomyselná čerešnička na torte. Aj touto knihou ste dokázali, že založenie ústavu bol rozumný a žiaduci krok. Ste na správnom mieste a ústav vo Vašej osobe vedie kompetentná osobnosť. Ešte raz a z úprimného srdca blahoželám.

S pozdravom Mojmir Benža

Práve som videla knihu Slováci v Srbsku a zostala som bez slov. Nádhera! Česť vám všetkým, že ste dokázali také niečo urobiť. Toto je veľmi veľký a vzácny dokument Slovákov. To viete aj samy. Možno, keď ste začali pracovať na knihe, ani ste si neuvedomovali, akú hodnotu má vaša práca. Teraz výsledok je obdivuhodný.

Pokračujte aj ďalej tým istým tempom. Želám vám všetkým v ústave ešte veľa zdraru a ideí na ďalšie projekty a plány. Len tak ďalej – pyšní sme, že vás máme!

Pozdrav z Vojlovicé,

Marína Hríbová

Vážená pani Sklabinská, milá Milina!

Srdečne Vás pozdravujem a ďakujem za podarovaný hodnotnú knihu Slováci v Srbsku. Už ju mám celú preštudovanú....! Je to veľmi dobre napísaná kniha a super zmapovaný kultúrny život našich Slovákov, roztrúsených po celom Srbsku. Chcem Vám, milá Milina, ale aj ostatným spoluautorom a všetkým tým obetavým prispievateľom a informátorom úprimne poďakovať za jedno vysoko knižne profesionálne dielo!!!

Hovorím všade o tejto knižke, aj u nás v Opere SND. Budem rád, ak sa nám ešte v živote podarí urobiť ucelenejšiu umelecko-koncertnú trasu práve po tých "zabudnutých slovenských dedinách" a ešte raz prejsť našu krásnu Vojvodinu...

S úctou,

Ivan Ožvát - sólista Opery SND a operetný bonviván

Účastníci 42. FF Tancuj, tancuj... deflovali hložianskymi ulicami

Záber z Otváracieho programu 43. Divadelného vavrína

ÚKVS sa podieľal aj v organizácii prehliadky 3xĎ

PODPORA CELOMENŠINOVÝCH PODUJATÍ A FESTIVALOV

Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov aj v roku 2012 participoval na realizácii podujatí, ktoré majú osobitný význam pre slovenskú menšinu v Srbsku. Spolu s Národnostnou radou slovenskej národnostnej menšiny a miestnou samosprávou, resp. miestnym spolkom bol organizátorom 43. prehliadky slovenskej ochotníckej divadelnej tvorby Divadelný vavrín v Kovačici, 42. folklórneho festivalu Tancuj, tancuj... v Hložanoch a 19. prehliadky detskej divadelnej tvorby 3xĎ v Starej Pazove. Pri týchto troch podujatiach si ústav predsavzal skvalitniť propagačný materiál a podieľal sa na umeleckom stvárnení otváracích, resp. záverečných programov.

43. PREHLIADKA SLOVENSKEJ OCHOTNÍCKEJ DIVADELNEJ TVORBY DIVADELNÝ VAVRÍN

43. prehliadku slovenskej ochotníckej divadelnej tvorby v Srbsku Divadelný vavrín 2012 spoločne zorganizovali Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny, Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov, Obec Kovačica a Dom kultúry 3. októbra v Kovačici. Prehliadka sa konala v Kovačici 4. – 13. Mája. Bolo na nej dvanásť súťažných predstavení rôznych divadelných druhov a žánrov a iných javiskových foriem (Báčsky Petrovec, Kysáč, Vojlovica, Báčska Palanka, Kulpín, Nový Sad, Padina, Pivnica, Kovačica, Šíd a Stará Pazova). Hostujúcim súborom bola Commedia z Popradu zo Slovenska. Sprievodným podujatím bolo otvorenie výstavy fotografií o živote a diele Ľuboslava Majeru.

Odborná porota v zložení Danka Hriešiková, Jano Čáni a Peter Jankú udelila cenu za experiment Divadlu VHV z Báčskeho Petrovca za Ōdu na rovinu v režii Petra Serge Butka, cenu za „total dizajn“ Slovenskému divadlu VHV zo Starej Pazovy za predstavenie Miroslava Kožíka Neresti ľudstva. Ako debutantka na porotu najviac zapôsobilá Anna Gajdošová stvárnením postavy Zuzky Triaškovej v inscenácii Frajerčenia na Tretej ulici (KUS Kulpín). Cenu za epizódnu postavu získala Alexandra Lendžerová, cenu za hlavnú ženskú postavu Jasmina Kováčová a cenu za hlavnú mužskú postavu Michal Čiliak. Cenu za najlepšiu réžiu získal Ivan Hansman.

PODRŠKA SVEMANJINSKIM MANIFESTACIJAMA I FESTIVALIMA

Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka je i u 2012. godini participirao u organizaciji manifestacija koje imaju poseban značaj za slovačku manjinu u Srbiji. Zajedno sa Nacionalnim savetom slovačke nacionalne manjine i lokalnom samoupravom, odnosno mesnim kulturno-umetničkim društvom, Zavod je bio organizator 43. smotre slovačkog amaterskog pozorišnog stvaralaštva *Pozorišne lovorike* u Kovačici, 42. festivala slovačkog folklora *Tancuj, tancuj...* u Gložanu i 19. smotre dečijeg pozorišnog stvaralaštva 3xĎ u Staroj Pazovi. Prilikom organizacije ovih manifestacija ZKVS se usredsredio na izradu kvalitetnog propagandnog materijala i sadržaj programa svečanog otvaranja, odnosno zatvaranja festivala.

43. SMOTRA SLOVAČKOG AMATERSKOG POZORIŠNOG STVARALAŠTVA POZORIŠNE LOVORIKE

Choreo-dráma autora Sašu Krgu odznela v úvode Divadelného vavrína

43. smotru slovačkog amaterskog pozorišnog stvaralaštva *Pozorišne lovorike* 2012. zajedno su organizovali Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine, Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka, Opština Kovačica i Dom kulture „3. oktobar“ iz Kovačice. Smotra je održana u Kovačici u periodu od 4. – 13. maja a učestvovalo je 12 takmičarskih predstava (Bački Petrovac, Kisač, Vojlovica, Bačka Palanka, Kulpin, Novi Sad, Padina, Pivnice, Kovačica, Šíd i Stara Pazova) raznih žanrova scenske umetnosti. Gost je bio pozorišni ansambl Commedia Poprad iz Slovačke a prateća manifestacija bila je izložba fotografija o životu i delu Ľuboslava Majere.

Po mišljenju stručnog žirija koji je bio u sastavu Danka Hrješik, Jano Čanji i Peter Janku, nagradu za eksperiment dobilo je Pozorište VHV iz Bačkog Petrovca i njihova *Oda ravnici* u režiji Petera Serge Butke, dok je nagradu za total dizajn osvojilo Slovačko pozorište VHV iz Stare Pazove za predstavu Miroslava Kožíka *Poroci svedočanstva*. Kao debitant je na žiri najveći utisak ostavila Ana Gajdoš glumeći lik Zuzke Trijaškove u predstavi *Frajerčenia na Tretej ulici* KUC iz Kulpina. Nagradu za najbolju epizodnu ulogu dobila je Aleksandra Lendžer, nagradu

Na otvorení Divadelného vavrína prítomným sa prihovorieli Anna Tomanová Makanová a Martin Zloch

Moderátori Anna Funtíková a Andrej Vereský

Otvárací príhovor Alexandra Baka na 43. Divadelnom vavríne

Divadelným vavrínom sa v roku 2012 ovenčilo Ochotnícke divadlo KIS z Kysáča za inscenáciu Hugo Karas v réžii Ivana Hansmana. Toto predstavenie reprezentovalo našu divadelnú tvorbu na Scénickej žatve v Martine.

Ceny sa udelili na slávnostnom záverečnom ceremoniáli, ktorý pripravili NRSNM a Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov s tímom v zložení: Ján Makan – režisér, Katarína Mosnáková – text, Boris Havran – montáž videí, Vladimír Lenhart – zvukár, Damir Paluška – svetlár a Mária Pavlovová Čániová – inšpicientka.

Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov bol tiež zodpovedný za otvárací program, ktorý bol v podobe tanečno-divadelného predstavenia autora Sašu Krgu (hudba: Vladimír Lenhart). Úvodný text napísal Martin Prebudila, moderátormi boli Anna Funtíková a Andrej Vereský. Prehliadku otvorili minuloroční najúspešnejší herci Mária Chlebianová a Alexander Bako. Ústav zároveň vypracoval obsahovo a vizuálne kvalitný propagačný materiál – pozvánky, plagáty, programy a bulletin a za jeho dizajn bol zodpovedný Ďula Šanta.

42. FOLKLÓRNY FESTIVAL TANCUJ, TANCUJ...

42. Folklórny festival
Tancuj, tancuj...
19. mája 2012 v Hložanoch

42. folklórny festival Tancuj, tancuj... sa konal v Hložanoch 19. mája 2012. Súťažilo na ňom dvadsať folklórnych súborov (Hložany, Kovačica, Kysáč, Hajdušica, Aradáč, Krajan – Vojvodina, Šid, Nový Sad, Vojlovica, Báčsky Petrovec, Padina, Kulpín, Pivnica, Lug, Stará Pazova, Jánošík), dvadsaťštyri speváckych skupín a tri ľudové orchestre (prihlásený orchester Rosička z Kovačice nevystúpil).

za hlavnú ženskú ulogu dobila je Jasmina Kovač, dok je nagrada za hlavnú mužskú ulogu pripala Mihalu Čilijaku. Nagradu za najlepší režiju osvojio je Ivan Hansman.

Nagrada „Pozorišna lovorika“ u 2012. godini pripala je Amaterskom pozorištu KIC iz Kisača za predstavu *Hugo Karas* u režiji Ivana Hansmana. Ova predstava bila je predstavnik našeg pozorišnog stvaralaštva na festivalu *Scenska žetva* u Martinu, u Slovačkoj.

Nagrade su odeljene u okviru svečanog ceremonijala za koji su bili zaduženi NSSNM i Zavod za kulturu vojvođanskih Slovačka a realizovao ga je tim u sastavu: Jan Makan – reditelj, Katarina Mosnak – tekst, Boris Havran – video-montažer, Vladimír Lenhart – zvuk, Damir Paluška – svetlo i Marija Pavlov Čanji – inspicijent.

Zavod za kulturu vojvođanskih Slovačka bio je zadužen i za program otvaranja smotre, koji se sastojao od plesno-dramskog performansa autora Saše Krga (muzika: Vladimír Lenhart). Uvodni tekst programa napisao je Martin Prebudila, voditelji su bili Ana Funtík i Andrej Vereskí, dok su smotru svečano otvorili prošlogodišnji najuspešnijiji glumci Marija Hlebjan i Aleksandar Bako. Zavod je ujedno pripremio i štampao sadržinski i vizuelno kvalitetan propagandni materijal – pozivnice, plakate, programe i biltene, za čiji dizajn je bio zadužen Ďula Šanta.

42. FESTIVAL SLOVAČKOG FOLKLORA TANCUJ, TANCUJ...

Záber z Otváracieho programu 42. Folklórneho festivalu Tancuj, tancuj...

42. festival slovačkog folklora *Tancuj, tancuj...* održavao se u Gložanu 19. maja 2012. godine. Na njemu se takmičilo 20 folklornih ansambala (Gložan, Kovačica, Kisač, Hajdučica, Aradac, Krajan – Vojvodina, Šid, Novi Sad, Vojlovica, Bački Petrovac, Padina, Kulpin, Pivnice, Lug, Stara Pazova, Janošik), 24 pevačke grupe i 3 narodna orkestra (prijavljeni orkestar „Rosička“ iz Kovačice nije nastupio).

Gostujući ansamblji su bili: FA „Bukovinka“ (Bravčovo, Slovačka Republika), Dom kulture, Ruski Krstur i KUD „Đura Jakšić“, Maglič (prijavljen Centar narodne umetnosti i obrazovanja Mađara u Vojvodini, Folklorni ansambl Csúrdöngölő nije nastupio). Festival je ugostio više od 1200 učesnika i još toliko posetilaca. Prateće manifestacije bile su: izložba paleta iz Gložana (kafeterija „Pod lipama“) i etno-izložba (na prvom spratu Doma kulture), zatim prezentacija knjige *Slovaci u Srbiji*

Na defilé FF TT nechýbali ani Staropazovčania

Nositelky zlatého pásma

Orchester Komorného zboru Zvonky zo Selenče

Hosťujúce súbory boli: FS Bukovinka (Braväcovo, Slovenská republika), Dom kultúry (Ruský Kerestur) a KUD Ďura Jakšić (Maglič). Prihlásené Stredisko národného umenia a všeobecného vzdelávania Maďarov vo Vojvodine s folklórnym súborom Csüördögölő nevystúpilo. Festival privítal vyše 1200 účastníkov a raz toľko návštevníkov. Sprievodné podujatia boli: výstava Hložianska paleta (kaviareň Pod lipami) a Etnovýstava (na prvom poschodí Domu kultúry), prezentácia knihy Slováci v Srbsku z aspektu kultúry (18. mája v kaviarni Pod lipami) a Tanečný dom (19. mája v areáli amfiteátra).

Festival spoločne organizovali Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny, Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov, Miestne spoločenstvo Hložany a Kultúrno-osvetový spolok Jednota z Hložian.

Účinkujúcich hodnotili dve poroty: Martin Urban, Marijan Pavlov, Darko Lonić (výkon folklórnych súborov) a Adriana Jarolínová, Juraj Ferík a Jarmila Juricová Stupavská (výkon speváckych skupín a orchestrov). Výsledky festivalu:

1 Zlaté pásmo v kategórii tancov

- SKUS hrdinu Janka Čmelíka zo Starej Pazovy, FS Klasy, štylizovaný tanec: *Ľedaľeko od Vojki je Pazova*, autor choreografie Zlatko Ruman;
- SKUS Jánošík z Jánošíka, obyčaj: *Kapustička kislá, moja žena frišká*, autorka choreografie Katarína Mosnáková;
- SKUS Pivnica z Pivnice, FS V pivničkom poli, pôvodný tanec: *Čardáše do kola – Veselo do tanca*, autor choreografie Ján Merník – s návrhom, aby slovenský vojvodinský folklór na Slávnostiach Pod poľanou v Detve v roku 2013 reprezentoval SKUS hrdinu Janka Čmelíka zo Starej Pazovy.

2 Strieborné pásmo v kategórii tancov

- KOS Jednota z Hložian, Mladšia tanečná skupina, štylizovaný tanec: *Na Dunaji šaty praľi*, autor choreografie Jaroslav Kriška;
- KOS Jednota z Hložian, Staršia tanečná skupina, pôvodný tanec: *Mamko moja*, autor choreografie Jaroslav Kriška;

3 Bronzové pásmo v kategórii tancov

- SKOS Detvan z Vojlovic, štylizovaný tanec: *Jaj, Aňička, Aňička*, umelecký vedúci Michal Spišiak.

Odborná porota sa rozhodla udeliť jednu mimoriadnu cenu – špeciálnu cenu za choreografickú prácu, ktorú získal Michal Čiliak, umelecký vedúci a choreograf KUS-u Zvolen Kulpín a SUS-u Krajana-Vojvodina.

Spevácke skupiny

Zlaté pásmo:

- SKUS hrdinu Janka Čmelíka zo Starej Pazovy, Ženská spevácka skupina;
- SKUS Jánošík z Jánošíka, Mužská spevácka skupina, umelecký vedúci Miroslav Bruk.

Strieborné pásmo

- SKOS Detvan z Vojlovic, Ženská spevácka skupina, umelecký vedúci Vladimír Kolárik;
- SKC P. J. Šafarika z Nového Sadu, Dievčenská spevácka skupina, umelecký vedúci Janko Zorjan.

Bronzové pásmo

s aspektu kultúre (ZKVS, 18. mája u kafeteriji „Pod lipama“) i Škola narodnih igara (19. maj u arealu amfiteatra).

Festival su organizovali Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine, Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka, Mesna zajednica Gložan i Kulturno-prosvetno društvo „Jedinstvo“ iz Gložana.

Takmičare su ocenjivala dva žirija: Martin Urban, Marijan Pavlov, Darko Lonić (izvođenje folklornih ansambala) i Adriana Jarolinova, Juraj Ferik i Jarmila Juricova-Stupavska (izvođenje pevačkih grupa i orkestara). Rezultati festivala su sledeći:

1 Zlatna plaketa u kategoriji narodnih igara:

- SKUD „Heroj Janko Čmelik“ iz Stare Pazove, FA „Klasje“ stilizovane igre: *Ľedaľeko od Vojki je Pazova*, autor koreografije: Zlatko Ruman;
- SKUD „Janošík“ iz Janošika obyčaj: *Kapustička kislá, moja žena frišká*, autorka koreografije: Katarina Mosnak;
- SKUD „Pivnice“ iz Pivnica, FA „U pivničkom polju“ izvorne igre: *Čardáše do kola – Veselo do tanca*, autor koreografije: Jan Mernik;

Uz predlog da ovaj ansambl predstavlja naše folklorno stvaralaštvo na svečanostima *Pod poľanou* u Detvi, Slovačka Republika u 2013. godini predstavlja SKUD „Heroj Janko Čmelik“ iz Stare Pazove.

2 Srebrna plaketa u kategoriji narodnih igara:

- KPD „Jedinstvo“ iz Gložana, ml. folklorni ansambl stillizovane igre: *Na Dunaji šaty praľi*, autor koreografije: Jaroslav Kriška;

- KPD „Jedinstvo“ iz Gložana, st. folklorni ansambl izvorne igre: *Mamko moja*, autor koreografije: Jaroslav Kriška

3 Bronzana plaketa u kategoriji narodnih igara:

- SKPD „Ľetvan“ iz Vojlovic stilizovane igre: *Jaj, Aňička, Aňička*, umetnički rukovodilac: Mihal Spišjak

Stručni žiri je odlučio da ove godine dodeli i jedno Specijalno priznanje za koreografiju, koje je pripalo Mihal Čiliaku, umetničkom rukovodiocu i koreografu KUD „Zvolen“ iz Kulpina i SUA „Krajan-Vojvodina“.

Pevačke grupe:

Zlatna plaketa:

- SKUD „Heroj Janko Čmelik“ iz Stare Pazove, ženska pevačka grupa;
- SKUD „Janošík“ iz Janošika, muška pevačka grupa, umetnički rukovodilac: Miroslav Bruk;

Srebrna plaketa:

- SKPD „Ľetvan“ iz Vojlovic, ženska pevačka grupa, umetnički rukovodilac: Vladimir Kolarik;
- SKC „P. J. Šafarik“ iz Novog Sada, devojačka pevačka grupa, umetnički rukovodilac: Janko Zorjan;

Bronzana plaketa:

- KIC „Kisač“, ženska pevačka grupa, umetnički rukovodilac: Miroslav Kardelis;

Narodni orkestri:

Zlatna plaketa:

- SKC „P. J. Šafarik“ iz Novog Sada, umetnički rukovodilac: Leonora Suđi;

Srebrna plaketa:

- SKPD „Ľetvan“ iz Vojlovic, umetnički rukovodilac:

Ženská spevácka skupina z Kysáča

Defilé smeruje k hložianskemu amfiteátru

- KIS Kysáč, Ženská spevácka skupina, umelecký vedúci Miroslav Kardelis.

Ludové orchestre

Zlaté pásmo

- SKC P. J. Šafárika z Nového Sadu, umelecká vedúca Leonóra Súdiová.

Strieborné pásmo

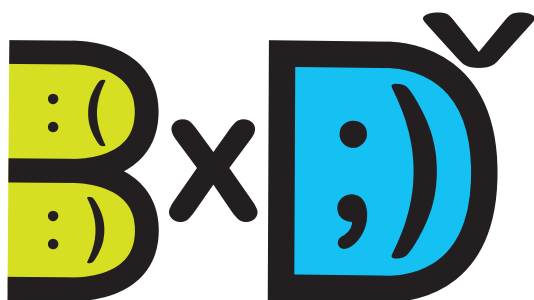
- SKOS Detvan z Vojlovice, umelecký vedúci: Vladimír Kolárik;

- Orchester Komorného zboru Zvony zo Selenče, umelecký vedúci Juraj Sudi.

Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov pripravil propagačný materiál (pozvánky, plagáty, vstupenky) a vypracoval bulletin, v ktorom textom a bohatým fotografickým materiálom (v dizajne Ľulu Šantu) predstavil program podujatia a všetky účinkujúce súbory. Ústav sa tiež podieľal na príprave úvodného programu: Najprv sa predstavili všetky účinkujúce súbory, z ktorých po tri páry zostali na javisku. Ich vstup sprevádzal orchester Rosička. Uvádzali ich moderátorky Jana Kováčová a Anna Funtíková. Po slávnostných príhovoroch otvorili festival Katarína Dobriková a Michal Hatalja – zástupcovia KOS-u Jednota z Hložian, ktorý bol víťazom 41. ročníka. Zaznela festivalová zvučka, zdvihla sa vlajka a všetky páry na javisku si spoločne zatancovali. Takýto otvárací program navrhli Katarína Mosnáková a Jaroslav Kriška.

V roku 2012 sa na festivale po prvýkrát podarilo uviesť do činnosti aj Tanečný dom, ktorý prilákal početných okoloidúcich. Tí si zatancovali vojlovické tapantoše, hložiansky zmačavý tanec a pazovský trasený čardáš – špecifické tance Slovákov žijúcich vo Vojvovici, v Hložianoch a v Starej Pazove. Učiteľmi tancov boli Michal Spišiak, Katarína Dobriková a Zlatko Ruman, sprevádzali ich hudobníci z rôznych slovenských dedín. Túto vyše hodinovú tanečnú školu v areáli amfiteátra viedla Katarína Mosnáková.

19. PREHLIADKA DETSKEJ DIVADELNEJ TVORBY 3XĎ

19. prehliadka detskej divadelnej tvorby 3xĎ sa uskutočnila 16. – 18. novembra 2012 v Starej Pazove. Spoločne ju zorganizovali Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny, Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov, Obec Stará Pazova a SKUS hrdinu Janka Čmelíka zo Starej Pazovy. Manažérom festivalu bol Alexander Bako.

Na scéne Slovenského divadla VHV v Starej Pazove vystúpilo

Vladimír Kolarik;

- Orkestar Kamernog hora „Zvona“ iz Selenče, umetnički rukovodilac: Juraj Sudi;

Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka štampao je propagandni materijal (pozivnice, plakate, propusnice) i bilten u kome je posredstvom teksta i foto-materijala (dizajn Ľula Šanta) predstavio program manifestacije i sve ansamble koji su učestvovali. ZKVS je takođe učestvovala u pripremi programa otvaranja festivala: kroz scenu su prošli svi ansambli kako bi se predstavili publici, a od svakog ansambla po tri para su ostajala na bini. Njihov ulazak na scenu pratio je orkestar „Rosička“, kao i originalni tekst autorke Anamarije Boldocke-Grbić. Moderator festivala bile su Jana Kovač i Ana Funčík. Nakon svečanog govora festival su otvorili Katarina Dobrik i Mihal Hatalja – predstavnici KPD „Jedinstvo“ iz Gložana, koji je bio pobjednik 41. FF *Tancuj, tancuj....* Začula se himna festivala, podignuta je festivalska zastava i svi parovi koji su bili na sceni izveli su jednu narodnu igru. Ovaj program su predložili i sa učesnicima festivala pripremili Katarina Mosnak i Jaroslav Kriška.

Godine 2012. na ovom festivalu se po prvi put organizovala Škola narodnih igara koja je privukla pažnju velikog broja posetilaca koji su imali mogućnost da nauče specifične igre Slovačka iz Vojlovice, Gložana i Stare Pazove. Predavači su bili Mihal Spišjak, Katarina Dobrik i Zlatko Ruman, a pratili su ih muzičari iz raznih slovačkih sredina. Ova akcija održana je pod rukovodstvom Katarine Mosnak, u arealu amfiteatra, u periodu između dva koncerta narodnih igara.

19. SMOTRA DEČIJEG POZORIŠNOG STVARALAŠTVA 3XĎ

19. smotra dečijeg pozorišnog stvaralaštva 3xĎ održavala se u periodu od 16. – 18. novembra 2012. u Staroj Pazovi. Organizatori su bili Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine, Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka, Opština Stara Pazova i SKUD „Heroj Janko Čmelik“ iz Stare Pazove. Menadžer festivala bio je Aleksandar Bako.

Na sceni Slovačkog pozorišta VHV u Staroj Pazovi nastupilo je ukupno 302 dece iz raznih krajeva Vojvodine: Bačkog Petrovca, Boljevaca, Erdevika, Padine, Belog Blata, Vojlovice, Selenče, Araca, Šida i Stare Pazove. Gosti festivala bili su Dramski studio „Pečurko“ iz Novog Sada i Dečije pozorište „Ochotniček“ iz Puhova, iz Slovačke Republike. U takmičarskoj konkurenciji bilo je 14 predstava. Manifestaciju je otvorio Jan Varšo, ambasador Slovačke Republike u Srbiji, dok je prisutne

Otvorenie 3xD v roku 2012 moderovali Branislav Foltan a Ema Kočičová

tristo dva detí z rôznych kútov Vojvodiny: z Báčskeho Petrovca, Boľoviec, Erdevika, Padiny, Bieleho Blata, Vojlovice, Selenče, Aradáča, zo Šidu a zo Starej Pazovy. Boli tu aj hosťujúce súbory Dramatické štúdio Pečurko z Nového Sadu a Detské divadlo Ochotníček z Púchova zo Slovenska. O ceny sa uchádzalo štrnásť predstavení. Podujatie otvoril Ján Varšo, veľvyslanec Slovenskej republiky v Srbsku, a pozdravný príhovor mala aj predsedníčka NRSNM Anna Tomanová-Makanová.

Všetky predstavenia sledovala detská porota (Martin Krajčík, Kristína Okerová, Ksénia Gašparová, Anna Števaková a Miluška Vranková), ako aj odborná porota (Ján Makan, režisér, Milina Florianová, zodpovedná redaktorka slovenskej redakcie Novosadského rozhlasu, Peter Hudák, režisér, a Lýdia Geleťovská, profesorka triednej výučby). Odborná porota udelila nasledovné ceny:

- cenu za najlepšiu ženskú epizódnu postavu získala Jána Viergová z Aradáča;
- cenu za najlepšiu mužskú epizódnu postavu získal Vladimír Fodor zo Šidu;
- cenu za najlepšiu dievčenskú postavu získala Jana Rumanová zo Starej Pazovy;
- cenu za najlepší mužský herecký výkon získal Miroslav Macák z Báčskeho Petrovca;
- cenu za najlepšiu choreografiu a výber hudby získala Alisa Oravcová z Vojlovice;
- cenu za najlepšiu réžiu získala Milka Petrovičová z Padiny za predstavenie Dedko rieši záhady;
- osobitnú cenu Martina Uhríka získal Divadelný súbor zo Starej Pazovy;
- titul najlepšieho predstavenia získala Rozprávka na dobrú noc v prednese Divadelného súboru Základnej školy Janka Čmelíka, MO MS-u a SKUS-u hrdinu Janka Čmelíka zo Starej Pazovy

Ku skvalitneniu tohto festivalu prispel projekt divadelnej komisie výboru pre kultúru NRSNM, ktorý pod vedením Jána Makana sa usiloval vzbudiť záujem pedagógov, aby začali na základných školách opäť nacvičovať divadelné predstavenia. Výsledkom je pozoruhodný počet účinkujúcich detských súborov.

Ústav pripravil propagačný materiál ako pozvánky, plagáty, diplomy, skladačky, letáky. Texty napísala Katarína Mosnáková a o grafické stvárnenie sa zaslúžil Ľula Šanta.

Ústav zabezpečil aj umelecké stvárnenie záverečného ceremonálu. Program pripravil Ján Privizer, scenár Katarína

pozdravila i predsedníčka NSSNM Ana Tomanová-Makanová.

Sve predstave pratio je dečiji žiri (Martin Krajčík, Kristína Okerová, Ksenija Gašparová, Ana Števaková i Miluška Vranková), kao i stručni žiri (Jan Makan, reditelj, Milina Florianová, odgovorna urednica slovačke redakcije Novosadskog radija, Peter Hudak, reditelj i Lidija Geleťovski, prof. razredne nastave). Stručni žiri dodelio je sledeće nagrade:

- nagrada za najbolju žensku epizodnu ulogu: Jana Vjergova iz Araca;
- nagrada za najbolju mušku epizodnu ulogu: Vladimir Fodor iz Šida;
- nagrada za najbolju žensku ulogu: Jana Ruman iz Stare Pazove;
- nagrada za najbolju mušku ulogu: Miroslav Macak iz Bačkog Petrovca;
- nagrada za najbolju koreografiju i odabir muzike: Alisa Oravec iz Vojlovice;
- nagrada za najbolju režiju: Milka Petrovič iz Padine za predstavu Dedko rieši záhady;
- Specijalnu nagradu Martina Uhríka dobio je pozorišni ansambl iz Stare Pazove;
- za najbolju predstavu proglašena je Priča za laku noć u izvođenju pozorišnog ansambla Osnovne škole „Janko Čmelik“, MOMS i SKUD-a „Heroj Janko Čmelik“ iz Stare Pazove.

Unapređivanju ovog festivala doprineo je projekat pozorišne komisije Odbora za kulturu NSSNM koji je u koordinaciji Jana Makana imao za cilj da probudi interesovanje pedagoga da u osnovnim školama ponovo ožive rad dečijih pozorišnih sekcija. Rezultat ovog projekta je veliki broj dečijih ansambala koji su učestvovali na smotri, što je u stvari bila i osnova za pristupanje kvalitetnijoj organizaciji celokupne manifestacije.

ZKVS je pripremio celokupni propagandni materijal: pozivnice, plakate, diplome, brošure, letke, za čiji je tekstualni sadržaj bila zadužena Katarina Mosnak, dok je dizajner bio Ľula Šanta.

ZKVS je takođe bio zadužen za umetnički prikaz svečanog zatvaranja smotre. Program čiju režiju potpisuje Jan Privizer, scenario Katarina Mosnak (po motivima priče So vrednija od zlata) i muziku Milana Sklabinski, formom predstave postavio je pitanje: Da li će ikada umetnost biti vrednija od zlata? Ujedno je na zanimljiv način (uz pomoć glumaca Denise Mihaljove, Branislava Čemana, Milana Klinka, Tatjane Klinkove, Ivane

Na záver festivalu 3xĎ odznelo divadielko Umenie nad zlato

Zábery z predstavenia petrovských ochotníkov

Mosnáková (podľa rozprávky Sol' nad zlato) a hudbu Milana Sklabinská. Prostredníctvom divadelného predstavenia sa nastolila otázka, či sa niekedy stane, že umenie bude viac než zlato. Zároveň zaujímavým spôsobom (za pomoci hercov Denisy Miháľovej, Branislava Čemana, Milana Klinku, Tatiany Klinkovej, Ivany Vozárovej, Ivana Privízera, Jána Žolnaja a Svetlany Gaškovej) boli predstavené účinkujúce súbory a začal sa ceremoniál udeľovania cien.

M. Sklabinská (hudba), K. Mosnáková (text) a E. Malina (hudobná úprava) zložili špeciálne pre túto prehliadku pieseň Mnohokrát Ď., ktorá sa stala festivalovým hitom.

OTVÁRACÍ PROGRAM SLOVENSKÝCH NÁRODNÝCH SLÁVNOSTÍ

Slovenska Benková Martinková a Anna Struhárová v prednese slovenských ľudových piesní

V roku 2012 Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov pripravil umelecký úvodný program 51. slovenských národných slávností. To mu umožnil konkurz Výboru pre kultúru Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny v Srbsku, na ktorý ÚKVS zaslal scenár. Otvárací program finančne podporil Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí i sám ústav. O otváracom programe SNS sa písalo mnoho. Uvádzame, ako ho videl novinár týždenníka Hlas ľudu Juraj Bartoš:

Pekný príbeh modrým atramentom do Knihy šľachetnej

Poriadnu časť produkcie, ktorá prevyšuje priemer tohtoročnej kultúrnej či duchovnej tvorby Slovákov žijúcich v Srbsku, ukázalo asi 50 účastníkov pútavo koncipovaného a temer na výbornú zrealizovaného programu *Otvorená kniha šľachetná*. Sieň Slovenského vojvodinského divadla v Bačskom Petrovci v piatkový podvečer prvého dňa 51. slovenských národných slávností (3. augusta) do posledného miesta vyplnili diváci. Hoci sa počas pol druhu hodiny trpezlivo varili vo vlastnej šťave, nikto nezdupkal. Všetci každé predvedené číslo odmenili hlasným úprimným potleskom; emócie ako bumerang putovali od protagonistov ku konzumentom a v opačnom smere. O otvárací program slávností, ktorý vyznel ako osviežujúca a očisťujúca sprcha, sa postarali: Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny v Srbsku a Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov. Za „trest“ prichodí dať im za úlohu pripraviť ho (podľa možnosti bez menších technických nedopatrení) aj o rok.

Vozarove, Ivana Privízera, Jana Žolnaja i Svetlane Gaškovej predstavio sve ansamble koji su učestvovali na smotri i najavio ceremoniju dodele nagrada.

Za ovu smotru pripremili smo i kompoziciju *Mnohokrát Ď* (muzika: M. Sklabinski, tekst K. Mosnak, muzički aranžman: Ervin Malina), koja je među malim i velikim posetiocima 3xĎ postala pravi festivalski hit.

PROGRAM OTVARANJA SLOVAČKIH NARODNIH SVEČANOSTI

Laureáti Zlatej brány - DFS z Hložian tiež vystúpili na Otváracom programe SNS

Godine 2012. Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka potpisao je umetničku realizaciju Programa otvaranja 51. slovačkih narodnih svečanosti. To mu je omogućio konkurs koji svake godine raspisuje Odbor za kulturu Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine u Srbiji, a na koji je ZKVS konkurisao. Program otvaranja SNS finansijski podržava Kancelarija za Slovake u inostranstvu, međutim ove godine je sredstva za njegovu realizaciju obezbedio i sam Zavod. O Programu otvaranja se mnogo govorilo, a kako ga je video novinar nedeljnika *Hlas ľudu* Juraj Bartoš možete da pročitate ovde:

U Knjigu plemenitu plavim mastilom upisana lepa priča

Dobar deo produkcije, koji je zaista iznad proseka ovogodišnjeg kulturnog i duhovnog stvaralaštva Slovaka u Srbiji, promovisalo je oko 50 učesnika kroz zanimljivo koncipiran i gotovo odlično realizovan program pod nazivom Otvorena knjiga plemenita. Sala Slovačkog vojvođanskog pozorišta u Bačkom Petrovcu je u petak u večernjim časovima - prvog dana 51. slovačkih narodnih svečanosti (3. avgusta) do poslednjeg mesta bila popunjena. Iako su se tokom prvih pola sata gledaoci strpljivo „kupali“ u sopstvenom znoju, niko nije pobeagao. Svi su svaku tačku programa nagradili glasnim, iskrenim aplauzom; emocije su kao bumerang putovale od protagonista ka konzumentima i natrag. Za ovakav program otvaranja, koji je došao kao osvežavajući i pročišćujući tuš, pobrinuli su se Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine i Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka. Za „kaznu“ im treba dati zadatak da program otvaranja SNS (po mogućstvu bez manjih tehničkih problema) realizuju i sledeće godine.

Záber z predstavenia Hugo Karas

Jaroslava Vrškova Opavská

Príhovor predsedu vlády Srbskej republiky Ivicu Dačića na otvorení 51. SNS

Príbeh odvíjajúci sa na vkusne pripravenej scéne – až divákovi prišlo do nej zahryznúť; veď len na stene v úzadí viselo zo tristo krásnych šťavnatých jabĺk opatrených mašličkami, a vpredu, na rube javiska, ako i v košoch, pri ktorých sídlili herci – moderátori, ich bolo podstatne viac – na jednej strane vyznel ako óda na publikáciu Slováci v Srbsku z aspektu kultúry (vo vydaní ÚKVS vyšla na začiatku roka). Na strane druhej mal pečať žatvy úspechov, ktoré dosiahli jednotlivci na poli hudby a spevu, literatúry, výtvarníctva, či kolektívy, t. j. súbory v oblasti folklórneho prejavu, divadelníctva a iných druhov kultúrnej tvorivosti vojvodinských Slovákov. Oblažujúci nápoj lásky k vlastnej identite občerstvil nielen obecenstvo v pekelné „vykúrenej“ sále, ale aj tých (šťastlivcov), ktorí z chutného koktailu hudby, pohybu, slova a obrazov – z javiska a videobeamu – konzumovali pri televíznych obrazovkách v priamom prenose na druhom programe TV Vojvodina.

Bolo tam toho, oho-ho-ho-hó... S pôžitkom sme sa vhlbovali do husľového sólového kumštu Ivany Jašovej, ktorá si hudobné vložky cibí v Spojených štátoch amerických. Videli sme úryvky z divadelných inscenácií odmenených na našich divadelných prehliadkach: Óda na rovinu (Divadlo VHV Báčsky Petrovec, réžia Peter Serge Butko) a Hugo Karas (Ochotnícke divadlo KIS Kysáč, réžia Ivan Hansman Jesenský), tiež predstavenie Neresti ľudstva (Divadlo VHV Stará Pazova, réžia Miroslav Kožik). Recitovali majstri ústneho umeleckého prednesu: Laura Pantelićová a Rastislav Labáth.

Dlane veru nešetřili ani ostrí chlapi, ktorí vpredu strážili celebrity od nie celkom dobiedzavých fotoaparátov. Najmä keď víťazné skladby z tunajších festivalov zanôtili Maja Miloševićová, Marína Zahorcová a Iveta Petrovičová. Čo povedať o prednesoch decentných grácií, majiteľiek úchvatne rozochvených hlasiviek Slovenky Benkovej-Martinkovej, Anny Struhárovej, Anity Rybárovej a Sabíny Trbarovej? Nič, iba zatlieskať a zvolať hlasné – bravo! Za rozspievanú prechádzku, pri ktorej nás rozcítene zaviedli do temer všetkých slovenských či aspoň čiastočne slovensky dýchajúcich vojvodinských dedín a miest. Oduševnenie tiež vyvolali najmladší folkloristi KOS Jednota z Hložian, keď predviedli detské hry. Prach na pódiu rozvířili aj skvelí tanečníci Folklórneho súboru Klasy zo Starej Pazovy... Konečne: klobúk dolu pred výkonom orchestra, ktorý pod vedením Ervína Malinu (bas) s chuťou hral priamo najjavisku, pričom sa jeho členovia pod jednotlivé melódie podpísali i ako autori úprav. V jeho zostave boli aj Sergej Šapovalov (husle), Đorđe Petriško (druhé husle), Vladimír Turčan (viola), Andrea Berendika (flauta) a doplnili ho Ján Petráš (klávesy), Ján Litavský (bicie) a Miroslav Opavský (harmonika).

Každú novú stranu obohacujúceho „čítania“ Otvorenej knihy šľachetnej – formou večerných dialógov šantivých deciek a ukážkovo starostlivej mamy – pomohli pochopiť „rozprávači“ Andrea Vozárová, Laura Pantelićová, Darko Opavský a Branislav Pop. Vedení autorským tímom v zložení: Milina Sklabinská (scenár), Miroslav Benka (réžia, výprava a kostýmy), Katarína Mosnáková a Martin Prebudila (spolupracovníci) a Ján Makan (televízna réžia), mladý neformálny kolektív talentovaných ľudí vlastne napísal ďalší páčivý príbeh – modrým atramentom – do takmer tristostranovej knihy trvania slovenského ducha na žirnej vojvodinskej rovine.

(Juraj Bartoš, Hlas ľudu, ročník 69, č. 32/4503/ str. 7.)

Događaj se dešavao na ukusno pripremljenoj sceni – otvarajući gledaocima apetit; samo na zadnjem zidu scenografije visilo je oko 300 prelepih sočnih jabuka ukrašenih mašnicama, a napred uz ivicu podijuma, kao i u košarama, pored kojih su bili glumci – voditelji, bilo ih je mnogo više – s jedne strane podsećao je na odu publikaciji Slovaci u Srbiji s aspekta kulture (izašla je početkom tekuće godine u izdanju ZKVS). Sa druge strane, program je imao pečat žetve uspeha, koje su pojedinci postigli na polju muzike i pesme, književnosti, likovne umetnosti, odn. kolektivi tj. ansamblu u oblasti folkloru, pozorišne umetnosti i drugih oblika kulturnog stvaralaštva vojvođanskih Slovaka. Ljubavni napitak za lični identitet osvežio je ne samo auditorijum u pakleno vrućoj sali, već i one (srećnike) koji su ukusan koktel od muzike, pokreta, reči i slike sa scene i video bima konzumirali sa TV ekrana u direktnom prenosu na drugom programu TV Vojvodine.

Bilo je toga oho-ho... Sa užitkom smo pratili solo nastup violinistkinje Ivane Jašo, koja svoj muzički talenat usavršava u Sjedinjenim Američkim Državama. Videli smo scene iz pozorišnih inscenacija nagrađenih na našim pozorišnim smotrama: Oda ravnici (Pozorište VHV Petrovac, režija Peter Serge Butko) i Hugo Karas (Amatersko pozorište KIS Kisač, režija Ivan Hansman Jesenski), kao i predstave Poroci čovečanstva (Pozorište VHV Stara Pazova, režija Miroslav Kožik); majstore u izvođenju poezije (Laura Pantelić i Rastislav Labat).

Aplaudirali su čak i strogi momci iz obezbeđenja, koji su čuvali selebitije od ne tako upornih fotoaparata, naročito kada su solistkinje Maja Milošević, Marina Zahorec i Iveta Petrović pevale pobedničke festivalske pesme. Šta reći o izvođenju decentnih gracija Slovenke Benkove-Martinkove, Ane Struhar, Anite Riba i Sabine Trbarove? Ništa, samo aplaudirati i glasno uzviknuti – bravo, za raspevanu šetnju kroz skoro sva slovačka ili delimično slovačka sela i mesta u Srbiji. Oduševljenje publike izazvali su i najmlađi folklorši KPD „Jednota“ iz Gložana uz izvođenje koreografije Dečije igre. Prašinu sa podijuma podigli su i izvrsni igrači Folklornog ansambla „Klasje“ iz Stare Pazove... Konačno: skidamo kapu orkestru pod rukovodstvom Ervína Maline (bas), koji je uživo svirao na podijumu sa velikom slašću, pri čemu su se neki od njegovih članova potpisali ispod pojedinih kompozicija i kao autori aranžmana. U sastavu orkestra bili su: Sergej Šapovalov (violina), Đorđe Petriško (druga violina), Vladimír Turčan (viola), Andrea Berendika (flauta). U pojedinim numerama pridružili su im se i Jan Petraš (klavijature), Jan Litavski (bubanj) i Miroslav Opavski (harmonika).

Svaku novu stranicu obogaćujućeg „čitanja“ Otvorene knjige plemenite – u formi večernjih dijaloga između razigrane dece i brižne majke pripovedali su gledaocima Andrea Vozar, Laura Pantelić, Darko Opavski i Branislav Pop. Pod vođstvom autorskog tima u sastavu: Milina Sklabinski (scenario), Miroslav Benka (režija, scenografija i kostimi), Katarina Mosnak i Martin Prebudila (saradnici) i Jan Makan (televizijska režija), mladi neformalni kolektiv talentovanih ljudi napisao je novi događaj – plavim mastilom – u knjigu od skoro četiristo strana obitavanja slovačkog duha na vojvođanskoj ravnici.

(Juraj Bartoš, objavljeno u nedeljniku Hlas ľudu, godište 69, br. 32/4503/ str. 7.)

Ona. S kuními očami

Milan Sudiho počas výstavy v ÚKVŠ

Anjel v paneláku

VÝSTAVA MILANA SÚDIHO

Oblasť výtvarníctva vojvodinských Slovákov charakterizuje najmä vysoký počet aktívne tvoriacich akademických umelcov a insitných maliarov. Aj Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov sa úspešne podieľal na propagovaní ich tvorby u nás a v zahraničí. Podobne ako v predchádzajúcich rokoch bola v ústave aj v roku 2012 usporiadaná výstava umeleckých diel. Teraz išlo o jubilanta – sedemdesiatnika Milana Sudiho, ktorý predstavil svoju najnovšiu tvorbu z cyklu *Náladovky*. Na výstave hovorili výtvarní kritici Sava Stepanov a Vladimír Valentík a otvorila ju predsedníčka Výboru pre kultúru NRSNM Annamária Boldocká-Grbičová. Vystúpila aj baletka Ista Stepanovová, ktorá akoby oživila jeden z častých motív na obrazoch Milana Sudiho.

Vernisáž bola 2. augusta 2012 ako jeden z programov Slovenských národných slávností. V tohtoročnom *Majāku* uverejňujeme príhovor Annamárie Boldockej-Grbičovej, ktorá výstavu slávnostne otvorila.

Milanovi Súdimu, „pobratimcovi“ kozmických madon

Nikdy sme totiž neboli ľahostajní voči Milanovi Súdimu – už vtedy nie, keď sa ako bratislavský žiak zjavil na výtvarníckej scéne a plnohodnotne sa zaradil medzi našu výtvarnícku akademickú elitu. Ani vtedy, keď sa túlal svetom, ani keď učil na petrovskom gymnáziu a reportážami pookrieval vlny novosadského rozhlasu. Azostalismemunáklonní. Naslovovzatý umelec. Akýsi farbológ. Človek abstraktnej expresie, ktorý ako taký dovidí do najjemnocitnejších, najfajnejších odtieňov. Tvrdím to ako jeho žiačka z novosadského rozhlasu a dovoľm si to tvrdiť aj v mene Výboru pre kultúru Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny.

Nie sme ľahostajní voči Súdiovcom – voči celému tomuto súdiovskému umeleckému korpusu. S nimi sme vždy ako v domčeku pre vtáky: čakáme len na to, kedy poklopú po svojom sklenom ja, aby zazvonili.

S tým Súdihu umením a tvorbou sa to zdá byť len navonok akosi jednoduché. Len navonok sa zdá, že tvorí ad hoc, náhodou, zľahka, v dychu. Ešte ako hlboko premýšľa o svetabôli! Ináč by nedokázal, dovoľm si to povedať, takou kysáčskou nonšalanciou, ironickým ostrím, nadaním nesúdeného herca a lekára ozrejmiť obraz, rovnako tak, ako si ozrejmuje život. Priam šteboce o svojich zámeroch z obrazu. V každom zareagoval na existenčné osudy, trápenia a tajomstvá... Tam, kam nedovídi, nedočiahne človek, dočiahne maliar Sudi. Hoci sa musí postaviť na špičky prstov ako baletky z jeho cyklu. Najviac mu asi vyhovuje takáto pozícia - na hrane, odkiaľ odreaguje na to, čím žije.

Rade Šerbedžija vyspieval U mome žive nemiru, pobratimstva lica u svemiru. Nášmu oslávencovi, majstrovi Súdimu, „pobratimcovi“ kozmických madon, v mene nás všetkých želim rezký ťah štetca, ktorý vyčarí plnohodnotné viacvrstevné cykly, akým je bezpochyby aj tento najnovší. Za to mu vďačí celá naša kultúrna verejnosť.

Dovoľme tejto výstave, aby sa nám otvorila v celej svojej kráse.

IZLOŽBA MILANA SUĐIJA

Oblasť likovne umetnosti vojvođanskih Slovaka karakteriše pre svega veliki broj stvaralački aktivnih akademskih umetnika i naivnih slikara. I ZKVS je svojom delatnošću uzeo učešća u propagiranju njihovog stvaralaštva kod nas i u inostranstvu. Slično kao i prethodnih godina, u ZKVS bila je u 2012. godini organizovana izložba umetničkih dela. Ovog puta se radilo o jublantu, sedamdesetogodišnjaku Milanu Suđiju koji je u ZKVS predstavio svoje najnovije stvaralaštvo iz ciklusa *Náladovky*. Na izložbi su govorili likovni kritičari Sava Stepanov i Vladimír Valentík, a otvorila ju je predsednica Odbora za kulturu NSSNM Anamarija Boldocki-Grbić. Jedinstvenosti ovog događaja doprinela je i balerina Ista Stepanov, koja kao da je oživila jedan od čestih motiva sa slika Milana Suđija.

Svečano otvaranje izložbe bilo je u četvrtak 2. avgusta 2012. kao jedan od programa Slovačkih narodnih svečanosti. U ovogodišnjem *Majāku* objavljujemo govor Anamarije Boldocki-Grbić, koja je otvorila izložbu.

Milanu Suđiju, „pobratimu“ kosmičkih madona

Nikad nismo bili ravnodušni prema Milanu Suđiju – ni onda kada se kao bratislavski student pojavio na likovnoj sceni i ravnopravno se uvrstio u našu akademsku likovnu elitu. Pa čak ni onda kada je lutao svetom, kada je predavao u petrovačkoj Gimnaziji ili kada nam je svojim reportažama iz Novosadskog radija ulepšavao dane. Uvek smo mu bili privrženi. Pravi umetnik. Poput nekakvog koloritologa. Čovek apstraktne ekspresije koji kao takav zna da dopre do najtananijih, najlepših nijansi. Govorim to kao njegova učenica iz Novosadskog radija, kao njegova sunarodnica, a sada i u ime Odbora za kulturu Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine.

Nismo ravnodušni ni prema celoj porodici Suđi – prema celokupnom suđijevskom umetničkom korpusu – sa njima se uvek osećamo kao u kućici za ptice – samo čekamo kada će pokucati na svoje stakleno ja - kada će pozvoniti.

Na prvi pogled bismo možda pomislili da su Suđijeva umetnost i stvaralaštvo nekako jednostavni. Da stvara ad hoc, slučajno, lagano, u jednom dahu. Ali, on itekako razmišlja o tome šta muči ovaj svet! Drugačije ne bi ni uspeo da svojom kisačkom nonšalantnošću, ironičkom ostricom, talentom nesuđenog glumca i lekara razjasni sliku, pojednako kao što sebi razjašnjava život. Možemo gotovo čuti cvrkut iz njegovih slika. Svaka od njih je reakcija na životne sudbine, brige i misterije... To što ne može da vidi ili dosegne ljudsko oko, to doseže slikar Suđi. Mada ponekad mora da se podigne na vrhove prstiju na nogama, slično kao balerine iz njegovog ciklusa. Ovaj položaj, čini se da mu najviše odgovara – da stoji na ivici odakle može da reaguje na ono što ispunjava njegov život.

Rade Šerbedžija je ispevao: „U mome žive nemiru, pobratimstva lica u svemiru“. Našem slavljenu, maestru Suđiju, „pobratimu“ kosmičkih madona, u ime svih nas želim da ima žustar pokret kičice, koji će izmamiti punovredne i višeslojne cikluse kao što je i ovaj najnoviji. Na tome mu je zahvalna cela naša kulturna javnost.

Dozvolimo ovoj izložbi da nam se otvori svom svojom lepotom.

POZNATE LIČNOSTI VOJVODANSKIH SLOVAKA KIČICOM PAVLA ČANJIJA

SLOVENSKÍ VOJVODINSKÍ KULTÚRNÍ DEJATELIA ŠTETCOM PAVLA ČÁNIHO

V roku 2012 Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov realizoval druhú fázu projektu, ktorého výsledkom sú výtvarné portréty osobností slovenskej vojvodinskej kultúry. Prvé štyri obrazy v roku 2011 zhotovil Pavel Pop, zatiaľ čo najnovšie – podobizne akademickej maliarky Zuzky Medvedovej a básnika Michala Babinku – stvárnil Pavel Čáni, umelec známy nielen vo vojvodinskom, ale aj v celoslovenskom kontexte vizuálneho umenia, ktorý sa k zhotoveným olejomalbám vyjadril takto:

Portrétom sa zaoberám od samých začiatkov výtvarného prejavu. Robil som ich ako kresby, grafiky a maľby. Pri tvorbe portrétu mám absolútne subjektívny vzťah k portrétovanej osobe. Zavčasu som pochopil, že portrét nie je predovšetkým podobizeň, mechanické kopírovanie – napodobnenie konkrétnej osoby. Portrét nie je korpus z mäsa, kostí..., nie je ani habitus. Portrét sa týka vzťahu dvoch osôb, je výsledkom ich aktívnej komunikácie. Tá komunikácia môže byť priama a nepriama za pomoci určitého média. Človek žije v konkrétnom časo-priestore. Portrét sublimuje jeho habitus.

Osobne som poznal Michala Babinku. Priateľil sa s mojím otcom, boli si blízki. Preto som ho maľoval tak, aby portrét bol predovšetkým OBRAZ a nie odraz. Parafrázujem Leonarda da Vinciho a jeho výrok o zrkadlovom obraze – odraze. Preto je na portréte Babinku forma obrazu jemne posunutá do surrealistickej situácie.

Zuzka Medvedová sa dostala do môjho života počas gymnaziálnych rokov. Profesorka výtvarného umenia Zlata Kišgeciová nás žiakov viackrát zaviedla do Zuzkinho ateliéru. Už vtedy som seba videl ako umelca – maliara. Medvedová sa mi zdala byť ako diskretná dáma, ktorá nepatrí do Petrovca, ale svetu – metropolám. Bol som príliš mladý, mýlil som sa. Tak ako ja teraz, tak aj ona vtedy patrila Petrovcu, Slovákom. Dúfam, že je to OBRAZ Zuzky Medvedovej.

Projekt už druhý rok podporuje Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí, čím na jednej strane podnecuje výtvarnú tvorbu súčasných akademických maliarov z radov vojvodinských Slovákov a na druhej strane pomáha vytvoriť trvalú spomienku na významných kultúrnych dejateľov, ktorí sa v minulosti pričínili o rozvoj slovenskej kultúry mimo územia Slovenska.

Portréty vystavujeme v Ústave pre kultúru vojvodinských Slovákov. Ústav plánuje v portrétovaní osobností pokračovať. Po doplnení zbierky ďalšími portrétmi bude výstava v Srbsku a aj v zahraničí.

Protekle godine Zavod za kulturu vojvodanskih Slovaka realizovao je drugu fazu projekta čiji su rezultat naslikani portreti ličnosti iz oblasti slovačke vojvodanske kulture. Autor prva četiri portreta u 2011. godini je Pavel Pop, dok je ove najnovije, portret akademske slikarke Zuzke Medvedove i portret pesnika Mihala Babinke naslikao Pavel Čanji, poznati umetnik ne samo u vojvodanskom, već i u sveslovačkom kontekstu vizuelne umetnosti, koji je za ova ulja na platnu rekao sledeće:

Portretom se bavim od samih početaka svog likovnog stvaralaštva. Radio sam ih kao crteže, grafike i slike. Prilikom stvaranja portreta imam apsolutno subjektivan odnos prema osobi koju slikam. Shvatio sam na vreme da portret nije samo mehaničko kopiranje lika – imitacija konkretne osobe. Portret nije korpus mesa, kostiju..., a nije ni habitus. Portret je rezultat odnosa dva čoveka, njihove aktivne komunikacije. Ta komunikacija može da bude direktna ili indirektna preko nekog medija. Čovek živi u konkretnom vremenskom prostoru. Portret sublimira njegov habitus.

Lično sam poznao Mihala Babinku. Družio se sa mojim ocem, bili su bliski. Zbog toga sam ga naslikao tako da njegov portret bude prvenstveno SLIKA a ne odraz. Parafriziram Leonarda da Vinčija i njegovu tezu o slici kao odrazu u ogledalu. Zbog toga je na portretu Babinke forma slike blago pomerena u nadrealističku situaciju.

Zuska Medvedova je u moj život ušla za vreme gimnazijskih dana. Profesorka likovne umetnosti Zlata Kišgeci je svoje učenike nekoliko puta odvela u Zuskin atelje. Već tada sam sebe mogao da zamislim kao umetnika – slikara. Medvedova mi se činila kao diskretna dama koja ne pripada Petrovcu, već svetu – metropolama. Bio sam poprilično mlad, prevario sam se. Kao ja sada, tako je i ona u to vreme pripadala Petrovcu, Slovacima. Nadam se da je ovo SLIKA Zuzke Medvedove.

Projekat već drugu godinu zaredom podržava Kancelarija za Slovake u inostranstvu čime sa jedne strane podstiče stvaralaštvo savremenih akademskih slikara iz redova vojvodanskih Slovaka, a sa druge strane doprinosi očuvanju sećanja na značajne ličnosti iz oblasti kulture koje su u prošlosti podsticale razvoj slovačke kulture van teritorije Slovačke Republike.

Portreti se sada nalaze u Zavodu za kulturu vojvodanskih Slovaka koji planira da i u narednim godinama nastavi sa realizacijom ovog projekta. Nakon što se kolekcija popuni sa još nekoliko portreta, planiramo da organizujemo izložbu u Srbiji i inostranstvu.

Pivničania v svadobnom kroji

Ľudová izba Zuzany Kolárovej v Jánošíku

PANELOVÉ FOTOGRAFIE MICHALA MADACKÉHO

V marci 2012 Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov urobil výber najkrajších fotografií Michala Madackého z knihy Slováci v Srbsku z aspektu kultúry a dal ich vyrobiť vo veľkom formáte (70x100). Pripravil z nich expozíciu dvadsiatich piatich panelových umeleckých fotografií – záberov z rôznych prostredí v Srbsku, v ktorých žijú Slováci. Objektívom Michala Madackého sú tak zvečnené: Dievky v slovenskom ľudovom kroji z Vojlovic, Aradáčske meškarke, Detský folklórny súbor Silbašanik na Zlatej bráne v roku 2011, polychrómovaná drevená socha kráľa Dávida na dvojmanuálovom organe v evanjelickom chráme v Kulpíne, evanjelický kostol v Kysáči, Nikolína Pavlovičová a Michal Belán v slovenskom ľudovom kroji z Ľuby, exponáty zo Stajkovho domu v Boľovciach, Alexandra Horvátová a Miroslav Horvát v petrovskom kroji novšieho typu, Snežana Kukučková a Karol Kukučka v slovenskom ľudovom odeve z Lugu, Miroslav Pap, Iveta Tárnociová, Martina Vlčeková, Michal Žigmund, Kristína Týrová, Alen Vlček vo svadobnom pivnickom kroji, slovenská ľudová architektúra v Kysáči, veľká dvojkrídlá brána v strede domu tzv. *ajnfort, anfor* z konca 19. storočia v Hložanoch, evanjelický kostol v Novom Sade, vnútorný interiér evanjelického kostola vo Vojlovici, Jana Uramová a Adam Stupavský v hložianskom kroji v etnoizbe v Hložanoch, Silvia Zolnajová a Vladimír Lepšanovič v pazovskom kroji, Anna Berediová a Fedor Burčiar v kroji zo Selenče, výrobca huslí Ján Nemček z Kovačice, stála expozícia znázorňujúca slovenskú izbu v Padine na začiatku 20. storočia, Šajbenová studňa v Padine, zbierka predmetov Múzea vojvodinských Slovákov, reštaurácia bieloblatského dvora z minulosti v Spomienkovom dome v Bielom Blate, Etnodom MO MS v Hajdušici, predmety slovenskej ľudovej kultúry z Jánošíka v etnodome Zuzany Kolárovej a najstarší dom v Báčskom Petrovci z roku 1799.

Výstavy týchto fotografií sa realizovali v Kysáči, Starej Pazove, Hložanoch a Padine a sprevádzali prezentácie knihy Slováci v Srbsku z aspektu kultúry.

Slovenská architektúra v Kysáči

FOTOGRAFIJE VELIKOG FORMATA AUTORA MIHALA MADACKOG

U martu 2012. godine ZKVS je odabrao najbolje slike iz knjige *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture* autora Mihala Madackog i izradio ih u velikom formatu (70x100). Na ovaj način pripremio je postavku 25 panela umetničkih fotografija koje prikazuju razne sadržaje iz slovačkih sredina u Srbiji. Pred objektivom Mihala Madackog su se tako našle devojke u slovačkoj nošnji iz Vojlovic, narodni orkestar *Aradacke meškarke*, dečiji folklorni ansambl „Silbašanik“ na festivalu „Zlatá brána“ 2011. godine, polihromska drvena statua kralja Davida na orguljama u Evangelističkoj crkvi u Kulpinu, Evangelistička crkva u Kisaču, Nikolína Pavlovič i Mihal Belan u slovačkoj narodnoj nošnji iz Ljube, predmeti iz Stajkove kuće u Boľevcima, Aleksandra Horvat i Miroslav Horvat u petrovačkoj nošnji novijeg tipa, Snežana Kukučka i Karolj Kukučka u slovačkoj narodnoj nošnji iz Luga, Miroslav Pap, Iveta Tarnoci, Martina Vlček, Mihal Žigmund, Kristina Tir, Alen Vlček u svadbenoj nošnji iz Pivnica, slovačka narodna arhitektura u Kisaču, velika dvokrilna kapija u sredini kuće tzv. *ajnfort, anfor* s kraja 19. veka u Gložanu, Evangelistička crkva u Novom Sadu, interijer Evangelističke crkve u Vojlovici, Jana Uram i Adam Stupavski u narodnoj nošnji iz Gložana u etno-sobi u Gložanu, Silvija Zolnaj i Vladimir Lepšanović u nošnji iz Stare Pazove, Ana Beređi i Fedor Burčjar u nošnji iz Selenče, graditelj violina Jan Nemček iz Kovačice, stalna postavka slovačke sobe u Padini s početka 20. veka, Šajbenov bunar u Padini, zbirka predmeta Muzeja vojvođanskih Slovača, etno postavka seoskog dvorišta u spomen-kući u Belom Blatu, etno-kuća MOMS u Hajdučici, predmeti slovačke narodne kulture iz Janošika u etno-kući Zuzane Kolar i najstarija kuća u Bačkom Petrovcu iz 1799. godine.

Izložbe ovih fotografija su za sada otvorene u Kisaču, Staroj Pazovi, Gložanu i Padini kao prateće akcije prezentacije knjige *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture*.

Vojlovičanky v ľudovom kroji

MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA

MEĐUNARODNA SARADNJA

Za účelom realizácie medzinárodných podujatí, vzájomnej výmeny skúsenosti, ako aj prezentácie slovenskej vojvodinskej kultúry v zahraničí Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov aj v roku 2012 rozvíjal medzinárodnú spoluprácu. V prvom rade spolupracoval s Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí, ale aj s najvyššími inštitúciami, ktoré zastrešujú slovenskú menšinu v Rumunsku a Maďarsku. Nadviazali sme tiež spoluprácu s Galériou Slovenského rozhlasu v Bratislave, so Slovenskou národnou knižnicou a Slovenským národným múzeom v Martine a ďalšími ustanovizňami. Prostredníctvom organového koncertu v centre Nového Sadu sme predstavili srbskej verejnosti hudobný prejav virtuóza Jána Michalka zo Slovenska a aj na ďalších podujatiach sme sa snažili priblížiť slovenskú kultúru občanom nášho štátu.

VÝSTAVA VÝTVARNÝCH DIEL SLOVENSKÝCH AKADEMICKÝCH MALIAROV ZO SRBSKA V BRATISLAVE

19. marca 2012 bola v Galérii Slovenského rozhlasu v Bratislave otvorená výstava súčasného výtvarného umenia Slovákov v Srbsku. Výstavu zorganizovali Galéria Slovenského rozhlasu, Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov a Spoločnosť voľných výtvarných umelcov – Slovenská výtvarná únia.

Expozíciu, ktorú mali na starosti Vladimír Valentík a Bohumír Bachratý, tvorili prevažne diela z 11. bienále slovenských výtvarníkov v Srbsku. Ich autormi sú: Ján Agarský, Miško Bolf, Mira Brtková, Pavel Čáni, Michal Ďurovka, Viera Fajndovičová Súdiová, Mária Galátová Čirovičová, Mária Gašková, Milan Grňa, Martina Hlodová, Marijan Karavla, Martin Kizúr, Jozef Klátik, Michal Madacký, Pavel Pop, Zvonimír Pudelka, Ján Stupavský, Milan Súdi, Jaroslav Šimovic, Rastislav Škuljec a Daniela Triášková.

Ako vznikla myšlienka usporiadať takúto výstavu v Bratislave a ako naše súčasné výtvarné umenie hodnotia odborníci zo Slovenska, sa môžete dozvedieť z textu historika umenia Bohumíra Bachratého v katalógu výstavy:

Od polovice 18. storočia žije etnická skupina Slovákov v Srbsku, Vojvodine, Chorvátsku. Sú tu ich veľké obce Báčsky Petrovec, Kysáč, Stará Pazova, Kovačica, Selenča... a žijú aj v Novom Sade, Belehrade. Dávnou históriou sú politické a literárne kontakty a kontexty (M. Hodža, V. Paulíny-Toth, Čajakovci).

V súčasnosti je tu pozoruhodné, početné a kvalitné zastúpenie výtvarníkov. Nielen tých už klasických majstrov inšitného maliarstva, ale aj moderných profesionálov. Sú to absolventi vysokých škôl a akadémií v Belehrade, Novom Sade,

U cilju organizacije međunarodnih događaja, uzajamne razmene iskustava i prezentacije slovačke vojvođanske kulture u inostranstvu, Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka je i 2012. godine razvijao međunarodnu saradnju. Prvenstveno je sarađivao sa Kancelarijom za Slovake u inostranstvu, ali i sa institucijama koje zastupaju slovačku manjinu u Rumuniji i Mađarskoj. Takođe smo sarađivali sa Galerijom Slovačkog radija u Bratislavi, sa Slovačkom narodnom bibliotekom, Slovačkim narodnim muzejom u Martinu i drugim ustanovama. Putem orguljaškog koncerta u centru Novog Sada, javnosti smo predstavili virtuoznog umetnika Jana Mihalka iz Slovačke, a i na drugim manifestacijama smo se trudili da građanima naše države približimo slovačku kulturu.

IZLOŽBA LIKOVNIH RADOVA SLOVAČKIH AKADEMSKIH SLIKARA IZ SRBIJE U BRATISLAVI

U ponedjeljak 19. marta u Galeriji Slovačkog radija u Bratislavi otvorena je izložba savremenog likovnog stvaralaštva Slovaka u Srbiji. Izložba je realizovana u organizaciji Galerije Slovačkog radija, Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka i Udruženja slobodnih likovnih umetnika – Slovačke likovne unije.

Izložba, čiji su kustosi Vladimír Valenčík i Bohumír Bahrati, obuhvatila je radove sa 11. bienala slovačkih likovnih umetnika Srbije. Autori izloženih slika su: Jan Agarski, Miško Bolf, Mira Brtko, Pavel Čanji, Mihal Ďurovka, Vjera Fajndović-Sudi, Marija Galat-Čirović, Marija Gaško, Milan Grnja, Martina Hlodova, Marijan Karavla, Martin Kizur, Jozef Kláčik, Mihal Madacki, Pavel Pop, Zvonimir Pudelka, Jan Stupavski, Milan Sudi, Jaroslav Šimovic, Rastislav Škuljec i Daniela Trijaška.

O nastanku ideje da se organizuje ovakva izložba i o tome, kako naše savremeno likovno stvaralaštvo ocenjuje stručna javnost u Slovačkoj, možete pročitati u tekstu kataloga izložbe, koji je napisao istoričar umetnosti Bohumir Bahrati:

Slovaci žive na prostorima Srbije i Hrvatske od polovine 18. veka. Osnovali su velika slovačka mesta, kao što su Bački Petrovac, Kisač, Stara Pazova, Kovačica, Selenča... žive i u Novom Sadu, Beogradu. Politički i književni kontakti i konteksti (M. Hodža, V. Paulini-Tot, porodica Čajak) su davna istorija.

Danas je na ovim prostorima primetan veliki broj kvalitetnih likovnih umetnika. Ne samo klasičnih majstora naivnog slikarstva, već modernih profesionalaca, akademski obrazovanih na likovnim akademijama u Beogradu, Novom Sadu i Bratislavi (V. Fajndović-Sudi, M, Sudi, P. Pop, J. Kláčik i V. Kardelis, koji živi u Bratislavi).

Slovenskí umelci zo Srbska

Záber z vernisáže

ale aj Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave (V. Fajndovičová-Súdiiová, M. Súdi, P. Pop, J. Klátik i rodák z Kysáča V. Kardelis, ktorý žije v Bratislave).

V oblasti výtvarnej kultúry je aktívna Galéria Zuzky Medveďovej v Báčskom Petrovci. Tá usporiadala už jedenásť ročníkov Bienále slovenských výtvarníkov v Srbsku, ktorých kurátorom je umelecký historik a teoretik Vladimír Valentík. Tvorba týchto umelcov sa rozvíja hlavne v oblasti komornej maľby. Zároveň je tu kresba, grafika, fotografia, sochárstvo a nové médiá. Sú to diela z rodu moderného realizmu viacerých štýlových podôb a foriem. Je tu aj geometrická abstrakcia. Mnohí títo umelci vystavovali a majú kontakty na Slovensku a dobre ho poznajú. Spoločnosť voľných výtvarných umelcov pri Slovenskej výtvarnej únii v Bratislave usporiadala v roku 2011 v Slovenskom národnom dome v Kysáči výstavu Krajínárske inšpirácie – Pozdrav zo Slovenska. Aj dnes spomíname na Kysáč a milých občanov obce aj s ich krásnou slovenčinou. Zo stretnutia s domáccimi – R. Surový (čestný predseda Matice slovenskej v Srbsku), M. Madacký, V. Valentík, M. Gašková... sa zrodila myšlienka usporiadať ich výstavu v Bratislave. Tak sa aj stalo. V Galérii Slovenského rozhlasu je kolektívna výstava a v Klube umelcov malá expozícia Márie Gaškovej. Ďakujeme za spoluprácu, priatelia, umelci, bratia z Dolnej zeme.

V rovnakom katalógu výtvarný kritik Vladimír Valentík sa o dejinách a súčasnom stave vizuálneho umenia vojvodinských Slovákov zmieňuje nasledovne:

Výtvarné umenie Slovákov v Srbsku má tradíciu dlhú vyše storočia. Najstaršia zachovaná olejomalba medzi vojvodinskými Slovákmí bola namalovaná v šesťdesiatych rokoch 19. storočia.

Prvým školeným maliarom z radov vojvodinských Slovákov bol Karol Miloslav Lehotský (1879 – 1929) a po ňom nasledovala prvá akademická maliarka Zuzka Medveďová (1897 – 1985). Ich možno považovať za priekopníkov súčasného rozvetveného výtvarného života slovenského národnostného spoločenstva v Srbsku.

V súčasnosti v Srbsku pôsobí vyše tridsať akademicky vzdelaných maliarov, grafikov a sochárov. Vysoké umelecké školy absolvovali v Novom Sade, Belehrade, ale aj v Bratislave, Prahe a Ríme. Mnohí v súčasnosti pôsobia a tvoria mimo Srbska, hoci sa hlásia k súčasnej slovenskej kultúre v Srbsku.

Od roku 1991 v Galérii Zuzky Medveďovej sa pravidelne organizuje spoločná výstava – prehliadka aktuálnej tvorby slovenských výtvarníkov v Srbsku.

Aj výstava, na ktorej sa v Bratislave predstavilo súčasné výtvarné umenie akademicky vzdelaných a profesionálnych slovenských výtvarníkov zo Srbska, sa realizovalo vďaka tomuto bienále.

Výtvarné umenie vojvodinských Slovákov oslovilo početných Bratislavčanov

U oblasti likovne kultúre aktívna je Galerija Zuske Medveďovej u Báčskom Petrovci, koja je realizovala do sada 11 bienala slovačkih likovnih umetnika Srbije, na čelu sa istoričarem umetnosti i teoretičarem Vladimirom Valenčikom. Stvaralaštvo ovih umetnika razvija se uglavnom u oblasti slikarstva. Prisutni su i crteži, grafika, fotografija, vajarstvo i novi mediji. Dela pripadaju modernom realizmu... Mnogi od ovih umetnika su već ranije izlagali svoje radove u Slovačkoj. Udruženje slobodnih likovnih umetnika je u okviru Slovačke likovne unije u Bratislavi 2011. godine organizovalo izložbu Pejzažna inspiracija – pozdrav iz Slovačke, koja je održana u Slovačkom narodnom domu u Kisaču. I danas se rado sećamo Kisača i ondašnjih dragih ljudi sa njihovim prelepim slovačkim dijalektom. Prilikom susreta sa domaćinima – R. Surovi (počasni predsednik Matice slovačke u Srbiji), M. Madacki, V. Valenčik, M. Gaško.... nastala je ideja da se organizuje ovakva izložba i u Bratislavi. Tako se i dogodilo. U Galeriji Slovačkog radija nalazi se kolektivna izložba, a u Klubu umetnika mala izložba autorke Marije Gaško. Zahvaljujemo se na saradnji, prijatelji, umetnici, braćo sa Donje zemlje.

U istom katalogu, likovni kritičar Vladimir Valenčik je o istoriji i aktuelnom stanju u oblasti vizuelne umetnosti vojvođanskih Slovača rekao sledeće:

Likovna umetnost Slovača u Srbiji ima nekoliko vekova dugu tradiciju. Najstarija očuvana slika (ulje na platnu) vojvođanskih Slovača datira iz šezdesetih godina 19. veka.

Prvi školovani slikar iz redova vojvođanskih Slovača bio je Karol Miloslav Lehotski (1879 – 1929), a prva akademska slikarka Zuzka Medveďová (1897 – 1985). Njih možemo smatrati pretečama savremenog razgranatog likovnog života slovačke nacionalne manjine u Srbiji.

Danas je u Srbiji aktivno više od trideset akademski obrazovanih slikara, grafičara i vajara. Likovno obrazovanje stekli su na akademijama u Novom Sadu, Beogradu, ali i Bratislavi, Pragu i Rimu. Mnogi danas žive i stvaraju van granica Srbije, ali žele da pripadaju i savremenoj slovačkoj kulturi u Srbiji.

Od 1991. godine, u Galeriji Zuske Medveďovej, već tradicionalno se organizuje zajednička izložba – smotra savremenog stvaralaštva slovačkih likovnih umetnika u Srbiji.

I izložba u Bratislavi, na kojoj je predstavljena savremena likovna umetnost akademski obrazovanih i profesionalnih slovačkih likovnih umetnika Srbije, realizovala se zahvaljujući ovom bienalu.

Zvonimír Pudělka, Michal Ďurovka a Michal Madacký

Na podujatí sa zúčastnil aj dôstojný pán biskup Evanjelickej a. v. cirkvi v Srbsku

ÚSTAV PRE KULTÚRU VOJVODINSKÝCH SLOVÁKOV NA III. EVANGELICKÝCH CIRKEVNÝCH DŇOCH V LUČENCI NA SLOVENSKU

Tretie evanjelické cirkevné dni sa konali v Lučenci v dňoch 29. júna – 1. júla 2012. Zišli sa tu Slováci – evanjelici zo Slovenska a zo zahraničia a prostredníctvom bohatých a rôznorodých programových foriem sa posilňovali pri plnení morálnych zásad, ktoré táto konfesia hlása. Osobitný dôraz sa venoval zahraničnej misii a pastorálnej starostlivosti Evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku o slovenských evanjelikov v zahraničí.

Pred podujatím bola konferencia na tému Pohľad do budúcnosti – Vieme, ako a komu odovzdáme štafetu? v neďalekom Veľkom Krtíši v dňoch 27. – 29. júna. Zišli sa tu početní cirkevní hodnostári zo Slovenska a zo zahraničia. Medzi nimi aj Samuel Vrbovský, biskup Slovenskej evanjelickej a. v. cirkvi v Srbsku, ďalej hostia z Maďarska, Rumunska, Chorvátska, Česka, USA, Kanady, Talianska, Francúzska a Švédska.

Na III. evanjelických cirkevných dňoch bol bohatý program. K najslávnejším bodom patrili Hlavné služby Božie na Hlavnom námestí v Lučenci. Kazateľom slova Božieho bol Milan Klátik, generálny biskup ECAV na Slovensku. Tu udelili aj cenu Leonarda Stöckela. Túto udalosť v priamom prenose vysielala Slovenská televízia a čestnú stráž držalo Ministerstvo obrany Slovenskej republiky.

V programe s prednáškovou alebo diskusnou náplňou bola aj prezentácia publikácií o Slovákoch žijúcich v zahraničí: diela výskumného ústavu z Maďarska, Kanadského inštitútu z Toronto, chorvátskych autorov a tiež kniha Slováci v Srbsku z aspektu kultúry. O nej hovorila Milina Sklabinská, riaditeľka Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov. Konkrétne sa zmienila o náboženskej kultúre v tejto publikácii, predstavila slovenské evanjelické kostoly v Srbsku, ako aj kultúrne a historické pamiatky, ktoré sa na ne viažu.

Toto stretnutie usporiadali prípravný výbor Združenia slovenských evanjelikov žijúcich v zahraničí, Evanjelická luteránska cirkev v Rumunsku – Slovenský seniorát v Nadlaku, Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku s podporou Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí a v spolupráci s mestom Veľký Krtíš a cirkevným zborom ECAV na Slovensku vo Veľkom Krtíši. Prítomných pozdravili aj minister školstva, vedy, výskumu a športu SR Dušan Čaplovič, riaditeľ cirkevného odboru Ministerstva kultúry Ján Juran, predseda Matice slovenskej Marián Tkáč a ďalší hostia. S prednáškami okrem krajanov vystúpili aj Miloš Klátik, generálny biskup ECAV na Slovensku a Igor Furdík, predseda Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

Konferenciu sprevádzali rozličné akcie ako výstava diel Lucie Kubicovej (Taliansko) a Viery D'Agostini (Francúzsko), vystúpenia spevokolov a súborov, multijazykový poeticko-hudobný program a iné.

ZKVS NA III EVANGELISTIČKIM CRKVENIM DANIMA U LUČENCU U SLOVAČKOJ REPUBLICI

Treća po redu manifestacija *Evanjelistički crkveni dani*, održana u Lučencu u periodu od 29. juna – 1. jula 2012. godine, okupila je Sloake evanjelističke veroispovesti iz Slovačke i dijaspori, u cilju da kroz izvanredno bogatu i raznovrsnu programsku shemu uzajamno jačaju u sprovođenju moralnih vrednosti, koje ova veroispovest propoveda. Ova manifestacija posebno je bila posvećena misiji i brizi Evanjelističke crkve augsburške veroispovesti u Slovačkoj prema slovačkim evanjelistima u dijaspori.

Manifestaciji je prethodila konferencija na temu *Pogled u budućnost – da li znamo kako i kome predajemo štafetu?*, koja je održana u susjednom mestu Veliki Krčiš u periodu od 27. do 29. juna, i okupila brojne ugledne crkvene dostojanstvenike iz Slovačke i inostranstva. Na konferenciji je učestvovao i biskup Evanjelističke a.v. crkve u Srbiji Samuel Vrbovski, kao i gosti iz Mađarske, Rumunije, Hrvatske, Češke, SAD, Kanade, Italije, Francuske i Švedske.

U okviru III evanjelističkih crkvenih dana održan je veliki broj programa. Jedan od najsvečanijih bila je propoved na Glavnom trgu u Lučencu. Propovednik Božije reči bio je Milan Kláčík, generalni biskup ECAV u Slovačkoj. U okviru propovedi dodeljena je i Nagrada Leonarda Stokela. Ovaj događaj emitovala je u direktnom prenosu Slovačka televizija, a počasnu stražu obezbedilo je Ministarstvo odbrane Slovačke Republike.

U okviru bogatog programa manifestacije održana je i promocija knjižnih izdanja Slovačka u dijaspori. Predstavljena su dela Istraživačkog zavoda iz Mađarske, Kanadskog instituta iz Toronto, hrvatskih autora, a takođe i publikacija Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovačka pod nazivom *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture*. O knjizi je govorila direktorka Zavoda Milina Sklabinski, prevashodno se fokusirajući na duhovni i kulturni život Slovačka u Srbiji opisan u ovoj knjizi. Rečju i slikom, M. Sklabinski predstavila je slovačke evanjelističke crkve u Srbiji, kao i kulturno-istorijske spomenike, koji se u njima čuvaju.

Ovaj susret organizovao je pripremni odbor Udruženja slovačkih evangelista iz dijaspori, Evanjelistička luteranska crkva u Rumuniji – Slovački seniorat u Nadlaku i Evanjelistička crkva augsburške veroispovesti u Slovačkoj, uz podršku Kancelarije za Sloake u dijaspori, mesta Veliki Krčiš zajedno sa Crkvenom parohijom ECAV u Slovačkoj, u mestu Veliki Krčiš. Prisutne goste pozdravio je, između ostalih, ministar obrazovanja, nauke i sporta Slovačke Republike gosp. Dušan Čaplovič, direktor crkvenog odbora Ministarstva kulture gosp. Jan Juran, predsednik Matice slovačke gosp. Marijan Tkač i drugi. Osim inostranih učesnika, predavanja su održali i generalni biskup ECAV u Slovačkoj gosp. Miloš Kláčík i predsednik Kancelarije za Sloake u dijaspori gosp. Igor Furdík.

Tokom konferencije, učesnici su imali prilike da posete i prateće manifestacije, kao što su: izložba radova Lucije Kubicove (Italija) i Vere D'Agostini (Francuska), nastupe pevačkih grupa i horova, multijezički poetsko-muzički program i dr.

Zamestnankyne ústavu s Augustínom Maťovčíkom a Petrom Cabadajom

S Miroslavom Bielikom pred domom J. C. Hronského

Stretnutie s Máriou Halmovou, riaditeľkou Slovenského národného múzea

ÚKVS NA SLUŽOBNEJ NÁVŠTEVE KULTÚRNYCH INŠTITÚCIÍ V MARTINE

10. – 12. septembra 2012 delegácia ústavu bola v Martine s cieľom získať nové údaje pre druhé, doplnené vydanie knihy Slováci v Srbsku z aspektu kultúry. Vydavateľský tím navštívil Slovenskú národnú knižnicu a Slovenské národné múzeum, významné kultúrne inštitúcie, ktoré uchovávajú aj historické artefakty, týkajúce sa vojvodinských Slovákov. Zostavovateľky Milina Sklabinská a Katarína Mosnáková, ako aj recenzent knihy Vladimír Valentík hľadali nové historické údaje, fotografie a vzácne informácie pre nové vydanie knihy Slováci v Srbsku z aspektu kultúry a stretli sa s predstaviteľmi rôznych kultúrnych inštitúcií v Martine.

10. septembra bolo pracovné stretnutie s Máriou Halmovou, riaditeľkou Slovenského národného múzea, ktorá vyjadrila potešenie z knihy o živote Slovákov v Srbsku. Pani riaditeľka umožnila bádateľskému tímu preskúmať múzejný materiál v oddelení etnografických a historických zbierok. Potom si hostia pozreli expozíciu múzea za sprievodu historičky umenia Barbory Pekárikovej. Program v Slovenskom národnom múzeu delegácii ústavu pripravila etnografka Daša Ferklová.

Na druhý deň bola delegácia v Slovenskej národnej knižnici. Činnosť Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov a najmä knihu Slováci v Srbsku predstavili Gabriele Hamranovej v oddelení výskumu dejín knižnej kultúry, potom riaditeľovi Pamätníka národnej kultúry Slovenskej národnej knižnice Petrovi Cabadajovi, riaditeľovi Národného biografického ústavu Augustínovi Maťovčíkovi a riaditeľke Archívu literatúry a umenia Magdaléne Brinckovej.

Delegáciu ústavu privítal aj Miroslav Bielik, riaditeľ Slovenského literárneho ústavu Matice slovenskej v Martine. Na rokovaní sa dohodla ďalšia spolupráca. Príručná knižnica Ústavu pre kultúru dostala do daru nové knižné tituly zo Slovenska.

Bádateľský tím zaujal najmä fotografický materiál, archívne snímky slovenských vojvodinských prostredí, osobností a fotografie výtvarných umeleckých diel, z ktorých budú niektoré uverejnené v doplnenom vydaní knihy Slováci v Srbsku z aspektu kultúry.

ZKVS U POSLOVNOJ POSETI KULTURNIM INSTITUCIJAMA U MARTINU

U periodu od 10. – 12. septembra 2012. god. delegacija ZKVS posetila je Martin u cilju da dobije nove vredne podatke za drugo dopunjeno izdanje knjige *Slovaci u Srbiji s aspekta kulture*. Upravo iz tog razloga izdavački tim ove publikacije posetio je Slovačku, tačnije Slovačku narodnu biblioteku i Slovački narodni muzej u Martinu, značajne institucije kulture, koje između ostalog pohranjuju i istorijski materijal koji se tiče vojvođanskih Slovaka. Nove istorijske podatke, fotografije i dragocene informacije za dopunjeno drugo izdanje knjige *Slovaci u Srbiji*, prikupljale su urednice Milina Sklabinski i Katarina Mosnak i recenzent knjige Vladimír Valenčík. Pored toga sastali su se sa predstavnicima raznih ustanova kulture u Martinu.

Expozícia v Slovenskom národnom múzeu

U ponedjeljak, 10. septembra održan je radni sastanak sa Marijom Halmovom, direktorkom Slovačkog narodnog muzeja, koja je izrazila zadovoljstvo što je objavljena ova knjiga o životu Slovačka u Srbiji. Ujedno je preporučila odgovarajuću literaturu i omogućila istraživačkom timu da pregleda popis muzejskog materijala. U prepodnevnom časovima, istraživački tim je radio na Odeljenju etnografskih i istorijskih zbirki, a poslepodne je, u pratnji istoričarke umetnosti Barbore Pekarik, pogledao stalnu postavku muzeja. Program u Slovačkom narodnom muzeju za delegaciju ZKVS pripremila je Daša Ferklova.

Dan kasnije, održan je sastanak u Slovačkoj narodnoj biblioteci. Delegacija ZKVS je tom prilikom predstavila delatnost Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka, a prvenstveno knjigu *Slovaci u Srbiji* Gabrijeli Hamran sa Odeljenja za istraživanje istorije knjižne kulture, direktoru Spomenika narodne kulture Slovačke narodne biblioteke Petru Cabadaju, direktoru Narodnog biografskog zavoda Augustinu Maťovčíku i direktorki Arhiva književnosti i umetnosti Magdaleni Brinckovoj.

Delegaciju ZKVS primio je i Miroslav Bjelik, direktor Slovačkog književnog zavoda Matice slovačke u Martinu. Na ovim sastancima razmatrale su se razne mogućnosti buduće saradnje, a priručna biblioteka Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka obogaćena je novim naslovima, koje su Slovacima u Srbiji poslale ove ličnosti.

L O K Lokalizacija: Juhoslávie Okres: <i>Novi Sad</i>		Predmet: Žena v Južovon Lokálny názov: 1935		Skupina: Odev a textil	
		Č. inv.: 17944		Podskupina: Odev ženský	
		Č. prir.: reprodukcija		Druh: Odev svistotný	
		Spôsob nadobudnutia: Ng: 10,--		Fotografoval - kedy: 1935	
		Reprodukcia: Ng: 10,--		Reprodukcia: Ng: 10,--	
Materiál a rozmery: film 10x15+dupl.		Získané od: Ng: 10,--		Vyskum: Ng: 10,--	
Umiestnenie, č. fotogr. predm.: fotografy SHM		Publikované:		Publikované:	
Popis: Anno Hendenová z Juhoslávie, v Južovon odevu slovenskom					

Ján Vladimír Michalko

Koncert sa konal v novosadskej katedrále

KONCERT ORGANISTU JÁNA VLADIMÍRA MICHALKA ZO SLOVENKA

Novosadčania a početní milovníci hudobného umenia z iných miest mali možnosť navštíviť 24. novembra 2012 organový koncert medzinárodne uznávaného umelca, prof. Jána Vladimíra Michalka.

Miešaný spevácky zbor SKC P. J. Šafárika pod vedením Anny Crveniovej

Koncert bol súčasťou Muzikologickej konferencie na tému Cirkevná hudba vojvodinských Slovákov, ktorá sa v ten istý deň konala v Ústave pre kultúru vojvodinských Slovákov.

V plnom katolíckom chráme Mena Máriinho v centre Nového Sadu Ján Vladimír Michalko interpretoval diela známych slovenských, nemeckých a talianskych skladateľov: Marca Enrica Bossiho (Cinq Pièces pour l'Orgue op. 104, Entrée Pontificale, Ave Maria, Offertoire, Résignation, Rédemption), Ilju Zeljenku (Toccata pre organ, 1991), Johanna Christiana Heinricha Rincka (Preludium und Fuge No. 12, op. 55 (B-A-C-H)), Adolfa Friedricha Hesseho (Larghetto), Ľudovíta Rajtera (Preludio per organo /in memoriam F. Schmidt), Siegfrida Karga-Elerta (Freu dich sehr, o meine Seele , op. 65 Nr. 5, Nun danket alle Gott, op.65 Nr. 59).

Dokonalý prednes skladieb z 19. storočia ako aj diel pre organ zo súčasného hudobného umenia ukázal nielen na virtuóznosť J. V. Michalka, ale aj na krásu a široké spektrum farieb, ktoré dokáže vydať tento najväčší a najkomplexnejší hudobný nástroj. Obecenstvo neskrývalo svoje oduševnenie a dlhým potleskom odmenilo umelca.

Koncert zorganizovali Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov, Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny a Kultúrne stredisko Nového Sadu, v mene ktorých sa prítomným prihovorila riaditeľka ústavu Milina Sklabinská.

Podujatie umelecky spestrili členovia staršieho a mladšieho spevokolu Slovenského evanjelického cirkevného zboru z Nového Sadu, ktorí pod vedením Anny Crveniovej a Oliverly Gabríniovej predviedli niekoľko sakrálnych piesní.

Komorný zbor Agapé

KONCERT ORGULJAŠA JANA VLADIMIRA MIHALKA IZ SLOVAČKE REPUBLIKE

Novosadani, kao i brojni ljubitelji muzičke umetnosti iz drugih gradova, imali su mogućnost da posete nesvakidašnji događaj – koncert za orgulje u izvođenju međunarodno priznatog umetnika J. V. Mihalka.

Koncert je bio sastavni deo Muzikološke konferencije na temu *Crkvena muzika vojvođanskih Slovaka* koja je istog dana, odnosno u subotu 24. novembra 2012. godine održana u Zavodu za kulturu vojvođanskih Slovaka.

U prepunoj Katoličkoj crkvi Imena Marijina u centru Novog Sada, Jan Vladimír Mihalko izveo je dela poznatih slovačkih, nemačkih i italijanskih kompozitora: Marco Enrico Bossi (Cinq Pièces pour l'Orgue op. 104, Entrée Pontificale, Ave Maria, Offertoire, Résignation, Rédemption), Ilja Zeljenka (Toccata pre organ, 1991), Johann Christian Heinrich Rinck (Preludium und Fuge No. 12, op.55 (B-A-C-H)), Adolf Friedrich Hesse (Larghetto), Ľudovít Rajter (Preludio per organo /in memoriam F. Schmidt), Sigfrid Karg-Elert (Freu dich sehr, o meine Seele, op. 65 Nr. 5, Nun danket alle Gott, op.65 Nr. 59).

Vrhunsko izvođenje kompozicija iz 19. veka, kao i dela za orgulje savremene muzičke umetnosti, istakla je ne samo maestralnost J. V. Mihalka, već je ujedno ukazala i na lepotu i širok spektar zvukovnih boja koje ume da proizvede ovaj, najveći i najsloženiji muzički instrument. Publika nije sakrivala emocije, a umetnika je nagradila burnim aplauzom.

Koncert su organizovali Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka, Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine i Kulturni centar Novog Sada, u čije ime je prisutne pozdravila direktorka Slovačkog zavoda Milina Sklabinská.

Događaj su umetnički upotpunili članovi starijeg i mlađeg hora Slovačke evangelističke crkve iz Novog Sada, koji su pod rukovodstvom Ane Crveni i Olivera Gabrinji izveli nekoliko sakralnih kompozicija na slovačkom jeziku.

Zábery z pracovného zasadnutia predstaviteľov slovenských menšín v Srbsku, Rumunsku a Maďarsku

V NADLAKU BOLO ZASADNUTIE NA TÉMU SPOLOČNÝCH DOLNOZEMSKÝCH PROJEKTOV

V pondelok 17. decembra 2012 v sídle Demokratického zväzu Slovákov a Čechov v rumunskom Nadlaku zasadali predstavitelia slovenských organizácií z Maďarska, Rumunska a Srbska.

Pracovné stretnutie malo cieľ vyhodnotiť realizované dolnozemske projekty v roku 2012 a pripraviť spoločné projekty na rok 2013, ktoré sa predkladajú Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Za slovenskú menšinu zo Srbska sa zúčastnili Vladimír Valentík a Svetlana Zolňanová (za Národnostnú radu slovenskej národnostnej menšiny), Milina Sklabinská (za Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov), Katarína Melegová Melichová a Anna Medvedová (za Maticu slovenskú v Srbsku) a Mária Andrášiková (za Asociáciu slovenských pedagógov). Prítomných privítal a zasadnutie viedol Pavel Hlásnik, predseda Spoločnosti pre vzdelávanie a kultúru v Nadlaku.

Uskutočnené projekty v roku 2012 hodnotili prítomní ako úspešné a konštatovali tiež, že niektoré plánované dolnozemske projekty sa nezrealizovali, resp. sa realizovali v modifikovanej podobe, pretože nemali finančnú podporu ako Stretnutie Slovákov z Dolnej zeme – Na jarmoku, choreografický seminár v Báčskom Petrovci a výstava súčasného dolnozemskeho výtvarného umenia.

Potom sa navrhli spoločné projekty na rok 2013 najmä tie, ktoré už majú kontinuitu a ustálenú formu, ale odznelo i niekoľko nových zaujímavých návrhov. Slováci zo Srbska podajú na Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí tieto projekty: Putovná súťaž zo slovenských dolnozemskejších reálií pre stredoškôľakov (žiadateľ NRSNM), Letný zborový kemp (ASP), Celodolnozemskej folklórny festival Na jarmoku (ÚKVS), Opereta Pekná nová maľovaná kolíska (ÚKVS), Workshop mladých slovenských umeleckých tvorcov z Dolnej zeme (MSS), Stretnutie slovenských dolnozemskejších učiteľov počas Slovenských národných slávností (MSS), Choreografický kurz pre Slovákov na Dolnej zemi (NRSNM), Výtvarnícky tábor dolnozemskejších Slovákov (NRSNM), Stretnutie v pivničkom poli (NRSNM).

Na záver stretnutia sa podpísala Dohoda o spolupráci na rok 2013, ktorou sa gestorské organizácie zaviazali, že vypracujú projekt a budú na nich aktívne participovať.

U NADLAKU ODRŽAN SASTANAK NA TEMU ZAJEDNIČKIH PROJEKATA SLOVAKA IZ DONJE ZEMLJE

U ponedjeljak 17. decembra 2012. godine, u sedištu Demokratskog saveza Slovaka i Čeha u Nadlaku (Rumunija), zasedali su predstavnici slovačkih ustanova i organizacija iz Mađarske, Rumunije i Srbije.

Radni sastanak održan je sa ciljem evaluacije projekata realizovanih u 2012. godini i definisanja zajedničkih projekata za 2013. godinu, koje finansira Kancelarija za Slovake u inostranstvu iz Bratislave. Od predstavnika kulturnih institucija i ustanova iz Srbije, sastanku su prisustvovali: Vladimir Valenčik i Svetlana Zolnjan (u ime Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine), Milina Sklabinski (u ime Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka), Katarina Melegova Melihova i Ana Medvedova (u ime Matice slovačke u Srbiji) i Marija Andrašik (u ime Asocijacije slovačkih pedagoga). Prisutne je pozdravio predsednik Društva za edukaciju i kulturu u Nadlaku Pavel Hlasnjik, koji je i vodio sastanak.

Projekte realizovane u 2012. godini prisutni su ocenili kao uspešne. Konstatovali su, da se neki od planiranih zajedničkih projekata Slovaka iz Mađarske, Rumunije i Srbije nisu realizovali ili su realizovani u modifikovanoj formi zbog nedovoljnih finansijskih sredstava. Konkretno, to su sledeći projekti: *Susret Slovaka iz Mađarske, Rumunije i Srbije – Na vašaru*, *Koreografski seminar u Bačkom Petrovcu i Izložba savremene likovne umetnosti*.

U okviru druge tačke dnevnog reda prisutni na sastanku predlagali su projekte za 2013. godinu. Usvojena je odluka, da se saradnja nastavi na već postojećim projektima, koji imaju svoj kontinuitet i ustaljenu formu. Međutim, bilo je i nekih novih zanimljivih predloga. Kada je reč o Slovcima iz Srbije, projekti sa kojima će aplicirati na konkurs raspisan od strane Kancelarije za Slovake u inostranstvu su sledeći: *Konkurs za Slovake srednjoškolce iz Mađarske, Rumunije i Srbije (aplicira NSSNM)*, *Letnji horski kamp (ASP)*, *Folklorni festival Slovaka iz Mađarske, Rumunije i Srbije - Na vašaru (ZKVS)*, *Opereta Lepa nova oslikana kolevka (ZKVS)*, *Workshop mladih slovačkih umetnika i kreativaca iz Mađarske, Rumunije i Srbije (MSS)*, *Susret slovačkih učitelja iz Mađarske, Rumunije i Srbije u okviru Slovačkih narodnih svečanosti (MSS)*, *Koreografski kurs za Slovake iz Mađarske, Rumunije i Srbije (NSSNM)*, *Likovna kolonija Slovaka iz Mađarske, Rumunije i Srbije (NSSNM)*, *festival Susret u pivničkom polju (NSSNM)*.

Na samom kraju sastanka, potpisan je Sporazum o saradnji za 2013. godinu, kojim su se gestorske organizacije obavezale da će izraditi dogovorene projekte i da će biti aktivni učesnici planiranih aktivnosti.

PODPORILI SME

PODRŽALI SMO

MESAČNÍK PRE LITERATÚRU A KULTÚRU NOVÝ ŽIVOT

V roku 2012 Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov finančne podporil mesačník pre literatúru a kultúru *Nový život*, ktorý vydáva Slovenské vydavateľské centrum v Báčskom Petrovci, a prebral nad ním záštitu. V roku 2012 vyšlo päť dvojčísel *Nového života* a pripravené bolo dvojčíslo 11 a 12, ktoré vyšlo v januári 2013. Hlavným a zodpovedným redaktorom *Nového života* je Adam Svetlík, redakčnými spolupracovníkmi sú Ladislav Čáni, Zuzana Čížiková, Vladislava Feketeová, Katarína Hricová, Martin Prebudila, Marína Šimáková-Speváková, Zuzana Týrová a Vladimír Valentík.

Prvé číslo tohto vedeckého časopisu vyšlo v roku 1949 a postupne ho formovali hlavní a zodpovední redaktori – významné osobnosti slovenskej dolnozemskej literatúry a kultúry: Martin Toman (1949), Juraj Spevák (1949 – 1953), Ján Kmeč (1954 – 1966), Juraj Spevák (1967 – 1973), Michal Harpán (1974 – 1981), Vičazoslav Hronec (1982 – 1989), Miroslav Dudok (1990 – 1993), Michal Ďuga (1994 – 1997), Vičazoslav Hronec (1998 – 2004), Tomáš Čelovský (2005), Adam Svetlík (od 2006 doteraz).

Nový život prináša state reflektujúce jednak literárnu produkciu dolnozemských autorov, jednak všeobecnejšie otázky literárnej (ale aj výtvarnej, dramatickej a i.) tvorby a recepcie, ktoré presahujú dolnozemský región. V úvode sú eseje (rubrika Rozkoš z textu) na vybranú kľúčovú tému, zatiaľ čo pôvodná tvorba vojvodinských spisovateľov (prozaická, poetická a dramatická) sa predstavuje v rubrike Pulzovane literatúry. Nechýbajú ani rozhovory s poprednými osobnosťami (v rubrike Chat), informácie o výstavách či iných kultúrnych podujatiach, o literárnych súťažiach, recenzie najnovších kníh a pod. Mesačník prináša aj reflexie literárnych vedcov a kritikov zo Slovenska, ktorí sa zaoberajú tvorbou dolnozemských Slovákov. O jeho kvalite svedčí okrem iného fakt, že bol viackrát ocenený, medziiným Cenou Literárneho informačného centra v Bratislave.

ČASOPIS ZA KNJIŽEVNOST I KULTURU NOVI ŽIVOT

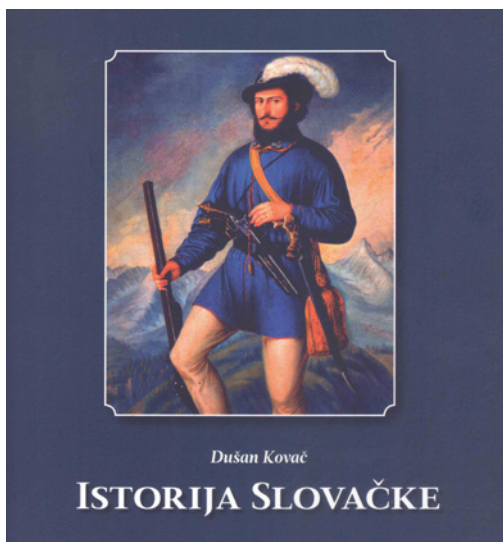
Godine 2012. ZKVS je finansijski podržao štampu i izdavanje časopisa za književnost i kulturu *Novi život*, koji izdaje Slovački izdavački centar u Bačkom Petrovcu. U 2012. godini objavljeno je ukupno pet dvobroja, a pripremljen je i dvobroj 11 i 12, koji je izašao u januaru 2013. godine. Glavni i odgovorni urednik *Novog života* je Adam Svetlik, dok su saradnici u redakciji: Ladislav Čanji, Zuzana Čížik, Vladislava Fekete, Katarina Hric, Martin Prebudila, Marina Šimak-Spevak, Zuzana Tir i Vladimír Valentík.

Prvi broj ovog naučnog časopisa objavljen je 1949. godine, a svoju formu postepeno je dobijao zaslugom glavnih i odgovornih urednika koji su bili (a i danas jesu) značajne ličnosti slovačke književnosti i kulture na Donjoj zemlji: Martin Toman (1949), Juraj Spevak (1949 - 1953), Jan Kmeč (1954 - 1966), Juraj Spevak (1967 - 1973), Mihal Harpanj (1974 - 1981), Vičazoslav Hronjec (1982 - 1989), Miroslav Dudok (1990 -1993), Mihal Ďuga (1994 - 1997), Vičazoslav Hronjec (1998 - 2004), Tomaš Čelovski (2005), Adam Svetlik (od 2006. godine, pa do danas).

Novi život redovno objavljuje radove koji prikazuju literarnu produkciju Slovačka sa Donje zemlje, a ujedno daje odgovore na pitanja književnog (ali i likovnog, dramskog i dr.) stvaralaštva i nauke, koja neretko prevazilaze ovaj region. U uvodnom delu se objavljuju uvodni eseji (rubrika *Raskoš teksta*), u kojima autori pišu na odabranu ključnu temu, dok se autorska poezija, proza i drama slovačkih vojvođanskih autora predstavlja u rubrici *Pulsiranje književnosti*. Ne zaboravlja se ni na intervjue sa poznatim ličnostima (u rubrici *Čet*), kao ni na informacije o izložbama ili drugim kulturnim manifestacijama, o literarnim takmičenjima i sl. Časopis objavljuje i studije književnih kritičara iz Slovačke, koji se bave stvaralaštvom Slovačka sa Donje zemlje. O kvalitetu časopisa govori i činjenica da je bio nekoliko puta nagrađivan, između ostalog dobio je i Nagradu Literarno-informacionog centra iz Bratislave.

DEJINY SLOVENSKA DUŠANA KOVÁČA V PREKLADE DO SRBČINY

V roku 2012 sme finančne podporili vydanie knihy *Dejiny Slovenska* (Istorija Slovačke) autora Dr. Dušana Kováča v preklade do srbčiny. Túto knihu, ktorá srbskému čitateľovi výstižne približuje dejiny Slovenska od najstarších čias až po súčasnosť, vydala Vojvodinská akadémia vied a umení v spolupráci so Slovenskou akadémiou vied. Zo slovenčiny ju preložil profesor Samuel Boldocký.

ISTORIJA SLOVAČKE AUTORA DUŠANA KOVÁČA PREVEDENA NA SRPSKI JEZIK

Godine 2012. finansijski smo podržali izdavanje knjige *Istorija Slovačke* autora dr Dušana Kováča, koja je prevedena na srpski jezik. Ovu knjigu koja čitaoca upoznaje sa istorijom Slovačke od najstarijih dana pa sve do danas, izdala je Vojvođanska akademija nauka i umetnosti u saradnji sa Slovačkom akademijom nauka. Sa slovačkog na srpski jezik ju je preveo profesor Samuel Boldocki.

THE ANTHOLOGY OF SLOVAK VOJVODINA'S POETRY

ANTOLÓGIA SLOVENSKEJ VOJVODINSKEJ POÉZIE V PREKLADE DO ANGLIČTINY

Naša ustanovizeň finančne podporila aj vydanie knihy THE ANTHOLOGY OF SLOVAK VOJVODINA'S POETRY, ktorú zostavil Vítazoslav Hronec a preložil Andrej Ušjak. Ide o preklad Antológie slovenskej vojvodinskej poézie do angličtiny, ktorú spoločne vydalo Slovenské vydavateľské centrum z Báčskeho Petrovca a Banátske kultúrne stredisko z Nového Miloševa. Svoje miesto si tu našli básne Juraja Ribaya, P. J. Šafárika, Michala Godru, Jozefa Podhradského, Juraja Mučajih, Paľa Bohuša, Andreja Ferka, Jána Labátha, Michala Babinku, Pavla Mučajih, Viery Benkovej, Vítazoslava Hronca, Miroslava Demáka, Jozefa Klátika, Michala Ďugu, Zlatka Benku, Miroslava Dudka, Janka Mlynára, Martina Prebudilu, Jána Salčáka, Ladislava Čániho, Kataríny Hricovej a Miroslavy Dudkovej. Vďaka tomuto vydaniu sa diela slovenských vojvodinských básnikov dostanú do širšieho literárneho a čitateľského kontextu.

ANTOLOGIJA SLOVAČKE VOJVODANSKE POEZIJE PREVEDENA NA ENGLISKI JEZIK

Naša ustanova je finansijski podržala izdavanje knjige THE ANTHOLOGY OF SLOVAK VOJVODINA'S POETRY čiji je urednik Vičazoslav Hronjec, a prevodilac Andreja Ušjak. Radi se o prevodu *Antologije slovačke vojvođanske poezije* sa slovačkog na engleski jezik. Knjigu je objavio Slovački izdavački centar iz Bačkog Petrovca i Banatski kulturni centar iz Novog Miloševa. U *Antologiju* su uvrštene pesme Juraja Ribaja, P. J. Šafarika, Mihala Godre, Jozefa Podhradskog, Juraja Mučajija, Palja Bohuša, Andreja Ferke, Jana Labata, Mihala Babinke, Pavla Mučajija, Vjere Benkove, Vičazoslava Hronjeca, Miroslava Demaka, Jozefa Klačika, Mihala Ćuge, Zlatka Benke, Miroslava Dudoka, Janka Mlinara, Martina Prebudile, Jana Salčaka, Ladislava Čanjija, Katarine Hric i Miroslave Dudok. Zahvaljujući ovom izdanju, dela slovačkih vojvođanskih pesnika mogu da uđu i u širi literarni i čitalački kontekst.

DARČEKY DO PREDŠKOLSKÝCH USTANOVIZNÍ

12. — 13. oktobra 2012 sa v Báčskom Petrovci konal kurz na tému Súčasný trendy a inovácie v práci učiteľky materskej školy v oblasti rozvoja psychomotorických kompetencií. V ustanovizni Včielka sa zišlo štyridsať slovenských vychovávateľiek z celej Vojvodiny. V teoretickej časti sa frekventantky mohli poinformovať o interaktívnom detskom portáli Maša a Raša, o psychomotorike a jej význame pre deti predškolského veku a nechýbali ani teoretické východiská v problematike inovácií v perceptuálno-motorickej oblasti. V praktickej časti boli cvičenia s netradičným náradím a náčiním. Každá vychovávateľka si pripravila vlastnú hru pre deti, ktorú prezentovala svojim kolegom.

Kurz viedli lektorky zo Slovenska Monika Miňová, odborná asistentka na Pedagogickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove a Katarína Lukáčová, riaditeľka MŠ, garant cvičenia detí predškolského veku a rodičov a detí v Slovenskom zväze rekreačnej telesnej výchovy a športu.

Akcio zorganizovalo Združenie vychovávateľov osvetových pracovníkov Slovákov Vojvodiny. Jeho predsedníčka Božena Levarská v úvodnom príhovore prezradila, že kurz má tému, ktorá je prioritou aj podľa Ústavu vzdelávania a výchovy v Belehrade. „Cieľom je, aby účastníčky programu vedeli vysvetliť a implementovať nové trendy do výchovno-vzdelávacieho procesu v predškolských zariadeniach, taktiež vyskúšať si a vedieť použiť psychomotorické hry v edukačnom procese a v podmienkach predškolských zariadení,“ povedala B. Levarská.

Výstupom kurzu bude „zásobník“ psychomotorických aktivít ako zdroj na skvalitnenie pedagogickej praxe Slovákov vo Vojvodine.

Projekt podporili Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí, Výbor pre vzdelávanie NRSNM, Združenie vychovávateľiek Vojvodiny, miestne samosprávy všetkých prítomných predškolských ustanovizní a predškolská ustanovizeň Včielka,

POKLONI PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA

Od 12. do 13. oktobra 2012. godine, u Bačkom Petrovcu održan je kurs na temu *Savremeni trendovi i inovacije u radu vaspitača predškolskih ustanova u oblasti razvoja psihomotornih kompetencija*. Kurs koji je održan u Predškolskoj ustanovi „Pčelica“, okupio je preko 40 slovačkih vaspitača iz cele Vojvodine. Kurs se sastojao iz teoretskog i praktičnog dela. U teoretskom delu učesnici su imali prilike da se informišu o interaktivnom portalu „Maša i Raša“, o psihomotorici i njenom značaju za decu predškolskog uzrasta, i naravno, o teoretskim osnovama u problematici inovacija u perceptualno-motornoj oblasti. U praktičnom delu kursa prikazane su vežbe sa netradicionalnim pomagalicama, a svaka vaspitačica pripremila je jednu svoju igru za decu, koju je prezentovala svojim kolegama.

Kurs su držale Monika Minjova, stručna saradnica na Pedagoškom fakultetu Prešovskog univerziteta i Katarina Lukačova, koja drži vežbe za decu predškolskog uzrasta, kao i za roditelje i decu u Slovačkom savezu rekreativnog fizičkog vaspitanja i sporta.

Seminar je organizovalo Udruženje slovačkih vaspitača prosvetnih radnika u Vojvodini. U svom uvodnom govoru predsednica udruženja Božena Levarski otkrila je prisutnima da je tema ovog kursa prioritet beogradskog Zavoda za obrazovanje i vaspitanje. Cilj ovog seminara je da vaspitači nauče da objasne i implementiraju nove trendove u vaspitno-obrazovnom procesu u predškolskim ustanovama i kako da koriste psihomotorne igre u svom radu sa decom, rekla je B. Levarski.

Jedan od rezultata kursa trebao bi da bude priručnik psihomotornih aktivnosti za poboljšanje kvaliteta pedagoške prakse Slovačka u Vojvodini.

Projekat su podržali: Kancelarija za Slovačke u inostranstvu, Odbor za kulturu NRSNM, Udruženje vaspitača Vojvodine, lokalne samouprave svih predškolskih ustanova koje su učestvovalе i Predškolska ustanova „Pčelica“ koju zastupa

Kurz Súčasný trendy a inovácie v práci učiteľky materskej školy

Detské knihy a cedečká sme odovzdali do 11 predškolských ustanovizní

ktorej riaditeľka Zuzana Pašicová privítala prítomných a sama sa na kurze zúčastnila.

Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov prispel tejto akcii balíkom, v ktorom bola Chrestomatia slovenskej vojvodinskej literatúry pre deti Medovník od Jarmily Hodoličovej a CD detských populárnych piesní Letí pieseň letí. Darčeky sa tak dostali do Selenče, Pivnice, Kysáča, Kovačice, Padiny, Báčskeho Petrovca, Hložian, Kulpína, Jánošíka, Araca i Starej Pazovy. Darčeky odovzdala a činnosť ústavu prítomným priblížila Katarína Mosnáková.

ROZPRÁVKOVÉ DNI V MÚZEU VOJVODINY

Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov so svojim tvorivým tímom uviedol v Múzeu Vojvodiny divadielko pre deti *Umenie nad zlato*.

Predstavenie zahrli v rámci podujatia Rozprávkové dni, ktoré sa konali 25. novembra 2012. Sledovalo ho s nadšením veľa detí, najmä tie, ktoré navštevujú v Novom Sade hodiny slovenského jazyka.

Umenie nad zlato pripravil ústav podľa rozprávky Sol' nad zlato v prvom rade pre záverečný ceremoniál festivalu 3xĐ. Deti tak mohli sledovať scénické podanie známej ľudovej rozprávky, ale aj oboznámiť sa s týmto našim celomenšinovým podujatím.

Maruška (Denisa Miháľová), Kráľ (Branislav Čeman), Šašo (Ivan Privizer), Dcéra 1 (Tatiana Klinková), Dcéra 2 (Ivana Vožárová) a Starenka (Milan Klinko) na záver predstavenia pozvali na scénu aj deti z publika. Deti zaujali bábk (Svetlana Gašková a Ján Žolnaj), ktoré vystupujú v predstavení v úlohe narátorov. Autorkou divadielka je Katarína Mosnáková, pod réžiu sa podpísal Ján Privizer a hudobnú zložku mala na starosti Milina Sklabinská.

Okrem toho sa v Múzeu Vojvodiny čítali aj srbské, rusínske, maďarské a rumunské ľudové rozprávky, ktoré potom mali deti možnosť ilustrovať.

direktorka Zuzana Pašic i koja je na samom početku pozdravila sve prisutne.

Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka takođe je doprineo ovoj akciji. Katarina Mosnak, stručni saradnik u INDOK jedinici ZKVS, ukratko je predstavila delatnost ove ustanove kulture i u ime Zavoda svim prisutnim predstavnicima predškolskih ustanova (iz Selenče, Pivnice, Kisača, Kovačice, Padine, Bačkog Petrovca, Gložana, Kulpina, Janošika, Araca i Stare Pazove) uručila knjigu *Medovník* (hrestomatija slovačke vojvođanske književnosti za decu urednice Jarmile Hodolič) i audio CD dečijih popularnih pesama *Leti pesma, leti*, koji bi takođe mogli da budu pomoćno sredstvo vaspitačima u radu sa decom.

BAJKODANI U MUZEJU VOJVODINE

Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka zajedno sa svojim kreativnim timom izveo je dečiju pozorišnu predstavu pod nazivom *Umetnost vrednija od zlata* u Muzeju Vojvodine.

Predstava je izvedena u okviru Festivala bajki, koji je održan u nedelju 25. novembra 2012. godine. Bajku na slovačkom jeziku je sa oduševljenjem pratio brojni auditorijum, prevashodno deca iz Novog Sada koja pohađaju časove slovačkog jezika.

Predstavu *Umetnost vrednija od zlata* ZKVS je pripremio povodom festivala 3xĐ, a po motivima slovačke narodne bajke pod nazivom *So vrednija od zlata*. Posetioci Festivala bajki su tako imali prilike ne samo da pogledaju scensko izveđenje poznate narodne bajke, već i da se upoznaju sa našim svemanjinskim festivalom 3xĐ.

Maruška (Denisa Mihajlj), Kralj (Branislav Čeman), Šašo (Ivan Privizer), Čerka 1 (Tatjana Klinko), Čerka 2 (Ivana Vožar) i Starica (Milan Klinko), odnosno glumačka ekipa, na samom kraju predstave pozvala je i decu iz publike da im se pridruže u pevanju i igranju. Deca su naročito bile zanimljive pozorišne lutke (Svetlana Gaško i Jan Žolnaj), koje u predstavi igraju uloge naratora. Autor teksta je Katarina Mosnak, režiju potpisuje Jan Privizer, a muziku Milina Sklabinski.

Pored toga, u okviru Festivala bajki čitale su se i srpske, rusinske, mađarske i rumunske bajke, koje su deca imala prilike i da ilustruju u okviru radionica.

Slovenské divadielko v produkcii ÚKVS odznelo v Múzeu Vojvodiny

V ÚSTAVE BOLO...

DOGODILO SE U ZAVODU...

SPOD ZÁVEJOV AMERICKÝCH / FROM UNDER THE AMERICAN SNOWDRIFTS

Ústav si spolu s autorom anglického prekladu knihy *Spod závejov amerických* Ondrejom Mihálom a početnými čitateľmi diela Gustáva Maršalla Petrovského pripomenul 29. marca 150. výročie narodenia spisovateľa.

Na večierku si prítomní uctili významnú osobnosť literárneho a vôbec kultúrneho a spoločenského života vojvodinských a amerických Slovákov, popredného slovenského spisovateľa druhej polovice 19. storočia a národného buditeľa Gustáva Maršalla Petrovského. Vypočuli si nové údaje z jeho života v Amerike, ale odznali aj konkrétne návrhy, ako by mohlo dielo G. M. Petrovského v 21. storočí získať nové rúcho a jeho meno sa zaradiť medzi osobnosti celoslovenskej literatúry.

Stredobodom pozornosti bol prvý preklad knihy G. M. Petrovského *Spod závejov amerických / From Under the American Snowdrifts* do angličtiny, ktorý urobil kanadský Slovák a silbašský rodák Ondrej Mihál v Kanadskom slovenskom inštitúte. Táto kniha umožní Neslovákovi čítať Petrovského poviedky a priblíži im život slovenského ľudu v Amerike, jeho pocity, myšlienky, rodinné úspechy, ale aj rozčarovania a neustálu túžbu za domovom. Publikácia tiež prináša niektoré nové poznatky o postavení a význame Petrovského medzi americkými Slovámi. Ondrej Mihál to dokumentuje aj vhodnými fotografiami a iným archívnym materiálom.

Aj keď je táto kniha zo začiatku 20. storočia, môže zaujať dnešných čitateľov, ktorí žijú v čase ustavičných migračných pohybov. Nastoluje možnosť opäť rozprúdiť diskusiu, vyplývajúcu „spod závejov amerických“, a oživiť posolstvo G. M. Petrovského, že je „lepšie so svojimi plakať, než smiať sa s cudzími. V krajine, kde i sebe staneme sa cudzími.“

Ako hovorí O. Mihál, cieľom knihy je, aby Slováci v Amerike a Slováci v Kanade vedeli, čo Petrovský o nich písal. „Mnohí v Amerike, ktorí sa ešte hlásia k slovenskej národnosti, už nevedia rozprávať po slovensky. Naším snom je, aby si táto kniha našla cestu práve k týmto čitateľom, ktorí sa síce zaujímajú o svoje dejiny, ale žiaľ iba v angličtine. Naším plánom je zaslať túto knihu na každú univerzitu, aby ju mali v súčasnej knižnici... lebo si myslíme, že ešte aj v dnešnej dobe má Petrovský čo povedať.“

O. Mihál si položil otázku, ako poznajú G. M. Petrovského na Slovensku a v Srbsku a ako si ho uctievali. Prezradil, aký bol (ne)záujem o jeho knihu na Slovensku a ukázal prítomným fotografiu pamätnej tabule v Báčskom Petrovci, ktorá je „obklúčená“ plynovými trúbkami a klimatizáciou. Pritom dodal: „Často sa berie, že tvorba Petrovského nie je dôležitá, že to, čo on napísal nie je až také podstatné. Ale si myslím, že dnes jeho témy majú ešte väčšiu váhu, lebo práve dnešnú dobu charakterizuje to neustále sťahovanie, chodenie z jedného mesta do druhého za nejakým vysnívaným svetom.“

O sťahovaní a pocitoch človeka v cudzine hovorili aj piesne, ktoré odznali na večierku. V úvode to bola archívna pieseň *Kto peniaške potrebuje, nech Ameriku sprobuje* z Múzea Vojvodiny, ktorú v roku 1959 v Aradáci zaznamenal Martin Kmeť a precítene zaspieval Pavel Obšust. Potom zazneli hlasy členov Komorného zboru *Musica viva* z Báčskeho Petrovca

ISPOD AMERIČKIH SMETOVA/FROM UNDER THE AMERICAN SNOWDRIFTS

Dana 29. marta u ZKVS je obeležena 150. godišnjica rođenja pisca Gustava Maršala Petrovskog, uz promociju njegove knjige *Ispod američkih smetova*, koju je Ondrej Mihalj preveo na engleski jezik.

Veče je posvećeno značajnoj ličnosti književnog, kao i kulturnog i društvenog života vojvođanskih i američkih Slovaka uopšte, istaknutog slovačkog pisca iz druge polovine 19. veka i narodnog prosvetitelja Gustava Maršala Petrovskog. Ujedno, prisutni gosti imali su prilike da čuju neke nove podatke iz njegovog života u Americi, kao i neke nove predloge zahvaljujući kojima bi se u 21. veku delo G. M. Petrovskog odenulo u novo ruho, a njegovo ime se zaista uvrstilo među ličnosti sveslovačke književnosti.

Glavna tema večeri bila je njegova knjiga pod nazivom *Ispod američkih smetova/From Under the American Snowdrifts*, koja je kao prva prevedena na engleski jezik. Prevod potpisuje kanadski Slovak rodom iz Silbaša Ondrej Mihalj iz Kanadskog slovačkog instituta. Pored toga što ova knjiga omogućuje neslovačkom narodu da čita pripovetke G. M. Petrovskog, približava mu i život slovačkog naroda u Americi, njegova osećanja, razmišljanja, porodične uspehe, ali i razočaranja i neprestanu čežnju za domovinom. Publikacija takođe donosi neka nova saznanja o položaju i značaju Petrovskog među američkim Slovacima, što je Ondrej Mihalj i dokumentovao odgovarajućim fotografijama i drugim arhivskim materijalom, koji prikazuje delatnost G. M. Petrovskog.

Knjiga kao takva, iako je napisana početkom 20. veka, može biti zanimljiva i današnjem čitaocu koji živi u doba neprestanih migracionih pokreta. Ovom knjigom pruža se mogućnost da se opet pokrene problematika koja proizilazi ispod američkih smetova, a koja će ponovo oživeti poruku G. M. Petrovskog, da je bolje plakati sa svojim, nego smeјati se sa tuđima. U zemlji, gde i sami sebi postajemo stranci.

Prema rečima O. Mihalja, izdavačkom timu bio je cilj da Slovaci u Americi i Kanadi znaju šta je Petrovski pisao o njima. Mnogi koji žive u Americi, a pripadnici su slovačke nacionalne zajednice, danas već ne znaju da govore slovački. Naš san je da ova knjiga pronađe put upravo ka ovim čitaocima, koji se doduše interesuju za svoju istoriju, ali nažalost samo na engleskom jeziku. Imamo u planu da ovu knjigu pošaljemo svim univerzitetima u njihove biblioteke, jer smatramo da Petrovski i danas ima šta da kaže, rekao je O. Mihalj.

Takođe, Mihalj je postavio pitanje koliko o G. M. Petrovskom znaju u Slovačkoj i Srbiji, i koliko ga poštuju. Pri tome je otkrio kakva je bila (ne)zainteresovanost za njegovu knjigu u Slovačkoj i pokazao prisutnima fotografiju koja prikazuje aktuelno stanje spomen-ploče G. M. Petrovskog u Bačkom Petrovcu, okruženu plinskim cevima i klimatizacijom. Pritom je još dodao: *Često nailazim na shvatanje da stvaralaštvo Petrovskog nije značajno, da ono što je on pisao nije tako bitno. Ali, mislim da danas njegove teme imaju još veću vrednost, jer upravo današnjicu karakteriše neprestana selidba iz jednog grada u drugi, u potrazi za svetom iz snova.*

O selidbama i osećanjima čoveka u tuđini govore i pesme

Komorný zbor *Musica viva*

Ondrej Mihál'

Koktail nachystali členky spolku žien z Kysáča

pod vedením Marieny Stankovičovej-Krivákovej a nechýbala ani ľudová pieseň *Prostried Ameriky krčma murovaná* v podaní Ivana Slávika a za sprievodu huslistky Leonóry Súdiovej. Miluška Grňová a Anna Struhárová doplnili program prednesom krásneho slova z tvorby G. M. Petrovského a o jeho živote hovorila Katarína Mosnáková.

Riaditeľka Milina Sklabinská pripomenula, že naša ustanovizeň kultúry si symbolicky pripomenula na život a dielo G. M. Petrovského aj v deň jeho narodenia, teda 23. marca, keď v Báčskom Petrovci položila venček na jeho pamätnú tabuľu. V diskusii odznali celkom konkrétne návrhy, ako vzdať hold tejto osobnosti. Spisovateľ Vítázoslav Hronec navrhol, aby boli telesné pozostatky Petrovského prenesené z Ameriky na Martinský cintorín na Slovensko, a ak nie tam, aspoň do Petrovca. „Lebo už teraz nie je na náhrobnom kameni Petrovského nič napísané a o sto rokov tam nebude ani kameň. A obávam sa, že nebudú ani Slováci na tomto území a preto navrhujem preniesť jeho kosti na cintorín významných slovenských osobností v Martine,“ povedal V. Hronec.

Ďalej poznamenal, že Petrovský napísal ešte jeden román s názvom *Gróf Rajday* a uverejnil ho pod pseudonymom Barón La Šram. Keďže sa kolektívu Slovenského vydavateľského centra nepodarilo knihu nájsť, V. Hronec vyzval Ondreja Mihála, aby sa pokúsil vypátrať ju v Amerike a umožnil tak Slovenskému vydavateľskému centru publikovať piatu knihu Petrovského vybraných spisov.

Veríme, že večierok sa stal zároveň začiatkom spolupráce a že prostredníctvom osobnosti G. M. Petrovského sa hlbšie prepojí kultúra vojvodinských, amerických a kanadských Slovákov s ich materskou krajinou.

koje su prisutni imali prilike da čuju u okviru programa večeri. Na samom početku bila je to arhivska pesma *Kto peniaške potrebuje nech Ameriku sprobuje* iz Muzeja Vojvodine, koju je zabeležio Martin Kmeč 1959. godine u Aracu, a otpevao Pavel Obšust. U programu je nastupao i Kamerni hor *Musica viva* iz Bačkog Petrovca pod dirigentskom palicom Marjene Stanković-Krivak, kao i solo pevač Ivan Slavik u pratnji Leonore Suđi na violini u izvođenju narodne pesme *Prostried Ameriky krčma murovaná*. Miluška Grnja i Ana Struhar pročitale su odlomke iz dela G. M. Petrovskog. Tekst o njegovom životu i delu povodom obeležavanja 150. godišnjice rođenja pisca, pročitala je Katarina Mosnak.

Direktorka ZKVS Milina Sklabinski je napomenula da je naša ustanova kulture simbolično obeležila rođendan G. M. Petrovskog 23. marta, kada je u Bačkom Petrovcu položila venac na njegovu spomen-ploču. U diskusiji sa prisutnima izneti su i konkretni predlozi kako zaista odati počast ovoj ličnosti. Pisac Vítázoslav Hronjec predložio je da se telesni ostaci Petrovskog prenesu na groblje u Martinu (Slovačka), ili u Bački Petrovac. „Jer, već sada na kamenu grobnice Petrovskog ne piše ništa, a kroz sto godina neće biti ni kamena. A bojim se da neće biti ni Slovaka na ovim prostorima i zato predlažem da se njegove kosti premeste na groblje istaknutih slovačkih ličnosti u Martinu“, rekao je V. Hronjec.

Takođe, Hronjec je istakao da je Petrovski, pored onoga što znamo, napisao još jedan roman pod nazivom *Gróf Rajday* i objavio ga pod pseudonimom Baron La Šram. Pošto kolektivu Slovačkog izdavačkog centra nije pošlo za rukom da pronađe ovu knjigu, V. Hronjec je predložio O. Mihalju da pokuša da je nađe u Americi i omogući SIC da objavi petu po redu knjigu *Izabranih spisa Petrovskog*.

Nadamo se da je održano književno veče u ZKVS ujedno označilo i početak ove saradnje i da će se konkretnim radom i kroz ličnost G. M. Petrovskog kultura vojvođanskih, američkih i kanadskih Slovaka povezati sa njihovom matičnom zemljom.

MÔJ ŽIVOT JE TISÍC PIESNÍ

V utorok 24. apríla 2012 bola v Ústave pre kultúru vojvodinských Slovákov prezentácia knihy PaedDr. Juraja Súdiho *Môj život je tisíc piesní*, ktorú vydalo Slovenské vydavateľské centrum v edícii *Akordeón*. Kniha vyšla pri príležitosti tridsiateho výročia hudobnej tvorivosti PaedDr. Juraja Súdiho.

Pri tejto príležitosti ústav pripravil umelecký program, v ktorom účinkovali Komorný zbor Zvony, dievčenské vokálne trio, ľudový orchester Zvonivá cimbalovka a Nina Šimoniová. O knihe hovorili recenzentky Milina Sklabinská a Anna Medvedová a v mene vydavateľa Vladimír Valentík.

Na knižnej premiére boli prítomní početní priaznivci tvorby a diela autora. Na záver sa autor poďakoval všetkým, ktorí prispeli k vydaniu knihy.

Kniha zhromažďuje skladby tridsaťročnej hudobnej tvorivosti autora. Zahŕňa všetky hudobné žánre, v ktorých sa autor osvedčil ako skladateľ. Kresbu, portrét autora knihy na titulnej strane urobil akademický maliar zo Selenče Miško Bolf.

MOJ ŽIVOT JE HILJADU PESAMA

U utorak 24. aprila, u prostorijama Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka, održana je promocija knjige dr Juraja Suđija pod nazivom *Môj život je tisíc piesní/Moj život je hiljadu pesama* u izdanju Slovačkog izdavačkog centra u okviru edicije *Akordeon*. Knjiga je izašla povodom obeležavanja 30- te godišnjice autorovog muzičkog stvaralaštva.

U okviru večeri održan je kratak umetnički program u okviru kojeg je nastupio Kamerni hor *Zvona*, vokalni trio, narodni orkestar *Zvonivá cimbalovka* i Nina Šimonji. O knjizi su govorili recenzenti Milina Sklabinski i Ana Medvedova, a u ime izdavača Vladimír Valenčik.

Na promociji knjige bili su prisutni brojni ljubitelji lika i dela Juraja Suđija. Na samom kraju večeri autor se zahvalio svima, koji su doprineli izdanju ove knjige.

Knjiga predstavlja zbirku kompozicija dosadašnjeg 30. godišnjeg muzičkog stvaralaštva autora. Zbirka obuhvata sve muzičke žanrove koje je Suđi kao kompozitor obrađivao. Portret autora na naslovnici knjige nacrtao je akademski slikar

Komorný zbor Zvony a orchester Zvonivá cimbalovka spestrili večierok

Jubilant Juraj Súdri

Prihovor Anny Medvedovej

Prezentáciu spoločne zorganizovali Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov, Slovenské vydavateľské centrum a Komorný zbor Zvony. Na vydaní knihy sa spoločne podieľali komorný zbor a SVC za finančnej podpory Pokrajinského sekretariátu pre kultúru a verejné informovanie a Ministerstva kultúry, informovania a informačnej spoločnosti Republiky Srbsko.

iz Selenče Miško Bolf.

Promociju knjige organizovali su Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka, Slovački izdavački centar i Kamerni hor Zvona. Izdavanje knjige potpisuju Slovački izdavački centar i Kamerni hor Zvona uz finansijsku podršku Pokrajinskog sekretarijata za kulturu i javno informisanje i Ministarstva kulture, informisanja i informativnog društva R Srbije.

ŽIVOTNÉ JUBILEUM MIROSLAVA DUDKA

Básnik, lingvista a univerzitný profesor Miroslav Dudok sa narodil 31. júla 1952 v Erdevíku. Gymnázium skončil v Báčskom Petrovci a štúdiá slovenského jazyka a literatúry na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave (1976). Jeden rok po štúdiách pracoval v Novosadskom rozhlasu a televízii a od roku 1977 je v Oddelení slovistiky Filozofickej fakulty v Novom Sade, kde obhájil doktorát filologických vied (1987). Bol redaktorom mládežníckeho časopisu *Vzlet*, almanachu *Prevodilačke spone*, časopisu *Rays* Spolku spisovateľov Vojvodiny, šéfredaktorom literárneho časopisu *Nový život* (1990–1993) a pôsobil aj v redakčnom kolegiu časopisu *Most*. Bol predsedom Spolku vojvodinských slovaktov. Od roku 1997 žije v Bratislave, kde pôsobí ako pracovník Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied. Je členom Spolku spisovateľov Vojvodiny a členom Spolku slovenských spisovateľov v Bratislave. Roku 1977 získal Cenu časopisu *Nový život* a roku 1988 Cenu Vydavateľstva *Obzor* za knihu *Glutinácia textu v slovenčine a srbochorvátčine*.

Tieto základné biografické údaje nášho popredného básnika a jazykovedcu Dr. Miroslava Dudka odzneli na literárnom večerku, ktorý sa konal 3. septembra 2012 v Ústave pre kultúru vojvodinských Slovákov. Prítomní boli jeho kolegovia z Filozofickej fakulty Univerzity v Novom Sade, lingvisti, literáti, novinári zo slovenských redakcií, bývalí študenti a ďalší hostia, ktorí –aj keď predsa len dobre poznajú dielo Miroslava Dudka –mohli získať nové poznatky a utvoriť si tak ucelený obraz o tejto osobnosti.

Prispeli k tomu odborné štúdie literárneho vedca Adama Svetlíka a jazykovedkyne Anny Maričovej, archívne zábery o začiatkoch básnickej tvorby M. Dudka z Televízie Nový Sad, ako aj jeho najnovšia knižka – výber z diela *Celebes, Celebes*, ktorú pri príležitosti 60. narodenín vydalo Slovenské vydavateľské centrum.

V úvode literárneho stretnutia pri príležitosti životného jubilea M. Dudka riaditeľka ústavu Milina Sklabinská povedala: „Oslavovanie jubileí osobností slovenskej kultúry sú pre ústav vhodnou príležitosťou, aby sme predstavili verejnosti ich tvorbu a aby sme prispeli k zviditeľňovaniu stôp, ktoré zanechávajú v kultúre nielen tunajších Slovákov.“ Dodala, že ju osobitne teší, keď do ústavu zavíta osobnosť, ktorá pôsobí aj v širšom – celoslovenskom kultúrnom kontexte. Mnohé naše popredné osobnosti dnes pôsobia na Slovensku aj inde v zahraničí na významných pracoviskách a postoch. „Našou úlohou je, aby sme trvali na intenzívnej spolupráci, aby sme sa prostredníctvom takýchto osobností zapájali do väčších európskych programov a projektov a aby sme vyťažili len samé

JUBILEJ MIROSLAVA DUDOKA

Pesnik, lingvista i univerzitetski profesor Miroslav Dudok rođen je 31. jula 1952. godine u Erdeviku. Gimnaziju je završio u Bačkom Petrovcu, a studije slovačkog jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu Univerziteta Komenskog u Bratislavi (1976). Nakon studija je godinu dana radio u RT Novi Sad a od 1977. godine na Katedri za slovački jezik i književnost FF UNS, gde je kasnije (1987) doktorirao filološke nauke. Bio je urednik omladinskog časopisa *Vzlet*, almanaha *Prevodilačke spone*, časopisa *Rays* Udruženja pisaca Vojvodine, glavni i odgovorni urednik časopisa za književnost i kulturu *Novi život* (1990–1993) a radio je i u redakciji časopisa *Most*. Bio je predsednik Udruženja slovaktista Vojvodine. Od 1997. godine živi u Bratislavi, gde je zaposlen u Zavodu za lingvistiku „Ljudevit Štur“ Slovačke akademije nauka u Bratislavi. Takođe je i član Udruženja pisaca Vojvodine i član Udruženja slovačkih pisaca u Bratislavi. Godine 1977. dobio je Nagradu časopisa *Novi život*, a 1988. godine Nagradu Izdavaštva „Obzor“ za knjigu *Glutinacija teksta u slovačkom i srpskohrvatskom jeziku*.

Ovu kratku biografiju našeg istaknutog pesnika i lingviste Miroslava Dudoka poznaje skoro svaki posetilac književne večeri, koja je održana 3. septembra 2012. godine u Zavodu za kulturu vojvođanskih Slovaka. Među njima su bile kolege sa Filozofskog fakulteta UNS, lingvisti, književnici, novinari slovačkih redakcija, bivši studenti..., koji su, iako relativno dobro poznaju njegovo stvaralaštvo, imali prilike da steknu novo znanje i tako stvore jednu celokupnu sliku o Miroslavu Dudoku.

Tome su doprineli autorski referati o stvaralaštvu Miroslava Dudoka, koje su pročitali književni kritičar Adam Svetlik i lingvista Ana Marić, emitovani arhivski snimci o počecima pesničke karijere M. Dudoka iz Radio Televizije Novi Sad, kao i najnovija njegova knjiga – odabrana dela *Celebes, Celebes*, koju je povodom 60. rođendana autora izdao Slovački izdavački centar.

Povodom njegovog životnog jubileja održano je i ovo književno veče u ZKVS. „Na ovaj način – obeležavanjem jubileja ličnosti slovačke kulture u Vojvodini, Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka javnosti predstavlja njihovo stvaralaštvo i tako čini vidljivim njihove stope, koje ostavljaju u kulturi ne samo ovdašnjih Slovaka“, rekla je na početku direktorka ZKVS Milina Sklabinski. Takođe je dodala, da je lično raduje što Zavod ima prilike da ugosti ličnost, koja je osim u našim manjinskim, aktivna i u širim - celomanjinskim okvirima. Mnoge naše istaknute ličnosti, ne samo iz sveta kulture, danas su na značajnim pozicijama u Slovačkoj i u drugim stranim državama. „Naš zadatak je da sa njima intenzivno sarađujemo i da se

Spoločná fotografia s kolegami s priateľmi

Jubilant Miroslav Dudok

dobré veci z tých, ktorí hodnoty európskej únie už roky reálne žijú a využívajú“, povedala M. Sklabinská.

O celkovej básnickej tvorbe Miroslava Dudka hovoril literárny vedec a kritik Adam Svetlík, ktorý zostavil výber z diela *Celebes, Celebes* a napísal doslov.

Riaditeľ Slovenského vydavateľského centra Vladimír Valentík predstavil prítomným novú knihu *Celebes, Celebes* z edície *Živý prúd*. Zároveň odovzdal autorské výtlačky básnikovi.

Jazykovedkyňa Anna Marićová označila oslávenca za básnika zo záľuby a jazykovedca z povolania. Keďže Miroslav Dudok pôsobí paralelne aj na Slovensku a v Srbsku, A. Marićová citovala S. Ondrejoviča, že Miroslav Dudok predstavuje „spájajúci most medzi vojvodinskou a slovenskou slovakistikou a to most, po ktorom sa chodí obojsmerne.“ Zároveň ho zaradila medzi najznámejších slavistických odborníkov u nás, o čom svedčí aj široké pole jeho pôsobnosti: zaoberá sa syntaktickými a štylistickými otázkami slovenčiny a srbochorvátčiny, resp. srbciny, textovou lingvistikou, teóriou a praxou prekladu, výskumom dejín vojvodinskej slovakistiky a pod. Je autorom viacerých odborných článkov, štúdií a kníh z jazykovedy.

Na večierku sa jazykom hudby – skladbami Miroslava Bázlika – prihovarila klaviristka Ivana Nováková, zatiaľ čo prednesom básní *Celebes, Celebes* a *Deň trávy* uviedla prítomných do básnického sveta oslávenca Alena Pešková.

Pozornosť na večierku upútal film z rokov 1978 a 1979, ktorý priblížil začiatky básnickej tvorby Miroslava Dudka. Výber z archívu Televízie Nový Sad urobil Ján Struhár.

Miroslav Dudok sa poďakoval za večierok. Povedal, že odchádza s peknými pocitmi a to najmä preto, že videl tváre známych, počnúc študentmi, ktorí sú dnes úspešní mladí ľudia, pokračujúc kolegami z rozhlasu, televízie, fakulty, priateľmi, členmi rodiny. A dodal: „Nebol by som ani básnikom ani lingvistom, keby nebolo všetkých vás, ale aj mnohých iných, lebo by som sa nemal čím zaoberať ako jazykovedec a zasa ako básnik by som nemal čitateľov.“

SYMBOLY SLOVENSKEJ NÁRODNOSTNEJ MENŠINY V ÚKVS

V piatok 14. septembra 2012 odovzdali predstavitelia Výboru pre úradné používanie jazyka a písma NRSNM Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov symboly slovenskej národnostnej menšiny.

Predsedu Výboru pre úradné používanie jazyka a písma NRSNM Pavla Marčoka, podpredsedu Juraja Červenáka a koordinátorku Lýdiu Čemanovú privítala v miestnostiach ústavu riaditeľka Milina Sklabinská, ktorá vyjadrila potešenie z toho, že Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny zaradila ústav medzi ustanovizne s osobitným významom pre slovenskú menšinu a že ju poctila symbolmi, ktoré s hrdosťou budú ukazovať návštevníkom ústavu pri rôznych príležitostiach.

Pavel Marčok prezradil, že našu ustanovizňu kultúry navštívil po prvýkrát, hoci o jej činnosti bol dobre informovaný, keďže ústav a národnostná rada úzko spolupracujú. „Ústav poznáme podľa toho, že realizuje moderné projekty, ktoré, veríme, prispievajú k zachovávaniu aj toho nášho tradičného, čiže nášho

pomoču ovakvih ličnosti povežemo i uključimo u veće evropske programe i projekte i da koristimo samo dobre stvari od onih, koji već nekoliko godina žive i konzumiraju vrednosti Evropske unije“, rekla je M. Sklabinski.

O celokupnom pesničkom stvaralaštvu Miroslava Dudoka govorio je književni kritičar Adam Svetlik, koji je autor epiloga i urednik Dudokove najnovije knjige *Celebes, Celebes*.

Direktor Slovačkog izdavačkog centra Vladimír Valenčík prisutnima je predstavio novu knjigu *Celebes, Celebes*, koja je izašla u ediciji *Živi tok*. Ujedno je Miroslavu Dudoku uručio autorske primerke.

Lingvistkinja Ana Marić je slavljenika okarakterisala kao pesnika iz ljubavi, a lingvistu po profesiji. Pošto je M. Dudok aktivan i u Srbiji i u Slovačkoj, A. Marić je citirala Ondrejoviča, da Miroslav Dudok predstavlja „most između vojvođanske i slovačke slovakistike, most po kome se hoda u oba pravca“. Ujedno je Dudoka uvrstila među najpoznatije stručnjake slavistike, o čemu svedoči činjenica da je aktivan u mnogim oblastima: bavi se pitanjima sintakse i stilistike u slovačkom i srpskohrvatskom, odn. srpskom jeziku, lingvistikom, teorijom i praksom prevoda, istraživanjem istorije vojvođanske slovakistike i sl. Takođe je autor velikog broja stručnih tekstova, studija i knjiga iz oblasti lingvistike, o kojima je govorila prof. Marić.

Veče su obogatile i pijanistkinja Ivana Novak izvođenjem kompozicija slovačkog kompozitora Miroslava Bázlika, kao i recitatorka Alena Peškova izvođenjem poezije iz najnovije Dudokove knjige.

Veliku pažnju publike privukao je film iz 1978. i 1979. godine o počecima pesničke karijere Miroslava Dudoka. Arhivske snimke Radio Televizije Novi Sad pripremio je Jan Struhar, novinar u penziji.

Na samom kraju večeri, prisutnima se obratio i Miroslav Dudok. Zahvalio se za lepo veče koje će pamtili po tome što je na jednom mestu video lica svojih poznanika iz raznih oblasti i perioda svog dosadašnjeg života, počevši od svojih studenata koji su danas uspešni mladi ljudi, zatim kolega iz redakcije, sa fakulteta, prijatelja, članova porodice... Takođe je dodao: „Ne bih bio ni pesnik ni lingvista da nije bilo svih vas, ali i mnogih drugih, jer ne bih imao čime da se bavim kao lingvista, a opet kao pesnik - ne bih imao čitaoca.“

SIMBOLI SLOVAČKE NACIONALNE MANJINE PREDATI ZKVS

U petak 14. septembra predstavnici Odbora za službenu upotrebu jezika i písma NSSNM uručili su simbole slovačke nacionalne manjine Zavodu za kulturu vojvođanskih Slovača.

Predsednik Odbora za službenu upotrebu jezika i písma NSSNM Pavel Marčok, potpredsednik Juraj Červenak i koordinatorka Lidija Čeman, posetili su Zavod za kulturu vojvođanskih Slovača. Dobrodošlicu im je poželela direktorka Zavoda Milina Sklabinská, koja je izrazila veliko zadovoljstvo što je Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine uvrstio ZKVS među ustanove od posebnog značaja za slovačku manjinu i počastvovao ih simbolima, koje će Zavod sa ponosom

Vlajka slovenskejš menšiny v Srbku

Delegáciu NRSNM v ústave privítala Milína Sklabinská

Pavel Marčok a Juraj Červenák

jazyka a písma,“ povedal P. Marčok. Potom odovzdal symboly slovenskej národnostnej menšiny a zažal ústavu veľa ďalších dobrých projektov, veľa práce a podotkol, že usilovnosť jeho zamestnankýň bude tým najlepším garantom, že projekty budú aj úspešne realizované.

LITERÁRNY VEČIEROK S JÁNOM ZAMBOROM A EMÍLIU ČELOVSKOU

Cesta básnika, prekladateľa, literárneho vedca a vysokoškolského pedagóga Jána Zambora do Vojvodiny súvisela s literárnym večierkom, ktorý sa 1. októbra 2012 uskutočnil v Ústave pre kultúru vojvodinských Slovákov a ktorý bol venovaný knihe *Epický priestor a jeho dve podoby v modernej slovenskej novelistike* autorky Emílie Čelovskej.

Ide o doktorskú dizertáciu, ktorá sa venuje výskumu kategórie literárneho priestoru a jeho analýze a interpretácii vo vybraných textoch modernej slovenskej novely a ktorú ako knihu vydali Slovenské vydavateľské centrum a Ústav pre kultúru vojvodinskej literatúry. O knihe hovoril Ján Zambor, školiťel E. Čelovskej, ako aj Vladimír Valentík, riaditeľ centra.

Riaditeľka ústavu Milína Sklabinská pripomenula 26. september ako deň európskych jazykov. „Nespočetné množstvo akcií, ktoré sa konali v tento deň alebo v týchto dňoch v celej Európe sa niesli v duchu oslavy jazykovej rôznorodosti a tak ako aj v predchádzajúcich rokoch mali za cieľ podporovať zlepšenie informovanosti o viacjazyčnosti v Európe, rozvíjať jazykovú a kultúrnu rôznorodosť a podporovať štúdium jazykov v školách a vo voľnom čase. Nech je aj dnešná prezentácia, ktorá sa koná v našej ľubozvučnej slovenčine, dobrým príspevkom k oslave Európskeho dňa jazykov v Srbku a nech je skutočnosť, že sa v tejto ustanovizni bežne používa spisovná slovenčina, spisovná srbčina a príležitostne aj angličtina potvrdením známeho výroku: Koľkými jazykmi hovoríš, toľkokrát si človekom,“ povedala M. Sklabinská.

K prítomným sa prihovarila aj autorka knihy PhDr. Emília Čelovská, ktorá doktorskú dizertáciu obhájala na Katedre slovenskej literatúry a literárnej vedy Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Poďakovala sa celému tímu za vydanie tohto diela a povedala, že je jej ctou, že práve jej práca je prvou uverejnenou publikáciou v novozaloženej edícii *Doktorské dizertácie*.

Druhá časť večierka bola venovaná básnikovi, prekladateľovi, literárnemu vedcovi a vysokoškolskému pedagógovi Jánovi Zamborovi. O jeho diele hovoril prof. Dr. Michal Harpán, literárny vedec a vedúci Oddelenia slovakistiky na Filozofickej fakulte v Novom Sade.

Ján Zambor sa narodil 9. decembra 1947 v Tušickej Novej Vsi. Študoval slovenčinu a ruštinu na Filozofickej fakulte v Prešove Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach (1966 – 1971). Krátko pôsobil ako redaktor vo Východoslovenskom vydavateľstve v Košiciach, tri roky bol interným vedeckým aspiromantom na Filozofickej fakulte Univerzity P. J. Šafárika v Prešove, pracoval ako redaktor literárno-dramatickej redakcie Československého rozhlasu v Košiciach (1976 – 1983), ako vedecký pracovník v Ústave umeleckej kritiky a divadelnej

prezentovati svojim saradnicima i posetiocima u raznim prilikama.

Pavel Marčok je otkrio javnosti da je po prvi put u poseti Zavodu iako je, s obzirom na kontinuiranu saradnju Zavoda sa Nacionalnim savetom slovačke nacionalne manjine, o njegovom radu veoma dobro informisan. „Zavod nam je poznat po tome što realizuje moderne projekte, koji će, verujemo, biti samoodrživi i koji će doprineti očuvanju tradicije i našeg jezika i písma, rekao je P. Marčok. U ime NSSNM i Odbora za službeni upotrebu jezika i písma“, P. Marčok je uručio simbole slovačke nacionalne manjine direktorki Zavoda. Tom prilikom poželeo je kolektivu još mnogo dobrih projekata i istakao da će uz marljiv rad zaposlenih ovi projekti biti i uspešno realizovani.

KNJIŽEVNO VEČE SA JANOM ZAMBOROM I EMILIOM ČELOVSKI

Jan Zambor je posetio Vojvodinu u cilju promocije knjige - doktorske disertacije pod nazivom *Epski prostor i njegove dve forme u modernoj slovačkoj novelistici*, koju je napisala Emilija Čelovski u saradnji sa svojim mentorom prof. Janom Zamborom. Književno veče posvećeno ovoj publikaciji koja je izašla 2011. godine u izdanju Slovačkog izdavačkog centra i ZKVS, održano je u ponedeljak 01. oktobra u Zavodu za kulturu vojvođanskih Slovača.

Radi se o doktorskoj disertaciji, koja se bavi aktuelnom problematikom istraživanja kategorije književnog prostora, njegovom analizom i interpretacijom u izabranim tekstovima moderne slovačke novelistike. O knjizi su govorili prof. Jan Zambor i direktor SIC Vladimir Valenčik.

Prisutne goste pozdravila je direktorka ZKVS a ujedno i voditeljka programa Milina Sklabinski, koja je pomenula da su prošle nedelje, tačnije 26.septembra, mnoge zemlje obeležavale Evropski dan jezika. „Nebrojeno mnogo akcija koje su se realizovale ovih dana u celoj Evropi, bile su u duhu proslave jezičke raznovrsnosti i, kao i prethodnih godina, imale su za cilj da podrže razvoj informisanosti o višejezičnosti u Evropi, razvoj jezičke i kulturne raznovrsnosti, kao i učenje jezika u školama i u slobodno vreme. Neka i naša današnja promocija na našem milozvučnom slovačkom jeziku bude doprinos proslavi Evropskog dana jezika u Srbiji i neka činjenica, da se u ovoj ustanovi koristi književni slovački i srpski jezik (a u nekim prilikama i engleski jezik), potvrdi onu poznatu izreku: koliko jezika govoriš, toliko puta si čovek“, rekla je M. Sklabinski.

Prisutnima se obratila i autorka knjige dr Emilija Čelovski, koja je svoju doktorsku disertaciju odbranila na Katedri slovačkog jezika i književne kritike na Filozofskom fakultetu Univerziteta Komenskog u Bratislavi. Tom prilikom zahvalila se celom timu koji je sarađivao na izdanju ove knjige i istakla da joj je čast što je upravo njen rukopis pretočen u prvu objavljenu knjigu u novoosnovanoj ediciji *Doktorske disertacije*.

Drugi deo večeri bio je posvećen pesniku, prevodiocu, književnom kritičaru i univerzitetskom profesoru Janu Zamboru. O njegovom stvaralaštvu govorio je prof. dr Mihal Harpanj, književni kritičar i šef Katedre za slovački jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu.

Emília Čelovská

Ján Zambor predstavil svoje dielo

dokumentácie v Bratislave (1983 – 1988), bol zakladajúcim šéfredaktorom časopisu pre mladú literatúru a umenie *Dotyky* (1989 – 1990) a od roku 1991 prednáša všeobecnú poetiku, vývin poetiky slovenskej poézie 20. storočia a dejiny španielskej a ruskej poézie na Katedre slovenskej literatúry a literárnej vedy Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. V rokoch 2003 – 2005 bol predsedom Klubu nezávislých spisovateľov.

Knižne publikoval zbierky básní *Zelený večer* (1977), *Neodkladné* (1980), *Kôň na sídlisku* (1983), *Plné dni* (1988), *Pod jedovatým stromom* (1995), *Soprán dažďových kvapiek* (2000), *Melancholický žrebec*, *Vybrané básne* (obe 2003), *Sťahovavé srdce* (2007, výber obsahujúci aj novú zbierku *Nádhera zmesi*), *Mávnutie krídel*. 42 slovenských haiku (2011, haiku od 11 slovenských básnikov). Z literárnej vedy sú známe jeho diela: *Ivan Krasko a poézia českej moderny* (1981), *Báseň a ticho. O poézii slovenských, ruských a španielskych básnikov* (1977), *Preklad ako umenie* (2000), *Interpretácia a poetika. O poézii slovenských básnikov 20. storočia* (2005), *Tvarovanie básne, tvarovanie zmyslu* (2011). Intenzívne sa zaoberá i prekladom.

Zo svojej najnovšej poézie prečítal a hovoril o tom, čo aktuálne tvorí, sám Ján Zambor. Večierok spestrilo jazzové hudobné teleso v zložení: Sergej Šapovalov (husle), Aleksandar Turukalo (gitara) a Ervin Malina (kontrabas), básne zo zbierok *Pod jedovatým stromom* a *Soprán dažďových kvapiek* predniesli herci Miroslav Babiak a Branislav Čeman. Rozhovory pokračovali aj v neformálnej časti stretnutia.

AJ KEBY SOM NEBOL / I KADA NE BIH BIO

Po premiére knihy *Aj keby som nebol / I kada ne bih bio* na 57. knižnom veľtrhu v Belehrade urobilo Slovenské vydavateľské centrum 27. októbra 2012 jej prezentáciu aj v Novom Sade – v Ústave pre kultúru vojvodinských Slovákov. Ide o výber básní Miroslava Bjelika zo zbierok *Čas je tichý posol mysle* (2003) a *Nepatrný pohyb po naklonenej rovine* (2005), ktoré vybral a do srbčiny preložil Martin Prebudila.

Knihu vydalo Slovenské vydavateľské centrum v edícii Bratislava v dvojязыčnej verzii: sú tu básne v slovenčine a v srbčine. Približne štyridsať básní dopĺňa poznámka o básnikovi a krátky doslov *Posol básnického sveta*, v ktorom sa hovorí o výbere básní, ale aj o poetike M. Bjelika.

V mene hostiteľa pozdravila prítomných riaditeľka Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov Milina Sklabinská, ktorá poznamenala, že v našej menšine je málo prekladateľov a je veľmi veľa toho, čo by bolo treba preložiť zo slovenčiny do srbčiny a opačne, lebo vzájomné poznávanie dvoch kultúr môže byť len na ošoh oboch strán.

S tým súhlasil aj Vladimír Valentík, riaditeľ Slovenského vydavateľského centra, ktorý prezradil, že najväčším vydavateľom literatúry zo Slovenska prelozenej do srbčiny je vydavateľstvo Agora zo Zreňanina, ktoré má v predaji šesť kníh próz, a to vďaka najmä prekladateľke Zdenke Valentovej Belicovej, ktorá prednedávnom dostala cenu za sústavnú prekladateľskú činnosť. Slovenskú poéziu preloženú do srbčiny

Jan Zambor rodený je 9. decembra 1947. godine u mestu Tušické Nove Vsi. Studiraó je slovački i ruski jezik na Filozofskom fakultetu Univerziteta P. J. Šafarik u Prešovu (1966 – 1971). Radio je kao urednik u Istočnoslovačkoj izdavačkoj kući u Košicama, kao saradnik na FF Univerziteta P.J. Šafarik, kao urednik književno-dramske redakcije Čehoslovačkog radija u Košicama (1976 – 1983), naučni radnik u Zavodu umetničke kritike i pozorišne dokumentacije u Bratislavi (1983 – 1988), bio osnivač i urednik časopisa *Dotyky* (1989 – 1990), a od 1991. godine radi kao profesor opšte poetike, razvoja poetike slovačke poezije 20. veka i istorije španske i ruske poezije na Katedri za slovačku književnost i književnu kritiku na FF UK u Bratislavi.

Objavio je nekoliko zbirki pesama, među kojima su: *Zelený večer* (1977), *Neodkladné* (1980), *Kôň na sídlisku* (1983), *Plné dni* (1988), *Pod jedovatým stromom* (1995), *Soprán dažďových kvapiek* (2000), *Melancholický žrebec*, *izabrane pesme* (obe 2003), *Sťahovavé srdce* (2007, u izabranim pesmama je i nova zbirka pod nazivom *Nádhera zmesi*), *Mávnutie krídel*. 42 slovačke haiku pesme (2011, haiku poezija 11 slovačkih autora).

Iz oblasti književne kritike, njegova najpoznatija dela su: *Ivan Krasko a poézia českej moderny* (1981), *Báseň a ticho. O poézii slovenských, ruských a španielskych básnikov* (1977), *Preklad ako umenie* (2000), *Interpretácia a poetika*, *O poézii slovenských básnikov 20. storočia* (2005), *Tvarovanie básne, tvarovanie zmyslu* (2011). Bavi se i prevodilačkim radom.

O aktuelnom stvaralaštvu Jana Zambora govorio je sam autor koji je i pročitao nekoliko svojih pesama iz najnovije zbirke. Prijatnu atmosferu upotpunio je džez trio u sastavu: Sergej Šapovalov (violina), Aleksandar Turukalo (gitara) i Ervin Malina (kontrabas), kao i glumci - recitatori Miroslav Babjak i Branislav Čeman, koji su pročitali nekoliko autorovih pesama iz pomenutih zbirki *Pod jedovatým stromom* i *Soprán dažďových kvapiek*. Gosti su nastavili razgovor u neformalnom delu večeri.

AJ KEBY SOM NEBOL/I KADA NE BIH BIO

Nakon promocije knjige *Aj keby som nebol/I kada ne bih bio* na 57. sajmu knjiga u Beogradu, Slovački izdavački centar održao je 27. oktobra 2012. god. prezentaciju knjige i u Novom Sadu, u Zavodu za kulturu vojvođanskih Slovača. Knjiga predstavlja izabrane pesme Miroslava Bjelika iz njegovih zbirki *Čas je tichý posol mysle* (2003) i *Nepatrný pohyb po naklonenej rovini* (2005). Odabir pesama i prevod sa slovačkog na srpski jezik uradio je Martin Prebudila.

Knigu je objavio Slovački izdavački centar u ediciji Bratislava, a jedinstvena je po tome, što se u njoj nalaze pesme uporedo i na slovačkom i na srpskom jeziku. Na ovaj način, poezija M. Bjelika je dostupna svim čitaocima sa ovog područja. Pored ukupno 40 pesama, u knjizi se nalazi i beleška o autoru i kratak epilog pod naslovom *Glasnik poetskog sveta*, koji govori o samom odabiru pesama i o poeziji M. Bjelika.

U ime domaćina, prisutne je pozdravila direktorka Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovača Milina Sklabinski, koja je između ostalog istakla da je među pripadnicima naše manjine malo prevodioca, a imamo toliko toga što je potrebno prevesti sa

Večierok s Miroslavom Bjelikom v ÚKVS

Miroslav Bjelik
AJ KEBY
SOM NEBOL
Miroslav Bjelik
I KADA
NE BIH BIO

Miroslav Bjelik

najviac vydáva SVC, resp. v minulosti Vydavateľstvo Kultúra. „Dobrý prekladateľ poézie musí byť však básnik. V danej chvíli máme dvoch dobrých prekladateľov: Vičazoslava Hronca a Martina Prebudilu, ktorý sa uchytil v prekladaní poézie a od ktorého očakávame ďalšie prekladateľské aktivity,“ povedal V. Valentík.

V. Valentík predstavil M. Bjelika ako bývalého riaditeľa Slovenskej národnej knižnice v Martine, ako správcu Matice slovenskej, teraz riaditeľa Slovenského literárneho ústavu Matice slovenskej v Martine. Tiež ako básnika, prozaika a jedného z mála, ktorí intenzívne pestujú vzťah k Slovákom na Dolnej zemi. M. Bjelik sa snaží našu literárnu tvorbu zviditeľňovať na Slovensku a zaraďovať ju do celoslovenského kontextu.

Prítomný bol aj prekladateľ knihy Martin Prebudila, ktorý prečítal svoj doslov. Medziiným tu odznelo, že básnik Bjelik v tomto výbere ponúka plné priehrdie skvelých veršov. Podobne plné priehrdie odkazov a filozoficko-poetických myšlienok ponúkol prítomným na večierku sám autor. Dovoľme si niektoré odcitovať:

„Pravý majster básnik je ten, ktorý, michaelangelovsky povedané, aj z pozície zhodeného jazdca, z tej jamky po podkovičke chce stvoriť koňa. Pravdu povediac dnes ani tie podkovičky nevidieť v prachu zeme, ale aj napriek tomu úsilie aj z takejto ničoty stvoriť hodnotu je obdivuhodné.“

„Poézia a filozofia majú ten istý materiál – slovo. Slovo je ich spojivom. Najmä to slovko byť. Pre básnika to slovo znamená krídla a pre filozofa (a tiež aj filozofujúceho básnika) je slovo byť ťaž, ktorá ho ťahá k zemi (som – existujem).“

„Poézia je intuitívna, darmo sa budem snažiť niečo rozumom vysvetľovať. Kam rozum nemôže, tam pošle metaforu.“

„Treba sa zamyslieť aj nad tým, že hmotou je aj za hrst básne... tá dilema je staro-nová. Ja žijem v tých dilemách medzi poéziou a prózou a to je nielen v hmote slova, ale aj v slove hmota. Slovo hmota a hmota slova – rébus, z ktorého sa básnici tak ľahko nevymocujú a o ktorom sa ja snažím hovoriť aj v próze.“

„Báseň môžeš aj zabiť. Priveľa „rozumkárčenia“ môže skončiť básnickú púť.“

„Mňa to vždy vedie po blúdeniach a potom ako Odyseus sa chcem vrátiť do tej škupinky básne a snažiť sa vypovedať niečo zrozumiteľné, krátke, jasné.“

„Pre básnika existuje jedno veľké nebezpečenstvo: zabúdanie. Máte momentku, ktorá sa vám v mysli zjaví, a to ani neurológovia nebudú vedieť pochopiť prečo a ako a čo môže ona signalizovať. V tom momente máte skvelý verš, ktorý – ak si ho nezachytíte hneď – o päť minút bude v pamäti prekrytý inou vrstvou a potom ho môžete rekonštruovať a reštartovať, ale už bude definitívne preč. Ako aj v živote všelicho je rýchlo preč...“

V závere V. Valentík povedal, že rodné miesto poézie M. Bjelika je rodné miesto tvorby, ktorá trvá už dve a pol tisícročia a ktorá vzniká z údivu nad ontologickým zázrakom. Práve z toho údivu vzniká aj poézia M. Bjelika. Zároveň Bjelikovi poprial, aby ten jeho údiv trval ešte dlho.

slovačkom na srpski jazyk i obrnuto, jer uzajamno upoznavanje i poznnavanje dveju kultura može biti od koristi i jednoj i drugoj strani.

Sa ovom konstatacijom složio se i Vladimir Valenčik, direktor Slovačkog izdavačkog centra, koji je otkrio da je najveći izdavač u Srbiji koji izdaje knjige iz Slovačke prevedene na srpski jazyk izdavačka kuća Agora iz Zrenjanina. Agora ima trenutno u prodaji 6 knjiga proze, pre svega zahvaljujući prevodiocu Zdenki Valent-Belić, koja je nedavno i nagrađena za svoj istrajni i plodan prevodilački rad. Kada je reč o slovačkoj poeziji prevedenoj na srpski jazyk, tu najviše izdanja ima upravo SIC, odn. njegov prethodnik - Izdavaštvo Kultura. „Dobar prevodilac poezije mora biti ujedno i pesnik. Trenutno imamo dva dobra prevodioca: Vičazoslava Hronjeca i Martina Prebudilu, koji hvata korak u prevodenju poezije i od kojeg u bliskoj budućnosti očekujemo neke nove radove“, rekao je V. Valenčik.

V. Valenčik je predstavio autora M. Bjelika kao bivšeg direktora Slovačke narodne biblioteke u Martinu, kao upravnika Matice slovačke i sadašnjeg direktora Slovačkog književnog zavoda Matice slovačke u Martinu. Takođe i kao pesnika, proznog pisca i jednog od nekolicine, koji intenzivno neguju odnos sa Slovacima u Mađarskoj, Rumuniji i Srbiji i teži da naše književno stvaralaštvo prezentuje u Slovačkoj i uvrsti u sveslovački kontekst.

U okviru večeri govorio je i prevodilac knjige Martin Prebudila, koji je pročitao svoj epilog. Između ostalog rečeno je da pesnik Miroslav Bjelik u ovoj zbirci pesama čitaocu pruža izobilje lepih stihova.

Izobilje poruka i filozofsko-poetskih misli pružio je prisutnima i sam autor Miroslav Bjelik. Navešćemo samo neke od njih:

Pravi majstor poezije je onaj, koji mikelandelovski rečeno, i sa pozicije oborenog jahača, od tragova od potkovice hoće da stvori konja. Iskreno rečeno, danas više nemamo prilike da vidimo te potkovice u prašini. Uprkos tome, težnja da se i od ovakvog ništavila stvori vrednost je zadivljujuća.

Poezija i filozofija imaju isti materijal – reč. Reč je ono što ih spaja. Prevashodno reč BITI. Za pesnika ova reč znači krila, a za filozofa (i filozofskog pesnika) je reč BITI teg, koji ga vuče ka zemlji (jesam - dakle postojim).

Poezija je intuitivna, džabe se trudimo da nešto objasnimo razumom. „Gde razum ne dopire, šalje metaforu.“

Treba misliti o tome da šačica poezije može biti i masa... ta dilema je staro-nova. Pišući poeziju i prozu ja živim u toj dilemi, i to ne samo kakva je masa reči, već i reč mase. Reč masa i masa reči – rebus iz kojeg se pesnici ne tako lako izvuku i o kojem se ja trudim da govorim i u prozi.

Pesmu možeš i da ubiješ. Suvišna razmišljanja mogu da dovedu do kraja poetskog puta.

Uvek negde lutam, a onda se kao Odisej vratim u ljusku pesme kako bih rekao nešto lako shvatljivo, kratko i jasno.

- Za pesnika zaboravljanje predstavlja veliku pretnju. Postoji kadar koji vam se odjednom pojavi u mislima, a to verovatno ni neurolozi neće znati da objasne kako i zašto se pojavi i šta taj kadar signalizira. U tom trenutku vi stvorite savršen stih, koji ako ne zapišete odmah, kroz pet minuta ga zaboravite, vaš mozak prekriva neki drugi sloj, neki drugi kadar i ma koliko se trudili da rekonstruišemo i restartujemo prethodni stih, on će se

Anna Funtíková, Ivan Baglaš a Marijan Pavlov diskutujú na tému súčasného stavu v slovenskej vojvodinskej kultúre

Kristína Kováčová hovorila o divadelníctve a Zuzana Týrová o používaní spisovanej slovenčiny

Účastníčky dielne boli aj Jasmina Simonovićová, Anna Margaréta Valentová a Ivana Vozárová

DIELNE PRE MLADÝCH ODBORNÍKOV Z RÔZNYCH OBLASTÍ KULTÚRY VOJVODINSKÝCH SLOVÁKOV

S cieľom vypracovať prvú oblasť analytického dokumentu o kultúre vojvodinských Slovákov a zapojiť mladé kreatívne sily do rozhovoru o súčasnom slovenskom kultúrnom systéme v Srbsku prebiehali v Ústave pre kultúru vojvodinských Slovákov v decembri 2012 dve dielne pre mladých odborníkov z rôznych oblastí kultúry.

Počas prvej dielne sa analyzoval politický a ekonomický kontext, v ktorom pulzuje dnešná kultúra, navrhovali sa programy ďalšieho rozvoja slovenskej kultúry a vytvorila sa analýza SWOT. Druhá dielňa priniesla už konkrétne odpovede na dotazníky, ktoré si každý účastník vopred pripravil z oblasti kultúry a zároveň prezentoval svoje rozvojové a strategické vízie.

O jednotlivých kultúrnych odvetviach diskutovali: Marian Pavlov, etnológ, Kristian Obšust, master sociokultúrnej antropológie a archeológie, Anna Feketová, architektka, Ivan Baglaš, doktorand sociálnej aj pracovnej psychológie, Katarína Mosnáková, profesorka slovenského jazyka a literatúry, Jasmina Simonovićová, diplomantka na Oddelení grafického inžinierstva a dizajnu na Fakulte technických vied v Novom Sade, Kristína Kováčová, pracovníčka v Akadémii umení v Novom Sade, Ivana Vozárová a Margaréta Valentová, študentky v Oddelení slovenského jazyka a literatúry v Novom Sade, Zuzana Týrová, asistentka v Oddelení slovistiky Filozofickej fakulty v Novom Sade, Zdenka Valentová Beličová, pracovníčka v Mestskej knižnici v Novom Sade, Anna Zorňanová, študentka etnomuzikológie na Akadémii umenia v Novom Sade a Anna Funtíková, novinárka v Televízii Vojvodiny.

Lektorom dielni bol Miroslav Keveždi, master kultúrnej politiky a manažmentu. Na základe dvoch odborných dielni a ďalších sústreďení odborníkov na analýzu vznikol dokument, ktorý je vhodný na ďalšie verejné rozpravy.

SWOT analýzu s prítomnými urobil Miroslav Keveždi

zauvek izbrisati. Kao što se i u životu mnogo stvari vremenom izbriše...

Na samom kraju, V. Valenčík je rekao da je rodni grad poezije M. Bjelika - rodni grad stvaralaštva koje traje već dve i po hiljade godina i koje je nastalo iz divljenja prema ontološkom razvoju. Upravo iz tog divljenja, zašto nešto a ne ništa, nastaje i poezija M. Bjelika. Ujedno je ovom prilikom V. Valenčík pozeleo autoru da ovo divljenje traje još dugo, kako bismo imali šansu da prezentujemo njegovu poeziju i ubuduće.

RADIONICE ZA MLADE STRUČNJAKE IZ RAZNIH OBLASTI KULTURE VOJVODANSKIH SLOVAKA

U cilju da se sačini prva oblast analitičke studije o kulturi vojvodanskih Slovaka, kao i da se u debatu o savremenom kulturnom sistemu Slovaka u Srbiji uključe mladi kreativni potencijali, u Zavodu za kulturu vojođanskih Slovaka u decembru 2012. godine održale su se dve radionice za mlade stručnjake iz raznih oblasti kulture.

Na prvoj radionici analizirao se politički i ekonomski kontekst u kojem pulsira današnja kultura, predlagali su se programi za njen dalji razvoj i urađena je SWOT analiza. Druga radionica donela je konkretne odgovore na upitnike koje je svaki učesnik unapred pripremio iz oblasti kulture u kojoj aktivno učestvuje. Svoje vizije razvoja i strategija polaznici radionice su jedni drugima ujedno i predstavili.

O pojedinim segmentima slovačke vojvođanske kulture govorili su: Marijan Pavlov – etnolog, Kristijan Obšust – master sociokulturne antropolgije i arheologije, Ana Fekete – arhitekta, Ivan Baglaš – doktorand socijalne i poslovne psihologije, Katarina Mosnak – profesorka slovačkog jezika i književnosti, Jasmina Simonović – apsolvant na Katedri za grafičko inženjerstvo i dizajn na Fakultetu tehničkih nauka u Novom Sadu, Kristina Kovač – zaposlena na Akademiji umetnosti u Novom Sadu, Ivana Vozar i Margareta Valent – studentkinje na Katedri za slovački jezik i književnost u Novom Sadu, Zuzana Tir – asistentkinja na Katedri za slovački jezik i književnost Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, Zdenka Valent-Belić – zaposlena u Gradskoj biblioteci u Novom Sadu, Ana Zorňan – studentkinja etnomuzikologije na Akademiji umetnosti u Novom Sadu i Ana Funčík – novinarka Televizije Vojvodine.

Lektor radionica bio je Miroslav Keveždi, master kulturne politike i menadžmenta i radnik u Zavodu za kulturu Vojvodine. Na osnovu dveju radionica a zatim i radnih sastanaka stručnjaka, za dalju analizu ovih sakupljenih podataka urađena je studija koja je pogodna za sledeći korak – javne rasprave stručnjaka.

NAVŠTÍVILI NÁS POSETILI SU NAS

Členky Spolku petrovských žien 10. mája v ÚKVS privítala Katarína Mošnáková

Členky Spolku petrovských žien počas svojho výletu do Nového Sadu navštívili niekoľko ustanovizní v Novom Sade, medzi ktorými bol aj Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov, kde sa v krátkosti oboznámili s činnosťou ústavu a jeho najvýznamnejšími projektmi.

Članice Udruženja petrovačkih žena su prilikom jednodnevnog izleta u Novi Sad posetile nekoliko ustanova, među kojima je bio i Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka, gde su se ukratko upoznale sa delatnošću Zavoda i njegovim najznačajnijim projektima.

Hostia si pozreli najnovšie vydania ÚKVS

O slovenskej menšine v Srbsku hovorila Milina Sklabinská

Príslušníci vlašskej menšiny boli v ÚKVS 4. júla 2012

Centrum pre rozvoj občianskej spoločnosti zo Zreňanína v rámci projektu *Multikulturalizmus v Srbsku nie je mŕtvý* zorganizovalo pre príslušníkov vlašskej komunity návštevu Vojvodiny. Cieľom návštevy bolo poukázať na príklady dobrej praxe vojvodinských menšinových ustanovizní. Medzi také patrí aj Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov.

Kultúra vojvodinských Slovákov prostredníctvom dokumentárneho filmu

Centar za razvoj civilnog društva iz Zrenjanina, u okviru projekta *Multikulturalizam u Srbiji nije mrtav*, organizovao je za pripadnike vlaške nacionalne manjine posetu Vojvodine u želji da pokaže primere dobre prakse vojvođanskih manjinskih ustanova, među koje se ubraja i Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka.

Riaditeľka ÚKVS priblížila činnosť našej ustanovizne

Návšteva ÚKVS sa konala 20. septembra

Starostovia obcí a zástupcovia spolkov a organizácií z Moravskosliezského kraja Českej republiky

V rámci organizovanej návštevy Srbska v Ústave pre kultúru vojvodinských Slovákov pobudli starostovia obcí a zástupcovia spolkov a organizácií z Moravskosliezského kraja Českej republiky s cieľom nadviazať spoluprácu a partnerstvá medzi tunajšími a českými miestnymi spoločenstvami a rôznymi záujmovými organizáciami a tak prispieť k výmene skúseností súvisiacich s rozvojovými programami EÚ.

Cestu do Srbska delegácii z Česka organizovala Daniela Ďurašová

U okviro organizovane posete Srbiji, Zavod za kulturu vojvodanskih Slovaka posetila je grupa predstavnika opština, društava i organizacija Moravsko-šleske oblasti Češke republikue u cilju uspostavljanja saradnje i partnerskih odnosa između ovdašnjih i čeških lokalnih zajednica i raznih interesnih organizacija, kao doprinos razmeni iskustava u vezi sa razvojnim programima EU.

Mládež zo Šidu do ÚKVS priviedla Anna Kovárová

Návšteva sa konala 31. októbra

Pozornosť zaujala najmä kniha Slováci v Srbsku z aspektu kultúry

Do Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov zavítali aj žiaci Základnej školy Sremskeho frontu a Gymnázia Sava Šumanovića zo Šidu. Oboznámili sa o kultúre vojvodinských Slovákov a o činnosti našej ustanovizne. Všetci do daru dostali ročenky Maják, CD Zlatý klúč 2010, etnofilm Chodenie s paničkami a pohľadnice s fotografiou krojovaného mladomanželského páru.

O kultúre vojvodinských Slovákov hovorila Milina Sklabinská

Zavod za kulturu vojvodanskih Slovaka posetili su i učenici Osnovne škole „Sremski front“ i Ginazije „Sava Šumanović“ iz Šida. Ovde su mogli da čuju nešto više o kulturi vojvodanskih Slovaka, kao i o našoj ustanovi. Svako od njih dobio je godišnjake Maják, CD Zlatý klúč 2010, etnofilm Šetnja sa damicama i razglednice sa fotografijom svadbenog para u slovačkoj nošnji.

ADRESÁR INŠTITÚCIÍ, USTANOVIZNÍ, ZDRUŽENÍ, KULTÚRNYCH STREDÍSK A KULTÚRNO-UMELECKÝCH SPOLKOV VOJVODINSKÝCH SLOVÁKOV

ADRESAR INSTITUCIJA, USTANOVA, UDRUŽENJA, KULTURNIH CENTARA I KULTURNO-UMETNIČKIH DRUŠTAVA VOJVOĐANSKIH SLOVAKA

Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine uSrbiji

Bulevar Mihajla Pupina 1/IV
21 000 Novi Sad
Tel./fax: 021/42 29 89
E-mail: office@rada.org.rs
URL: www.rada.org.rs
Predsedníčka: Anna Tomanová
Makanová

Matica slovenská v Srbsku Maticka slovačka u Srbiji

Maršala Tita 18
21 470 Bački Petrovac
Tel./Fax: 021/780 248
E-mail: msjbp@stcable.net
Predsedníčka: Katarína Melegová
Melichová

Slovenské vydavateľské centrum Slovački izdavački centar

14 VÚSB 4-6
21 470 Bački Petrovac
Tel./Fax: 021/780 159
E-mail: svcentrum@stcable.rs
Riaditeľ: Vladimír Valentík

Slovenské vojvodinské divadlo Slovačko vojvođansko pozorište

Kollárova 4
21 470 Bački Petrovac
Tel.: 021/780 040
Fax: 021/780 444
E-mail: svdivadlo@stcable.net
Riaditeľka: Ivana Iličová

Ustanovizeň pre kultúru, informovanie a vzdelávanie Kultúrno- informačné stredisko Kysáč Ustanova za kulturu, informisanje i obrazovanje Kulturno-informativni centar Kisač

Slovenská 22
21 211 Kisač
Tel./Fax: 021/827 642
E-mail: kis.kysac@gmail.com
Riaditeľka: Anna Chrtánová Leskovac

Dom kultúry 3. oktobra Dom kulture 3. oktobar

Maršala Tita 46
26 210 Kovačica
Tel.: 013/661 112, 013/660 666
E-mail: dkulture@gmail.com
Riaditeľ: Ján Marko

Dom kultúry Michala Babinku Dom kulture Mihala Babinke

Námestie oslobodenia 1
26 215 Padina
Tel.: 013/667 235
E-mail: dkmb@panet.rs
Riaditeľka: Anna Sládečeková

Stredisko pre kultúru Stará Pazova Centar za kulturu Stara Pazova

Svetosavska 27
22 300 Stara Pazova
Tel. 022/312 114, 022/311 104
E-mail: czkstpazova@ptt.rs,
centarzakulturu.starapazova@gmail.com
URL: www.czkstarapazova.com
Riaditeľ: Vladimir Kerkez

Knižnica Štefana Homolu Biblioteka Štefana Homole

Narodne revolucije 9
21 470 Bački Petrovac
Tel.: 021/781 335
E-mail: shomolu@stcable.net
Riaditeľka: Jarmila Stojmirovićová

Obecná knižnica Kovačica Opštinska biblioteka Kovačica

Maršala Tita 48
26 212 Kovačica
Tel.: 013/662 471, 013/660 800
E-mail: biblioteka.kovacica@gmail.com
URL: www.biblioteka-kovacica.org.rs
Riaditeľka: Mária Ďurišová

Slovakistická vojvodinská spoločnosť Slovakističkovojvođansko društvo

Dr. Zorana Đinđića 2
21 000 Novi Sad
Tel.: 021/401 220
Fax: 021/455 046
E-mail: tyr@neobee.net
Predseda: Michal Týr

Múzeum vojvodinských Slovákov Muzej vojvođanskih Slovaka

M. Tita 23
21 470 Bački Petrovac
Tel.: 021/781 377
E-mail: muzejvs@stcable.net
Riaditeľ: Pavel Čáni

Galéria Zuzky Medveďovej Galerija Zuske Medveđove

Kollárova 4
21 470 Bački Petrovac
Tel.: 021/781 377
E-mail: muzejvs@stcable.net
Riaditeľ: Pavel Čáni

Galéria insitného umenia Kovačica Galerija naivne umetnosti Kovačica

Masarikova 65
26 210 Kovačica
Tel: 013/661 157, 013/660 500
E-mail:
galerijanaivneumetnosti@gmail.com
URL: www.naivnaumetnost.com
Riaditeľka: Mária Raspirová

Nadácia Babka Kovačica Fondacija Babka Kovačica

Masarykova 65
26 210 Kovačica
Tel.: 013/661 631, 063/661 522
E-mail: pavel.babka@babka.rs
URL: www.babka.rs
Riaditeľ: Pavel Babka

Asociácia slovenských spolkov žien Asocijacija slovačkih udruženja žena

Maršala Tita 20
21 470 Bački Petrovac
Tel.: 063 887 65 95
E-mail: assz.bp@gmail.com
Predsedníčka: Viera Miškovicová

Divadlo VHV Petrovec Pozorište VHV Petrovac

Kollárova 4
21 470 Bački Petrovac
Tel.: 063 88 56 040
E-mail: divadlo@vhv.rs,
vhvpet@stcable.rs
URL: www.vhv.rs
Riaditeľ: Ján Černák

Ochotnícke divadlo Janka Čemana v Pivnici

Amatersko pozorište Janka Čemana u Pivnicama

Vojvodinská 25
21 469 Pivnice
Tel: 021 756 550
E-mail: jceman@eunet.rs
URL: www.dida.co.rs
Predseda: Mirko Gedra

Art centrum chlieb a hry Art centar hleba i igara

Slovenski trg 2
22 300 Stara Pazova
Tel./Fax: 022/314 413
E-mail: info@miroslavbenka.com
URL: www.miroslavbenka.com
Riaditeľ: Miroslav Benka

KC Aradáč
KC Aradac

Kukučinova 16
23 207 Aradac
Tel.: 064 454 39 93
E-mail: kc.aradac@gmail.com
Predseda: Ivan Baglaš

Slovenský dom MO MS
Slovački dom MO MS

Šafarikova 1
21 400 Bačka Palanka
Tel.: 021 751 121, 063 74 34 091
E-mail: elenahlozan@gmail.com
Predseda: Juraj Beláni

KUS Petrovská družina
KUD Petrovačka družina

Kolarova 3
21 470 Bački Petrovac
Tel.: 021 780 965, 063 533 897
E-mail: kveta@stcable.net
Predsedníčka: Kvetoslava Benková

Folklorný súbor pri MO MS Biele Blato
Folklorna grupa pri MO MS Belo Blato

Ive Lola Ribara 15
23 205 Belo Blato
Tel.: 023 889 931
E-mail: jarmila.hromcik@grad.zrenjanin.rs
Predsedníčka: Jarmila Hromčíková

KUS Sládkovič
KUD Sladkovič

Braće Gavrajić 1
11 275 Boľovce
Tel.: 064 63 98 587
E-mail: boljevci.kudsladkovic@gmail.com
Predseda: Janko Maglovský

SKOS Šafárik
SKPD Šafarik

Ugrinovačka 20
11 272 Dobanovci
Tel.: 063 585 211
E-mail: kpdsafarik@kpdsafarik.co.rs
Predseda: Željko Čapeľa

SKOS v Erdevíku
SKPD u Erdeviku

Masarikova 2
22 230 Erdevik
Tel.: 063 76 37 447
E-mail: oberedi@gmail.com
Predseda: Andrej Berédi

KOS Jednota
KPD Jedinstvo

Maršala Tita 58
21 412 Gložan
Tel.: 065 47 788 122
E-mail: mzglozan@hotmail.rs
Predseda: Michal Hataľa

KUS Bratstvo
KUD Bratstvo

Slovenska 5
26 370 Hajdučica
Tel.: 061 637 1 588, 063 882 7 508
E-mail: dhudjec@open.telekom.rs
Predseda: Michal Hrudka

SKUS Jánošík
SKUD Janošik

Maršala Tita 5-7
26 362 Janošik
Tel.: 013 647 255, 060 080 696 0
E-mail: skusjanosik@gmail.com
Predsedníčka: Veronka Chrtánová

KUS Zvolen
KUC Zvolen

Maršala Tita 85
21 472 Kulpin
Tel.: 062 22 34 60
E-mail: kuszvolen@gmail.com
Predseda: Michal Čiliak

KUS Štefánik
KUD Štefanik

Maršala Tita 13
25 234 Lalič
Tel.: 025 870 030, 065 67 999 16
E-mail: mesnazajednicalalic@gmail.com
Predseda: Dušan Parnický

KUS Mladost
KUD Mladost

Maršala Tita 59
21 315 Lug
Tel.: 069 50 53 449
E-mail: haborivana@gmail.com
Predsedníčka: Ivana Haborová

SKC P. J. Šafárika
SKC P. J. Šafarik

Vuka Karadžića 2/a
21 000 Novi Sad
Tel.: 021 524 459
E-mail: safarikns@gmail.com
Predseda: Pavel Kríž

SKOS Detvan
SKPD Detvan

Spoljnostarčevačka 127
26 000 Pančevo
Tel.: 063 58 10 40, 065 40 50 570
E-mail: mihalspisjak33@hotmail.com
Predseda: Michal Spišiak

SKUS Pivnica
SKUD Pivnice

Vojvodinska 82
21 469 Pivnice
Tel.: 064 122 74 18, 065 9 756 098
E-mail: gvalentin@open.telekom.rs
Predseda: Valentín Michal Grňa

KUS Jána Kollára
KUD Jan Kolar

Maršala Tita 124
21 425 Selenča
Tel.: 069 107 58 90
E-mail: kud_jkolar@abakusbp.net
Kontakt osoba: Rastislav Rybársky

SKUS h. Janka Čmelíka
SKUD heroj Janko Čmelik

Čirila i Metodija 11
22 300 Stara Pazova
Tel.: 022 310 676
E-mail: skushjcg6@gmail.com
Predsedníčka: Anna Lepšanovićová

SKUS Jednota
SKUD Jedinstvo

Svetog Save 74
22 240 Šid
Tel.: 022 712 854
E-mail: skudjednotasid@gmail.com
Predseda: Štefan Farkaš

SVKUFS Krajan – Vojvodina
SVKUFC Krajan – Vojvodina

Narodne revolucije 20
21 470 Bački Petrovac
Tel.: 062 22 34 60
E-mail: krajan.vojvodina@gmail.com,
mciliak@gmail.com
Predseda: Michal Čiliak

Komorný zbor Zvony
Kamerni hor Zvona

Štefániková 48
21 425 Selenča
Tel.: 021 774 139, 063 448 977
E-mail: zvony@neobee.net
Predseda: Juraj Súdi

Komorný zbor Musica Viva
Kamerni hor Musica Viva

XIV VÚSB 7-9
21 470 Bački Petrovac
Tel.: 021/780 614
E-mail: leaf@stcable.net
Predsedníčka: Mariena
Stankovićová-Kriváková

